

VELFÆRD OG KLIMA BUDGET 2025-2028

Haderslev
Kommune

Indhold

1.	Borgmesterens forord	1
2.	Budgetforlig 2025 - 2028 – Velfærd og Klima.....	2
3.	Generelle bemærkninger budget 2025-2028.....	15
3.1.	Budgetprocessen	15
3.2.	Forudsætninger for budgetlægningen	15
3.3.	Vedtaget budget	16
3.4.	Bevillingsniveauer	17
3.5.	Befolkningsfremskrivning	17
3.6.	Pris- og lønfremskrivning	18
3.7.	Den disponible kassebeholdning	18
4.	Finansiering	19
4.1.	Skatter	19
4.2.	Tilskud og udligning	21
4.3.	Lån, renter og balanceforskydninger	22
4.4.	Låneoptag på konkrete projekter	23
5.	Udvalgets bemærkninger	24
5.1.	Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	24
5.2.	Børne- og Familieudvalget	27
5.3.	Kultur- og Fritidsudvalget	32
5.4.	Land- og Byudviklingsudvalget	36
5.5.	Senior- og Sundhedsudvalget	39
5.6.	Social- og Handicapudvalget	44
5.7.	Teknik- og Klimaudvalget	48
5.8.	Ungeudvalget	52
5.9.	Vækst- og Udviklingsudvalget	55
5.10.	Økonomiudvalget	58
6.	Anlæg – Projektbeskrivelser 2025-2028	61
6.1.	Børne- og Familieudvalget	61
6.2.	Kultur- og Fritidsudvalget	65
6.3.	Land- og Byudviklingsudvalget	69
6.4.	Senior- og Sundhedsudvalget	73
6.5.	Social- og Handicapudvalget	75
6.6.	Teknik- og Klimaudvalget	77
6.7.	Vækst- og Udviklingsudvalget	95
6.8.	Økonomiudvalget	99
7.	Grundkapitalindskud	103
8.	Bevillings- og flerårsoversigt	104
9.	Oversigt over totalbudgettet 2025-2028	106
10.	Takstoversigt for Haderslev Kommune 2025	107
11.	Investeringsoversigt	114

1. Borgmesterens forord

Budget 2025-2028 er vedtaget af en samlet kommunalbestyrelse. Som borgmester glæder det mig, at vi i fællesskab har lavet et budget med plads til investeringer i både velfærd og klima.

Vi styrker indsatsen for både udsatte borgere og ældre, som vi har et stort ansvar for.

Vi investerer i børn, skoler og fritidstilbud for at gøre Haderslev Kommune endnu mere attraktiv for børnefamilier. Og så sætter vi turbo på klimaindsatsen og på at forbedre vores vandmiljø. Haderslev Kommune er bundet sammen af natur og vandveje, og det er afgørende, at der samarbejdes bredt for at sikre et sundt miljø for både plante- og dyreliv i fjord og dam.

Grundlaget for alt dette er de stærke fællesskaber i kommunen. Derfor har vi også afsat midler til at udvikle vores landdistrikter samt styrke Vojens og Gram. Og sidst men ikke mindst til at købe erhvervsjord for at skabe nye muligheder og vækst i hele kommunen.

Aftalen bygger på Haderslev Kommunes stærke økonomiske politik, som sikrer, at der er styr på kommunens finanser. En solid økonomistyring er forudsætningen for, at vi kan investere i fremtidens velfærd og vækst.

Vi har måttet foretage hårde prioriteringer, og det har på nogle områder været vanskeligt. Derfor er jeg glad for, at vi med dette budget står sammen om at ruste Haderslev Kommune til fremtiden.

På vegne af forligspartierne bag Budget 2025-2028 vil jeg takke kommunalbestyrelsens partier og alle, som har bidraget med høringssvar – herunder en også tak til MED-systemet for en god og konstruktiv dialog under budgetprocessen.

/Borgmester Mads Skau

2. Budgetforlig 2025 - 2028 – Velfærd og Klima

En samlet kommunalbestyrelse har den 20. september 2024 indgået forlig vedr. budget 2025-2028 for Haderslev Kommune under overskriften: **Velfærd og Klima**

DEN OVERORDNEDE ØKONOMISKE RAMME

Budgetforhandlingerne for Haderslev Kommune har taget udgangspunkt i et snævert økonomisk råderum. Det kalder på fortsat økonomisk ansvarlighed og skarpe prioriteringer. Selvom økonomiaftalen for 2025 gav rum til, at kommunerne kunne bruge flere penge på udviklingen af den borgernære velfærd, så indebar aftalen ikke en tilsvarende finansiering for kommunerne.

Regeringen har givet et særligt finansieringstilskud til kommunerne for 2025, så rummet for udviklingen af velfærden kan anvendes. For Haderslev Kommune drejer det sig om 29,1 mio. kr. Mens dette tilskud foreløbigt kun er i 2025, er de udfordringer, som det skal afhjælpe, varige. Det gør det vanskeligt at planlægge langsigtet.

For at skabe rum for politiske tiltag, der på den lange bane skaber udvikling af vækst, velfærd og klimainitiativer, har Haderslev Kommune sin økonomiske politik. En ansvarlig økonomisk politik, der i kombination med tæt økonomiopfølgning, sikrer økonomisk robusthed og styrer kommunen udenom større sparerunder.

Forligspartierne bemærker, at Haderslev Kommune har en økonomi i balance og er enige om fortsat at følge styringsmålene i den økonomiske politik. Det er et centralt element i fremadrettet at kunne investere i vækst, velfærd og klimainitiativer, at udvalgene kontinuerligt ser på mulighederne for omstilling – en form for et kasseeftersyn. Samtidig er det vigtigt for forligspartierne at midlerne fra de centrale velfærdsområder, som minimum geninvesteres her. Derfor vil midlerne fra det årlige omstillingsbidrag i 2026 og 2027 fra udvalgene (Social- og Handicap, Børn- og Familie samt Senior- og Sundhed) forblive på områderne primært til finansiering af nye tiltag.

Med udgangspunkt i det supplerende budgetmateriale er partierne enige om at fastholde en uændret skattefastsættelse og vælge selvbudgettering. Forligspartierne er enige om, at Haderslev Kommune med budgetforliget udnytter den fulde serviceramme.

Hovedtallene for budgetforliget fremgår af nedenfor viste tabel, og foretagne prioriteringer fremgår af bilag 2. Det konstateres, at der samlet set over de fire år er økonomisk balance.

Beløb i mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Indtægter	-4.720,8	-4.870,8	-5.064,2	-5.186,1
Ordinære driftsudgifter	4.504,4	4.647,8	4.803,0	4.962,2
Anlæg	158,2	189,5	165,3	185,6
Lån, finans, mv.	57,1	44,1	87,7	38,9
Resultat	-1,1	10,6	-8,2	0,6

VELFÆRDSINITIATIVER

Demografi samt statslig refusionsordning (særligt dyre enkeltsager)

I tråd med den nationale udvikling oplever Haderslev Kommune i disse år et stigende antal borgere over 65 år, mens antallet af børn i alderen 0-16 år er faldende. Forligspartierne regulerer budgetterne i takt med udviklingen. Det betyder, at der afsættes yderligere 9,9 mio. kr. årligt til senior- og sundhedsområdet, mens budgettet for skole- og dagtilbudsområdet reduceres med 5,3 mio. kr. årligt på grund af det faldende børnetal.

En særlig udfordring i årets økonomiaftale mellem regeringen og KL har været, at kommunernes krav til hjemtagelse af refusion er øget markant. I Haderslev Kommune drejer det sig om 16,0 mio. kr. fordelt med 15,0 mio. kr. til Social- og Handicapudvalget samt 1,0 mio. kr. til Senior- og Sundhedsudvalget. Det har været vigtigt for forligspartierne at sikre sig, at den udfordring ikke skal løses indenfor den eksisterende ramme. Derfor tilføres udvalgene forlods et tilsvarende beløb fra det økonomiske råderum som kompensation herfor. Da der er betydelig usikkerhed om beløbets reelle størrelse, tilføres beløbet til fagudvalgene alene i 2025, mens det for 2026 og frem afsættes som en pulje under økonomiudvalget til udmøntning i forbindelse med budgetforhandlingerne for 2026-29.

Social- og Handicapudvalget

Haderslev Kommune oplever som landets øvrige kommuner fortsat et stort pres på udgifterne til det specialiserede socialområde. Udgangspunktet for budgetlægningen for 2025 for området er et underskud fra 2023 på 3,0 mio. kr., et forventet merforbrug for 2024 på mellem 26,0 og 31,0 mio. kr. samt en forventning om en udfordring i 2025 på 16,0 mio. kr.

De første spor til en investeringsplan, der skal skabe et grundlag for overholdelse af de økonomiske rammer på det specialiserede børne- og voksenområde, er lagt. Grundlaget kommer fra den i budget 2024 nedsatte taskforce og fællesmøderne mellem Social- og Handicapudvalget og Økonomiudvalget. Styringen og prognosesikkerheden er øget markant. Men vi skal videre end det.

Forligspartierne er enige om at give området ro i 2025 til at udarbejde en plan for at nedbringe usikkerheden og bringe området i balance. Derfor vil det forventede merforbrug ved årets udgang blive udlignet i forbindelse med regnskabssagen via tilførsel af midler fra centrale puljer, samt 13,1 mio. kr. fra modtaget engangstilskud i 2025. I 2025 tilføres der 16,0 mio. kr. til dækning af udvalgets forventede merforbrug, hvilket finansieres af den resterende del af engangstilskuddet for 2025. Dermed er der økonomisk ro for udvalget til at udarbejde en plan for at skabe økonomisk balance på området de kommende år. Planen skal foreligge inden 1. juli 2025 og skal blandt andet se på tilbudsvifte, styringsmekanismer, nødvendige anlægsbehov, samarbejde med private og lokale aktører og meget mere. Kort sagt skal udvalget være åbent for nye veje til bedre løsninger, såvel internt som eksternt.

Indenfor rammen af de tilførte 16 mio. kr. ønsker forligspartierne at 1,0 mio. kr. i 2025 prioriteres til at reducere antallet af sager pr. sagsbehandler. Dette har til formål at undersøge effekten for borgernes oplevelse og sagsbehandlerne arbejdsmiljø.

Rammer for fremtidens "Fristedet"

Forligspartierne er enige om at støtte op om "Fristedet", der i fællesskab drives af Foreningen Forældrehuset og TEAM livskvalitet, så de har midler til leje af lokale i Sundhedshuset i Vojens. Der afsættes 0,1 mio. kr. årligt.

Styrkelse af et "Rart Sted at Være"

Det er vigtigt, at der fortsat er et samlingssted for mennesker med handicap, deres pårørende, og andre med interesse for mennesker med forskellige fysiske og psykiske handicap. Derfor ønsker forligspartierne at give en tillægsbevilling til Et Rart Sted at Være. Der afsættes 0,1 mio. kr. i 2025 og 2026.

Investering i fysiske rammer SHU

Der afsættes en pulje til investering i fysiske rammer på Social- og Handicapudvalgets område. Puljen kan anvendes til både børne- og voksenområdet. Der afsættes 10,0 mio. kr. i 2025.

Senior- og Sundhedsudvalget

Fremtidens boformer

Forligspartierne ønsker at sikre en værdig ældrepleje for kommunens ældste medborgere. Derfor ønsker forligspartierne, at der frem mod næste års budgetlægning arbejdes på et forslag til, hvordan fremtidens boformer kunne se ud i Haderslev Kommune for kommunens ældre medborgere. Haderslev Kommune arbejder sideløbende med plejehjem i eget hjem, som en mulighed til de borgere, der ønsker at tilbringe den sidste tid i kendte rammer i eget hjem.

Der er en særlig opmærksomhed på den samlede plejeboligkapacitet i kommunen. Derfor skal udvalget inden 1. maj 2025 udarbejde en samlet analyse, til grund for udvalgets fortsatte arbejde samt til fremlæggelse for kommunalbestyrelsen, dækkende behovet de kommende 5 år. Mens arbejdet foregår, fastholdes den nuværende kapacitet og bygningsmasse uændret.

Demensvenlig kommune

Demensramte borgere og deres pårørende skal opleve, at der tages særligt hensyn til dem. Derfor er forligspartierne enige om, at der opstartes dialogmøder med borgere med demens og deres pårørende, videnspersoner og interessenter med henblik på at samle input til opstart af tre pilotprojekter i de tre centerbyer. Der afsættes 0,5 mio. kr. i 2025.

Velfærdsteknologiske løsninger

Der afsættes 1,0 mio. kr. i 2028 til initiativer indenfor velfærdsteknologiske løsninger.

Inddragelse af civilsamfundet

Forebyggende indsatser med civilsamfundet, som understøttende kraft er vigtige for gode og bæredygtige løsninger. Derfor ønsker forligspartierne et særligt fokus herpå i arbejdet med udviklingen af fremtidens velfærd - både i dette udvalg, men også i samarbejdet på tværs med de øvrige udvalg.

Introforløb for SOSU-området

Vi skal tage godt imod vores elever, det skal understøtte, at der også i fremtiden er hænder til at tage sig af vores ældste borgere. Derfor skal der udvikles et introforløb for SOSU-assistenter/hjælpere, hvor målgruppen er elever i den sidste del af praktikken og nyansatte nyuddannede. En del af introforløbet kan eksempelvis være, at der etableres en mentorordning.

Til opstart og drift af ordningen afsætter forligspartierne 1,0 mio. kr. i 2025.

Derudover afsættes der årligt 1,0 mio. kr. fra 2025, som finansieres af midlerne fra Kvalitetsløftet.

Prioritering af ældreområdet

Forligspartierne ønsker, at kommunens ældre skal opleve et kvalitetsløft og flere hænder i ældreplejen. Derfor videreføres midlerne til området, der er blevet lagt ind under bloktilskuddet.

Der prioriteres 11,4 mio. kr. i 2025, 11,6 mio. kr. i 2026 og 14,9 mio. kr. årligt derefter.

Lov- og cirkulæreprogrammet

Der tildeles udvalget midler vedrørende Lov- og Cirkulæreprogrammet på 0,7 mio. kr. i 2025, 0,5 mio. kr. i 2026 og 0,2 mio. kr. i 2027.

Organisering af Senior- og Sundhedsområdet

Der er en særlig opmærksomhed på organiseringen på Senior- og Sundhedsområdet bl.a. set i lyset af det netop offentliggjorte Sundhedsudspil.

Beskæftigelse og Borgerserviceudvalget

I Haderslev Kommune er der stort fokus på beskæftigelsesområdet, og kommunen arbejder målrettet på, at ledigheden nærmer sig landsgennemsnittet. Det er helt centralt for, at kommunen kan lykkes med at skabe gode rammer for det gode liv for borgerne.

Borgere, der er en del af et arbejdsfællesskab, lever længere og trives bedre. Derfor er målet, at flere borgere kommer i beskæftigelse og uddannelse.

Forligspartierne bakker op om udvalgets allerede igangsatte arbejde med at udarbejde en konkret plan der skal sikre, at bevillingen, fra de reserverede midler under Økonomiudvalget, i de kommende år kommer nærmere landsgennemsnittet. Planen skal sikre, at det sker via en højere andel i job og uddannelse og med respekt for den enkelte borgers situation og behov.

Kultur- og Fritidsudvalget

Når Haderslev Kommune igen er på landkortet, giver det positiv omtale. Forligspartierne støtter op om kommunens levende kulturliv, som rummer en bred vifte af kulturelle tilbud for kommunens borgere, men også trækker besøgende fra nær og fjern. Der går en lige linje fra den positive omtale af Haderslev Kommunes mange spændende kulturelle tilbud og kommunens strategiske mål om flere i uddannelse, flere job og indbyggere.

Samarbejdsaftale med SG25

Forligspartierne ønsker at fortsætte samarbejdet med SG25 for at understøtte, at Haderslev Kommune fortsat har et frivilligt drevet kulturhus, der tilbyder en bred vifte af kulturtilbud til kommunens borgere.

Der afsættes 0,15 mio. kr. årligt.

Renovering af kunstgræsbane i Hammelev

Det er vigtigt for forligspartierne, at kommunens borgere har attraktive faciliteter tilgængelige for et aktivt fritidsliv. Derfor ønsker forligspartierne at renovere kunstgræsbanen i Hammelev.

Der afsættes 1,4 mio. kr. i 2025.

Udvidelse af svømmefaciliteter

Forligspartierne ønsker fortsat fremdrift i planerne for svømmefaciliteter i Haderslev Kommune. Det har høj prioritet, at arbejdet med etablering af aftalte svømmefacilitet i Vojens oplever fremdrift i løbet af 2025. For svømmefaciliteter i Haderslev er der aftalt en overordnet tidsplan for perioden 2024-2032. I 2025 åbner der sig en mere konkret afklaringsfase. For at sikre fremdrift, ønsker forligspartierne inden sommeren 2025, om muligt, at få forelagt et beslutningsgrundlag, der gør det muligt at træffe beslutning om funktion og målgrupper, placering, driftsform og projektøkonomi herunder afledte driftsudgifter.

Der afsættes 55,0 mio. kr. i 2028.

Liv i hele Haderslev Kommune

Forligspartierne ønsker, at Liv i hele Haderslev Kommune fortsætter herunder Liv på Havnen.

Styrkelse af børns trivsel ud fra islandsk model

Børnenes sundhed og trivsel er vigtig for forligspartierne. Derfor ønsker forligspartierne, at der udarbejdes et beslutningsgrundlag til budgetlægningen 2026-2029 med inspiration fra den islandske model, hvor stærke sociale fællesskaber i en aktiv fritid har styrket trivslen. Beslutningsgrundlaget, der skal tage højde for den lokale kontekst, skal bygge på tanken om at nedbryde barrierer mellem skoler og fritidsaktører og skabe en øget tilslutning til fritidsaktiviteter blandt børn og unge i lokalområdet.

Planen skal laves i samarbejde mellem Børn- og Familieudvalget, Social- og Handicap og Kultur- og Fritidsudvalget. Planen forankres i Kultur- og Fritidsudvalget.

Børne- og Familieudvalget

Folkeskolen

Forligspartierne ønsker en folkeskole, hvor trivsel og læring går hånd i hånd. Folkeskolen skal være en god skole for alle børn. Det sker bl.a. ved at skabe sunde og udviklende børnefællesskaber lokalt. Den igangværende styrkelse af almenområdet skal fortsætte. Med rette støtte skal så mange børn og unge som muligt, blive så tæt på almenområdet som muligt.

Indsatsen for at styrke de faglige resultater skal styrkes. For at sikre en bæredygtig og stabil økonomisk udvikling for områderne under Børn- og Familieudvalget tilføres varigt 4,7 mio. kr., hvorved den oprindeligt besluttede investeringsstrategi endeligt er annulleret.

I forlængelse heraf ønsker forligspartierne at give muligheder for, at Børne- og Familieudvalget kan investere yderligere i folkeskolen. Der afsættes 1,0 mio. kr. i 2025 til styrkelse af mulighederne for to-voksenundervisning primært i indskoling.

Desuden afsættes der 2,0 mio. kr. i 2025, der skal styrke mulighederne for at foretage afprøvning af nye veje til en stærkere folkeskole f.eks. ved styrkelse af distriktsøkonomien.

Lov- og Cirkulære

Der afsættes midler fra Lov og cirkulære på 6,8 mio. kr. i 2025, 6,7 mio. kr. i 2026, 7,0 mio. kr. i 2027 og 2028.

Etablering af 0-6 års institution i Bevtøft

Forligspartierne er enige om, at den selvejende institution Myretuen i Bevtøft tildeles midler, så de kan etablere en vuggestuegruppe med 12 børn. Dermed bliver Myretuen en 0-6 års institution.

Der afsættes 0,8 mio. kr. i 2025.

Kløvermarksskolen

For at imødekomme kapacitetsudfordringer på Kløvermarksskolen afsættes 0,3 mio. kr. i 2025.

Den digitale folkeskole

Forligspartierne ønsker en folkeskole, som fremmer elevernes læring og trivsel. Ambitionerne er høje. I takt med den digitale udvikling ønsker forligspartierne en mere tydelig retning for både skoler og dagtilbuds anvendelse og brug af IT. Med afsæt i børne- og ungepolitikken samt de 4 strategiske mål for styrkelse af almenområdet skal der derfor igangsættes et arbejde med at udvikle en egentlig IT-politik på børneområdet. Politikken skal sætte retningen for de kommende års udvikling og brug af IT.

Bygningsvedligehold og mindre anlæg

Puljen skal anvendes til bygningsvedligehold på dagtilbuds- og skoleområdet, hvor der lokalt opleves behov for lidt større renoveringer. Der afsættes en pulje på 2,0 mio. kr. i 2025 og 4,0 mio. kr. i 2026.

Strukturelle ændringer Borgernæreområder BFU, SSU og SHU

Det eksisterende budget til strukturelle ændringer på borgernæreområder tilføres 10,0 mio. kr. i 2028. Der er herefter afsat i alt 29,0 mio. kr. som kan anvendes på områderne under Børn- og Familie, Senior- og Sundhed og Social- og Handicap.

Ungeudvalget

Øget elevtilgang på STU

Antallet af unge, der ikke kan gennemføre en ungdomsuddannelse på normale vilkår, er stigende. Det giver en større tilgang til Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU). For at imødekomme øgede udgifter, som denne stigning medfører, afsætter forligspartierne ekstra midler.

Der afsættes 1,5 mio. kr. årligt.

Ungeudvalget og Vækst- og Udviklingsudvalget

Dannelsen af et Campus har i mange år været et bredt politisk ønske i Haderslev Kommune. Forligspartierne ønsker at fremme arbejdet hermed, og det er vigtigt, at der dedikeres ressourcer til at understøtte indsatsen. Derfor afsættes der 0,5 mio. kr. i hhv. 2025 og 2026 til udviklingsarbejdet, som finansieres fra Økonomiudvalgets Udviklingspulje.

VÆKSTINITIATIVER

Kommunalbestyrelsen skal være en kommune, hvor mennesker gerne vil bo. Derfor bakker forligspartierne op om målsætningen om at opnå:

- 250 flere i uddannelse
- 500 flere indbyggere og
- 1.000 flere arbejdspladser

Forligspartierne ønsker med budgetforliget at understøtte arbejdet på at indfri de 3 målsætninger og skabe gode rammer for borgere og virksomheder, der ønsker at slå rod i Haderslev Kommune.

Teknik- og Klimaudvalget

Nedsættelse af §17, stk. 4 udvalg til rådgivning af Teknik og Klimaudvalget

Haderslev Kommune er bundet sammen af et blågrønt bånd af natur og vandveje. Vi skal samarbejde bredt for at styrke dette bånd og løse udfordringerne med vores vandmiljø.

For at sikre et balanceret vandmiljø, er det afgørende, at alle relevante parter samarbejder for at koordinere hurtig handling på de komplekse udfordringer. Haderslev Kommune deltager allerede i samarbejder for at opnå et rent vandmiljø i Dam og Fjord, samt etablerede partnerskaber for skovrejsning. I de kommende år kræver arbejdet intensivering, derfor nedsættes et §17, stk. 4 udvalg, der hedder Fremtidens Vand og Klima, med henblik på at kunne være agile og fleksible, således vi hurtigst mulige omsætter visioner og ideer til handling.

Vi skal have genskabt et sundt miljø for plante- og dyreliv i Haderslev Dam og Fjord. Der er tilført flere næringsstoffer til vandmiljøet, end det kan absorbere. Denne udledning skal vi have væsentligt reduceret. Det skal igen være muligt at bade i vandet for nuværende og fremtidige generationer. Det forventes, at udmøntningen fra den grønne trepart vil bidrage væsentligt til omlægning af landbrugsarealer. §17, stk. 4 udvalget vil følge arbejdet fra den grønne trepart og understøtte udmøntningen af opgaverne derfra.

§17, stk. 4 udvalget foreslås sammensat af deltagerne fra kommunalbestyrelsen, landbruget, grønne interesseorganisationer, erhvervslivet og Provas. Udvalget sekretariatsbetjenes af Teknik og Klima.

Medlemskab af GESEK

GESEK (Komiteen for grøn energi og sektorkobling) er et af 8 regionale erhvervsfyrtårne. Haderslev Kommune går fuldt ind i arbejdet med klimainsatsen, derfor deltager kommunen i GESEK. De 13 sydjyske kommuner, som er omfattet af GESEK, har etableret et sekretariat til at dyrke potentialet for at udvikle og koordinere aktiviteter til gavn for den grønne omstilling. Sekretariatet skal varetage opgaver de kommende to år, og derfor afsætter forligspartierne 0,14 mio. kr. i 2025 og 2026 som finansieres af Økonomiudvalgets Udviklingspulje.

Styrkelse af sagsbehandlingen

Haderslev Kommune skal fortsat være en effektiv drevet kommunal administration, derfor tilpasses bevillingen på myndighedsområdet under Teknik og Klimas serviceudgifter, så det er muligt at allokere de administrative personaleressourcer til de myndighedsopgaver, som oplever en stigende efterspørgsel. Vand, miljø og klima er prioriterede indsatser. Desuden tilføres der 0,6 mio. kr. til fortsættelse af planlægningsressourcer.

Oprensning af sejlrende i Haderslev Inderhavn og Fjord

Det er vigtigt for forligspartierne, at Haderslev Fjord er farbar, så større skibe kan sejle ind og ud af fjorden til havnen i Haderslev. Det betyder, at det er nødvendigt at fjerne sedimentophobning. Derfor prioriterer forligspartierne at afsætte midler til oprensning af sejlrende i Haderslev Inderhavn og Fjord.

Der afsættes 3,0 mio. kr. årligt fra 2025.

Pulje til prioritering af havne og færge

For at renovere og vedligeholde kommunens tre havne i Haderslev, Aarøsund og på Aarø samt Aarø-færgen er der afsat midler i 2024-2027. Forligspartierne er enige om fortsat at prioritere dette.

Der afsættes 5,0 mio. kr. i 2028.

Videreførelse af puljer i 2028

På Teknik- og Klimaudvalgets område findes en række puljer, som videreføres i 2028. Der afsættes samlet 11,4 mio. kr. til formålet.

Vores Kyst - Kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup

Kystsikring er vigtigt for at imødegå klimaforandringerne. Derfor er forligspartierne enige om at afsætte midler til kystbeskyttelsesprojektet ved Hejsager og Kelstrup Strand, som er et fælles projekt mellem kommune og lodsejere i Hejsager og Kelstrup.

Der afsættes 1,6 mio. kr. i 2026.

Vækst- og Udviklingsudvalget*Fundraiser*

I tråd med dets vækst- og velfærdsambitioner har Haderslev Kommune haft et stigende fokus på at søge eksternt medfinansiering. Ansættelsen af en fundraiser har accelereret denne proces og skabt merværdi for kommunen. Der er afsat midler til indsatsen i 2025. Forligspartierne ønsker at fortsætte indsatsen ved at afsætte 0,7 mio. kr. årligt fra 2026.

Belysning i byrum

For at bidrage til trykthed i byrum og fremhæve attraktioner, monumenter og lignende i byrum afsættes der midler til belysning.

Der afsættes 0,5 mio. kr. i 2025 og 1,0 mio. kr. i 2026, 2027 og 2028.

Legepladser i Haderslev og Vojens

For at styrke tilbuddene til kommunens børnefamilier og understøtte kommunens bosætningspolitik, er forligspartierne enige om at etablere to legepladser. De afsatte beløb anvendes efter en forundersøgelse, som skal definere projekterne.

Der afsættes 2,0 mio. kr. i 2026, 2027 og 2028.

Helhedsplan Vojens-Skrydstrup

Forligspartierne ønsker, at der i Vækst- og Udviklingsudvalget igangsættes en politisk drøftelse af udarbejdelse af en helhedsplan for Vojens-Skrydstrup i lighed med planerne for Vojens, Gram og Haderslev. Konkretisering af helhedsplanen overføres efterfølgende til Teknik- og Klimaudvalget og Land- og Byudviklingsudvalget.

Økonomiudvalget*Seniorordninger*

I de kommende år vil Haderslev Kommune på lige fod med andre arbejdsgivere arbejde for at bevare seniorers tilknytning til arbejdsmarkedet. Derfor afsættes der centrale midler til at udvide forsøget med den såkaldte 80-90-100% ordning. Puljen er en udvidelse af den eksisterende pulje på seniorområdet der flyttes til Økonomiudvalget.

Der afsættes yderligere 0,5 mio. kr. årligt.

Energibesparende foranstaltninger

Der afsættes 5,0 mio.kr. i 2025, 2026, 2027 og 2028.

Prisstigning Microsoft-licenser

I 2025 skal der indgås en ny software-aftale via SKI, som vil løbe i forventeligt 3 år, startende fra 1. april 2025. Forventningen og udmeldinger fra forskellige interessenter indikerer, at der kan forventes en prisstigning på ca. 20% på Microsoft brugerlicenser. Prisstigningen søges dækket via en øget bevilling på den centrale Microsoft-licens konto, så de enkelte områders udgifter til Microsoft-licenser ikke øges, men bibeholdes på nuværende niveau.

Der afsættes 1,2 mio. kr. årligt.

Strukturelle ændringer Borgernæreområder BFU, SSU og SHU

Det eksisterende budget til strukturelle ændringer på borgernæreområder tilføres 10,0 mio. kr. i 2028. Der er herefter afsat i alt 29,0 mio. kr. som kan anvendes på områderne under Børn- og Familie, Senior- og Sundhed og Social- og Handicap.

Land- og Byudviklingsudvalget

Under Land- og Byudviklingsudvalget afsættes der i 2028 2,6 mio. kr. til område- og byfornyelse og 1,0 mio. kr. til landdistriktpuljen.

Udvikling af Vojens og Gram

Frem til 2027 er der afsat 4,0 mio. kr. årligt til strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram. Forligspartierne er enige om fortsat at prioritere dette. Derfor afsættes der 4,0 mio. kr. i 2028.

Derudover videreføres støtten til Forum Vojens og Vision Gram. Der afsættes 1,0 mio. kr. i 2028.

Områdefornyelse i Vojens by

Der afsættes 0,5 mio. kr. til en forundersøgelse.

ØKONOMISK ROBUSTHED

Udgangspunktet for økonomistyringen i Haderslev Kommune er ønsket om at fastholde en sund økonomi, hvor den stramme økonomistyring og rammeoverholdelse er i centrum. Det er herigennem, at der bliver råd til politiske prioriteringer af velfærd, vækst og klima.

Budgetforliget lægger nogle langsigtede spor, som ruster Haderslev Kommune til fremtidens udfordringer, hvor forventningerne til den leverede kommunale service er stadig stigende og behovene erkendte. Det er et fælles ansvar for kommunalbestyrelsen, men også i de enkelte fagudvalg. Der er enighed om, at den økonomiske politik fortsat er omdrejningspunktet for de politiske prioriteringer, hvor der ikke gives ufinansierede tillægsbevillinger og ingen automatiske budgettildelinger.

Finansiering

Borgere i Haderslev Kommune skal have den bedst mulige service og velfærd. Derfor har forligspartierne udvalgt en række områder, hvorfra der kan frigøres finansiering, så midlerne kan bruges til større gavn på andre områder. Den samlede finansiering udgør 5,3 mio. kr. varigt. De konkrete områder er oplistet i tabellen i bilag 2.

I budget 2024 indgik 9 budgetanalyser, som er beskrevet i det supplerende budgethæfte. Analysen af IT-udgifterne viste, at der er et økonomisk potentiale ved at indføre en ny leasingmodel og indføre øget kontrol med indkøb af IT-systemer og opsigelse af en række systemer. Gevinsten herved på årligt 0,6 mio. kr. tilføres det økonomiske råderum.

Forligspartierne ønsker, at der frem mod budgetlægning for 2026 udarbejdes 8 nye budgetanalyser. Analyserne fremgår af bilag 1. Formålet med analyserne er at understøtte arbejdet med at skabe økonomisk råderum.

I budgetforliget for 2025 er der i lighed med budgettet for 2024 afsat følgende reservepuljer under Økonomiudvalget:

- Beskæftigelsesområdet, 25,0 mio. kr.
- Budgetværn til velfærdsområdet, 11,0 mio. kr.
- Generel reserve/udviklingspulje, 8,9 mio. kr.

Puljerne er budgetlagt under Økonomiudvalget, som efter ansøgning fra det relevante fagudvalg kan bevilge midlerne.

I 2024 besluttede kommunalbestyrelsen at selvbudgettere. Den beslutning betyder, at Haderslev Kommune i 2027 forventes at få en engangsindtægt på 24,1 mio. kr. Forligspartierne ønsker at reservere engangsindtægten fra selvbudgettering i 2024 til senere prioritering ved kommende budgetforhandlinger.

Haderslev Kommune er med budgetforliget med til at sikre, at kommunerne under ét overholder såvel servicammen som anlægsloftet for 2025. Skulle det efter forligets indgåelse vise sig, at de samlede rammer overskrides for kommunerne, vil forligspartierne træde sammen og sikre, at Haderslev Kommune tager sin del af ansvaret for den samlede rammeoverholdelse.

Resultatopgørelse				
Beløb i mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Personskatter	-2.870,4	-2.944,3	-3.081,8	-3.102,2
Selskabsskatter	-51,1	-56,6	-58,7	-53,5
Grundskyld	-173,5	-168,5	-165,2	-173,1
Generelle tilskud	-1.625,8	-1.701,5	-1.758,5	-1.857,3
Indtægter, i alt	-4.720,8	-4.870,8	-5.064,2	-5.186,1
Driftsudgifter	3.034,5	3.028,6	3.029,3	3.029,6
Pris- og lønfremskrivning	-	149,7	303,5	462,6
Aktivitetsbestemt medfinansiering	270,1	270,1	270,1	270,1
Overførselsudgifter	1.202,4	1.202,4	1.202,4	1.202,4
Nettodriftsudgifter, i alt	4.507,1	4.650,9	4.805,4	4.964,7
Renteudgifter (nettorenter)*	-2,7	-3,0	-2,4	-2,5
Resultat af ordinær drift	-216,4	-223,0	-261,2	-223,9
Anlægsudgifter, i alt	172,8	203,9	182,3	191,0
Anlægsindtægter, i alt	-14,6	-14,4	-17,0	-5,4
Nettoanlægsudgifter, i alt	158,2	189,5	165,3	185,6
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-58,2	-33,4	-95,9	-38,3
Lånoptagelse	-43,4	-43,5	-35,7	-13,0
Afdrag på lån*	84,8	86,7	88,4	51,0
Grundkapitalindskud	2,6	0,9	10,9	0,9
Balanceforskydninger	13,1	0,0	24,1	0,0
Samlet balance på det skattefinansierede område	-1,1	10,6	-8,2	0,6
Det brugerfinansierede område	-	-	-	-
Resultat i alt	-1,1	10,6	-8,2	0,6

*Renter og afdrag vedrørende lånoptagelse tilpasses i forbindelse med teknisk vedtagelse af budgettet

Serviceudgifter:

Beløb i mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Indgår i servicrammen	3.115,7	3.111,1	3.112,4	3.112,7
Indgår ikke i servicrammen	-81,2	-82,5	-83,2	-83,2
Driftsudgifter i alt	3.034,5	3.028,6	3.029,3	3.029,6

Overførselsudgifter:

Beløb i mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Overførselsudgifter	1.202,4	1.202,4	1.202,4	1.202,4

Anlæg:

Budgetforliget har resulteret i nedenfor viste midler til anlæg i forligsperioden.

Beløb i mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgifter	172,8	203,9	182,3	191,0
Anlægsindtægter	-14,6	-14,4	-17,0	-5,4
Nettoanlægsudgifter	158,2	189,5	165,3	185,6

Borgmester Mads Skau, V

Marie Skødt
Gruppeformand, A

Signe Knappe
Gruppeformand, V

Jannie B. Westergaard
Gruppeformand, C

Jon Krongaard
Gruppeformand, O

Børge Koch
Gruppeformand, B

Helene Appel
Gruppeformand, Ø

Hanne Pedersen
Gruppeformand, SF

Carsten Leth Schmidt
Gruppeformand, S

Benny Bonde
Løsgænger

Thomas Vedsted
Gruppeformand, LA

Bilag 1: Budgetanalyser

Med budgetforliget igangsætter forligspartierne 8 budgetanalyser, som skal understøtte budgetlægningen for 2026-2029 ved at bidrage til at skabe råderum i økonomien gennem effektiviseringer og udvikling. Der vil blive udarbejdet kommissorier for budgetanalyserne, som vil blive forelagt Økonomiudvalget i december 2024.

Budgetanalyse 1: Beskyttet beskæftigelse

En undersøgelse fra Deloitte og Type2Dialog har vist, at Sønderborg Kommune er billigere på tilbud om beskyttet beskæftigelse sammenlignet med Tønder, Aabenraa og Haderslev Kommuner.

Under hensyntagen til kvalitetsmæssige forskelle skal det undersøges om, der kan findes råderum ved at strukturere tilbuddene om beskyttet beskæftigelse efter forbillede fra Sønderborg. Analysen skal sikre god kvalitet i respekt for, at kommunen fortsætter en ansvarlig og effektiv brug af kommunens ressourcer.

Det skal tages i betragtning, at der kan være forskelle, der har betydning for en direkte sammenligning kommunerne imellem.

Budgetanalyse 2: Vagtplanlægning

I Haderslev Kommune anvender en række institutioner vagtplanlægningssystemet "Optima" til at generere vagtplaner og allokere personaleressourcer, så der sikres den korrekte bemanding på arbejdspladsen. Systemet anvendes ikke altid i overensstemmelse med intentionerne, og derfor er der eksempler på ikke optimal planlægning.

Det skal undersøges, hvorfor systemet ikke anvendes som tiltænkt, og hvad råderumspotentialet er, hvis der planlægges efter retningslinjerne.

Budgetanalyse 3: Energirenovering på de lavest klassificerede kommunale bygninger

Der ønskes en analyse af hvorvidt energirenoveringer af de lavest klassificerede kommunale bygninger i Haderslev Kommune kan skabe et økonomisk råderum på sigt.

Budgetanalyse 4: Gennemgang af BBR ift. klassificering af egne bygninger

Der ønskes en analyse af hvorvidt Haderslev Kommunes registreringer i BBR er korrekte, samt om forkerte registreringer kan have økonomiske konsekvenser for den kommunale udligning af udgiftsbehov.

Budgetanalyse 5: Momskontrol for 2021-2023

I gennem en analyse af gældende momsregler og konteringsregler mv. skal momskonteringsfejl identificeres. Herigennem undersøges det, hvorvidt det er muligt at hjemtage yderligere momsrefusion i Haderslev Kommune. Analysen skal kortlægge diverse typefejl, hvilket skal medvirke til at skabe arbejdsgange, som reducerer moms-konteringsfejl i fremtiden.

Budgetanalyse 6: 360 graders undersøgelse af de 10 familier med mest kontakt til kommunen

Der er i alle kommuner fokus på udgifterne til det specialiserede socialområde, som er steget markant. Det antages, at dyre enkeltsager er en af de væsentlige faktorer bag denne stigning. Analysen skal afdække de 10 familier, der har mest kontakt med Haderslev Kommune for at øge forståelsen af de dyre sager.

Analysen har til formål at afdække læringspunkter i forhold til at udvikle servicen til de borgere, som har de mest komplekse problemstillinger og identificere de primære faktorer, der driver de høje omkostninger i disse enkeltsager.

Budgetanalyse 7: Ekstern analyse af IT-området

En ekstern analyse af Haderslev Kommunes IT-område skal udarbejdes. Analysen skal fokusere på omkostningsniveauet i kommunen sammenlignet med lignende kommuner. Derudover skal strukturen og systemløsningerne i kommunen vurderes med henblik på at øge effektiviteten af IT-driften. Analysen vil blive udført af en ekstern leverandør og forventes finansieret gennem eventuelle økonomiske gevinster.

Budgetanalyse 8: Inspirationskataloger

Frem mod forårets budgetdrøftelser i fagudvalgene laves en analyse af andre kommuners effektiviserings- og forbedringsforslag. På fagudvalgenes møder i foråret fremlægges ideer til, hvordan Haderslev Kommune kan indarbejde forslagene i kommunens budget.

Bilag 2 – Politiske prioriteringer

Budgetforliget afspejler politiske prioriteringer i forhold til det ved 1. behandlingen fremlagte budget. Nedenfor fremgår de foretagne korrektioner for henholdsvis drift, anlæg samt finansiering.

Tilførsel af midler som følge af politiske prioriteringer – Drift

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget				
Lov- og Cirkulæreprogram	-	-	-1,2	-1,2
Konstateret mindreforbrug lægeerklæring/Flexjob	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Digitalisering/omstilling - Jobcenter, Borgerservice og Rådhus Service	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Børne- og Familieudvalget				
Demografi - Dagtilbudsområdet	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Demografi - Skoleområdet	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
Lov- og Cirkulæreprogram	6,8	6,7	7,0	7,0
Ledelsesmæssige effektivisering - Nyt børnecenter	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Mindreforbrug strukturpulje sfa. Nyt børnecenter	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Konstateret mindreforbrug sygehjemmeundervisning	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Tilbagekøb af investeringsindsats	4,7	4,7	4,7	4,7
To-voksenundervisning	1,0	-	-	-
Engangsmidler til folkeskolen	2,0	-	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget				
Samarbejdsaftale SG25	0,2	0,2	0,2	0,2
Lavere lejeudgifter Kunsthal 6100 - Ny aftale	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Tilpasning af samarbejdsaftaler kulturområdet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Senior- og Sundhedsudvalget				
Demografi - Forebyggende hjemmebesøg	0,2	0,2	0,2	0,2
Lov- og Cirkulæreprogram	0,7	0,5	0,2	-
Demensvenlig kommune	0,5	-	-	-
Kvalitetsløft af ældreområdet	6,4	6,9	9,9	9,9
Flere hænder og højere faglighed i ældreplejen	5,0	5,0	5,0	5,0
Indtægter fra centralrefusionsordning	1,0	-	-	-
Demografi - Ældrepleje	9,7	9,7	9,7	9,7
Sundhed - Ophør af særlig tværsektionel indsats	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Sundhed - Konstateret mindreforbrug Sundhedsordning	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Sundhed - Nedlæggelse af pulje - Haderslev i bevægelse	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Introforløb for nyuddannede SOSU-elever	1,0	-	-	-
Social- og Handicapudvalget				
Lov- og Cirkulæreprogram	1,9	1,9	2,3	1,9
Indtægter fra centralrefusionsordning	15,0	-	-	-
Dækning af forventet merforbrug på SHU	16,0	-	-	-
Rammer for fremtidens "Fristedet"	0,1	0,1	0,1	0,1
Et Rart Sted at Være	0,1	0,1	-	-
Teknik- og Klimaudvalget				
Lov- og Cirkulæreprogram	-0,8	-0,9	-0,9	-
Reduktion af puljer til følgearbejder	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Reduktion af puljer til busskure og mindre anlæg	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Ressource til Klimaindsats	0,6	0,6	0,6	0,6
Medlemskab af GESEK	0,1	0,1	-	-
Ungeudvalget				
Merudgifter til STU	1,5	1,5	1,5	1,5
Midler til Campus	0,5	0,5	-	-
Vækst- og Udviklingsudvalget				
Fundraiser	-	0,7	0,7	0,7

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Økonomiudvalget				
Lov- og Cirkulæreprogram	0,4	0,5	0,0	0,0
Budgetanalyse af kommunale udgifter til IT - Overlap i funktionaliteter	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Budgetanalyse af kommunale udgifter til IT - Leasingmodel Hardware	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Gevinstrealisering ved monopolbrud	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Opsigelse af to IT- systemer	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Microsoft Licenser	1,2	1,2	1,2	1,2
Seniorordning	0,5	0,5	0,5	0,5
Økonomiudvalget Reserve- og Udviklingspulje	-0,6	-0,6	-	-
Pulje til Indtægter fra centralrefusionsordning - SSU og SHU	-	16,0	16,0	16,0
Driftsudgifter i alt	64,6	45,0	46,6	46,9

Tilførsel af midler som følge af politiske prioriteringer – Anlæg

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Børne- og Familieudvalget				
Etablering af 0-6 års institution - Den selvejende institution Myretuen i Bevtøft	0,8	-	-	-
Kløvermarkskolen	0,3	-	-	-
Bygningsvedligehold og mindre anlæg	2,0	4,0	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget				
Renovering af kunstgræsbane i Hammelev	1,4	-	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev By	-	-	-	55,0
Periodisering - Svømmefaciliteter Vojens	-5,0	5,0	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget				
Borgerbudgettering Haderslev by og Starup	-	-	-	1,0
Borgerbudgettering i landdistrikterne	-	-	-	1,4
Forum Vojens og Vision Gram	-	-	-	1,0
Landdistriktspulje	-	-	-	1,0
Områdefornyelse Vojens by	0,5	-	-	-
Område-og Landsbyfornyelse	-	-	-	2,6
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	-	-	-	4,0
Reduktion af borgerbudgettering Starup/Haderslev	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Senior- og Sundhedsudvalget				
Velfærdsteknologiske løsninger	-	-	-	1,0
Samling af Tandplejen - forundersøgelse	0,3	-	-	-
Social- og Handicapudvalget				
Periodisering - Pulje til omstrukturering på SHU	-6,5	-	-	-
Investering i fysiske rammer SHU	10,0	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget				
Broer og bygværker	-	-	-	1,0
Klimaplan 2022-2050	-	-	-	3,0
Over Kestrup - Sydlig vejstrækning udvides med vigelommer	-	0,3	-	-
Periodisering - Flytning af driftsafdelingen	-4,5	4,5	-	-
Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning	-	-	-	2,0
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	3,0	3,0	3,0	3,0
Pulje til prioritering af havne og færge	-	-	-	5,0
Pulje til trafiksikkerhed	-	-	-	1,0
Pulje til udmøntning af stiplan - Indtægter	-	-	-	-2,0
Pulje til udmøntning af stiplan - Udgifter	-	-	-	7,0
Tilgængelighedspulje	-	-	-	0,4
Vores kyst – kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup	-	1,6	-	-
Periodisering - Pulje til udmøntning af cykelstiplan – Udgifter	-6,0	-16,1	-3,6	-

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Periodisering - Pulje til udmøntning af cykelstiplan – Indtægter	0,5	3,0	6,6	-
Periodisering - Sikre skoleveje i Haderslev Sydby – Udgifter	5,5	0,1	-	-
Periodisering - Sikre skoleveje i Haderslev Sydby – Indtægter	-0,3	-2,8	-	-
Periodisering - Cykelsti Hejsager – Starup – Udgifter	0,5	16,0	0,5	-
Periodisering - Cykelsti Hejsager – Starup – Indtægter	-0,2	-0,2	-6,6	-
Periodisering - Cykelsti over matr. Nr. 319 Bramdrup, Moltrup	-	-	3,1	-
Periodisering - Pulje til udmøntning af cykelstiplan – Periodefor- skydninger - Udgifter	-3,0	6,1	0,7	-
Periodisering - Pulje til udmøntning af cykelstiplan – Periodefor- skydninger - Indtægter	-0,2	1,0	-4,6	-
Periodisering - Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer	-1,2	1,2	-	-
Periodisering - Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyst- strategi – Udgifter	-1,0	-1,0	-	-
Periodisering - Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyst- strategi - Indtægter	1,0	1,0	-	-
Periodisering – Jomfrusti-projektet – Indtægter	-10,0	-10,0	20,0	-
Nedlæggelse af overflødige Brandhaner, ubenyttede boringer og brønde	-	0,3	0,3	0,3
Vækst- og Udviklingsudvalget				
Belysning i byrum	0,5	1,0	1,0	1,0
Legepladser i Vojens og Haderslev - indtægt	-	-	-2,0	-2,0
Legepladser i Vojens og Haderslev - udgift	-	2,0	4,0	4,0
Økonomiudvalget				
Energibesparende foranstaltninger	5,0	5,0	5,0	5,0
Erhvervsjord	-	-	-	5,0
Periodisering - Byudvikling	-2,0	2,0	-	-
Periodisering - Erhvervsjord	-6,0	3,0	3,0	-
Strukturelle ændringer Borgernæreområder BFU, SSU, SHU	-	-	-	10,0
Periodisering flyttes til Udmøntet anlægspulje	31,9	-12,8	-19,1	-
Nulstilling - Udmøntet anlægspulje	-44,9	-4,2	-8,9	-140,8
Ny udmøntet anlægspulje	-	10,0	20,0	40,0
Netto anlægsudgifter i alt	-27,9	22,7	22,1	9,6

Tilførsel af midler som følge af politiske prioriteringer - Finansiering

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Generelle tilskud				
Ekstra finansieringstilskud	-29,1	-	-	-
Balanceforskydninger				
Ekstra finansieringstilskud - Finansiering flyttes til 2024	13,1	-	-	-
Lånoptagelse				
Låneoptag - Energibesparende foranstaltninger	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Låneoptag - Pulje til prioritering af havne og færge	-	-	-	-5,0
Låneoptag - Pulje til oprensning af sejlbare Haderslev Inderhavn og fjord	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Grundkapitalindskud				
Kapitalindskud	-	0,9	0,9	0,9
Mossing-Jensens Vej i Vojens	1,7	-	-	-
Finansiering i alt	-22,3	-7,1	-7,1	-12,1

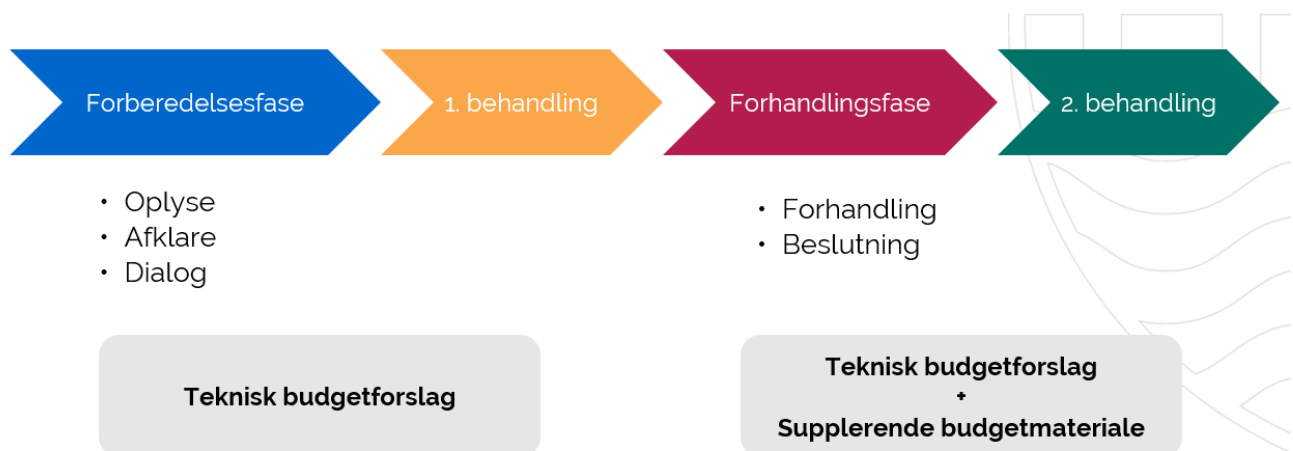
3. Generelle bemærkninger budget 2025-2028

Et ambitiøst og solidt budget er fundamentet for den fremtidige udvikling af Haderslev Kommune. Vejen dertil skabes med et grundigt og gennearbejdet budgetmateriale, som kommunalbestyrelsen kan træffe kvalificerede beslutninger på baggrund af.

3.1. Budgetprocessen

Budgetlægningen for 2025 (overslagsår 2026-2028) tager udgangspunkt i den vedtagne budgetstrategi for 2025-2028 og inddeles i to faser: Forberedelsesfasen og forhandlingsfasen. Der er udarbejdet henholdsvis et teknisk budget og et supplerende budgetmateriale.

Formålet med faseinddelingen er at skabe en synlig opdeling mellem det administrative tekniske budgetgrundlag og den politiske proces. Der skabes tilmed et større politisk råderum som kommunalbestyrelsen kan prioritere imellem under forhandlingsfasen.

Der har som en del af processen været afholdt budgetseminar for kommunalbestyrelsen. Ved budgetseminaret d. 20. juni 2024, blev hovedelementerne fra økonomiaftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening gennemgået og den videre budgetproces blev præsenteret. Udvalgsformændene gennemgik udvalgenes udfordringer og øvrige prioriteringer for de kommende år.

Den 20. august 2024 blev der afholdt møde for gruppeformændene, hvor de havde mulighed for at bringe temaer frem, som de ønsker administrativt kvalitetssikret frem mod de politiske forhandlinger.

Der blev afholdt budgetseminar d. 5. september 2024 for kommunalbestyrelsen og Hoved-MED, hvor det tekniske og det supplerende budget blev præsenteret.

Den 20. september indgik en samlet kommunalbestyrelse. I høringsperioden indkom der ikke nogen ændringsforslag.

3.2. Forudsætninger for budgetlægningen

Fundamentet for budgetlægningen i Haderslev Kommune er den vedtagne økonomiske politik. Af den økonomiske politik fremgår en række økonomiske styringsmål, der er formuleret med udgangspunkt i, at Haderslev Kommune skal være et loyalt medlem af det kommunale fællesskab, at der skal være økonomisk balance og at der skal arbejdes med at skabe en robust økonomi.

De økonomiske styringsmål er:

- Haderslev Kommune skal bidrage til, at kommunerne samlet set overholder de af regeringen og Kommunernes Landsforening aftalte rammer for service og anlæg.
- Der skal som minimum være balance på det skattefinansierede område over alle årene.
- På ordinær drift bør der være et gennemsnitligt resultat på 200-250 mio. kr. bl.a. til dækning af anlægsudgifter og afdrag på lån.
- Kommunens likvide beholdning pr. indbygger skal være omkring landsgennemsnittet.

3.3. Vedtaget budget

I henhold til ovenstående økonomiske principper, efterlever Haderslev Kommune styringsmålene i det vedtagne budget.

I forhold til den vedtagne økonomiske politik bemærkes følgende:

- Det bidrager til overholdelse af de aftalte rammer for service og anlæg.
- Der er samlet set balance på det skattefinansierede område over alle årene 2025-2028.
- Resultatet på den ordinære drift giver et overskud på 216,1 mio. kr. i 2025.
- Kommunens likvide beholdning er omkring landsgennemsnittet.

I forbindelse med 2. behandlingen af budget 2025-2028 besluttede en enig kommunalbestyrelse at gå fra valg af det statsgaranterede udskrivningsgrund til at vælge selvbudgettering på et statsgaranteret udskrivningsgrundlag.

Af den efterfølgende tabel fremgår resultatopgørelsen efter 2. behandlingen af budget 2025-2028. Resultatopgørelsen er inkl. de på kommunalbestyrelsesmødet godkendte tilpasninger. Herunder tekniske korrektioner, samt forskydninger på pris- og lønfremskrivning.

Resultatopgørelse efter 2. behandling af budget 2025-2028				
(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Personskatter	-2.870,4	-2.944,3	-3.081,8	-3.102,2
Selskabsskatter	-51,1	-56,6	-58,7	-53,5
Grundskyld	-173,5	-168,5	-165,2	-173,1
Generelle tilskud	-1.625,8	-1.701,5	-1.758,5	-1.857,3
Indtægter, i alt	-4.720,8	-4.870,8	-5.064,2	-5.186,1
Driftsudgifter	3.034,5	3.028,6	3.029,3	3.029,6
Pris- og lønfremskrivning	-	147,9	300,0	457,2
Aktivitetsbestemt medfinansiering	270,1	270,1	270,1	270,1
Overførselsudgifter	1.202,4	1.202,4	1.202,4	1.202,4
Nettodriftsudgifter, i alt	4.507,1	4.649,1	4.801,9	4.959,4
Renteudgifter (nettoenter)	-2,5	-2,6	-1,7	-1,4
Resultat af ordinær drift	-216,1	-224,3	-264,1	-228,2
Anlægsudgifter, i alt	172,8	203,9	182,3	191,0
Anlægsindtægter, i alt	-14,6	-14,4	-17,0	-5,4
Nettoanlægsudgifter, i alt	158,2	189,5	165,3	185,6
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-58,0	-34,7	-98,7	-42,5
Lånoptagelse	-43,4	-43,5	-35,7	-13,0
Afdrag på lån	85,1	87,3	89,4	52,5
Grundkapitalindskud	2,6	0,9	10,9	0,9
Balanceforskydninger	13,1	0,0	24,1	0,0
Samlet balance på det skattefinansierede område	-0,6	10,0	-10,0	-2,2
Resultat af det brugerfinansierede område	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat i alt	-0,6	10,0	-10,0	-2,2

3.4. Bevillingsniveauer

Angivelsen af bevillingsniveauer er udtryk for, hvor detaljeret budgettet er opdelt. Samtidig er et højt bevillingsniveau udtryk for, at kommunalbestyrelsen giver det enkelte udvalg mulighed for spillerum inden for eget område.

De enkelte udvalgs bevillinger er i budget 2025-2028 opdelt på nedenstående bevillingsniveauer.

Bevillingsniveauer
Driftsudgifter
Aktivitetsbestemt medfinansiering
Overførselsudgifter
Brugerfinansierede område

For driftsbevillingerne gælder det, at de er nettobevillinger dvs., at kommunalbestyrelsen kun tager bevillingsmæssig stilling til størrelsen af nettoudgifterne. Det vil derfor være muligt at bruge flere udgifter, hvis man har fået flere indtægter.

På finansieringssiden følges kravene, som fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner.

På anlæg er nettobevillingen knyttet til hvert projekt for sig og kravene der fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner følges. For at lette processen kan der søges om anlægsbevilling i forbindelse med vedtagelsen af budgettet. I forbindelse med budgetvedtagelsen er der givet anlægsbevilling til 31 projekter, hvor projektbeskrivelsen har redegjort for både de økonomiske og materielle forudsætninger.

3.5. Befolkningsfremskrivning

I forbindelse med udarbejdelse af budgettet er befolkningstal og befolkningsfremskrivning relevante at tage med i overvejelserne. Udviklingen i befolkningsfremskrivningen i forskellige aldersgrupper fremgår af nedenstående tabel.

Alder	2024	2025	2026	2027	2028	Ændring fra 2024-28
0 - 2 år	1.433	1.399	1.400	1.389	1.392	-2,9%
3 - 5 år	1.599	1.594	1.565	1.510	1.477	-8,3%
6 -16 år	6.677	6.577	6.335	6.258	6.179	-8,1%
17 - 24 år	4.783	4.775	4.751	4.726	4.651	-2,8%
25 - 64 år	27.320	27.139	26.827	26.597	26.383	-3,6%
65 - 79 år	9.952	9.969	9.899	9.920	10.010	0,6%
80+ år	3.674	3.836	4.044	4.215	4.323	15,0%
I alt	55.438	55.289	54.821	54.615	54.415	-1,9%

Kilde: Danmarks statistik. Pga. afrundinger vil summering af alle aldre i tabellen afvige fra hele kommunens befolkningstal

Ovenstående prognose bygger på data fra Danmarks Statistik over befolkningsfremskrivningen. Kommunalbestyrelsens ambition i forhold til vækst og udvikling er endnu ikke slået igennem ved resultat af prognosen fra Danmarks Statistik.

Ifølge tabellen vil befolkningssammensætningen i kommunen bevæge sig mod en højere gennemsnitsalder. Af tabellen ses det, at der i de to ældste aldersgrupper forventes en stigning i antal borgere de kommende år, mens der i de resterende aldersgrupper ses et forventet fald i antal borgere. Overordnet set forventes befolkningstallet i kommunen at falde i de kommende år.

Årets befolkningsfremskrivning påvirkes af indvandringen af ukrainere med opholdstilladelse efter særloven. Dette er dog på kort sigt. Ud fra Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning, antages det, at alle ukrainere med opholdstilladelse efter særloven, udrejser i løbet af 2025.

3.6. Pris- og lønfremskrivning

Som beskrevet under budgetforudsætninger er budgetterne fremskrevet med Kommunernes Landsforenings nye skøn for pris- og lønfremskrivning. Den generelle prisfremskrivning fra 2024 til 2025 er beregnet til 4,35%. Sidste år skønnede KL, at effekten af inflationen ville være højere end den reelt blev. Faldet i skønnene for inflationen skyldes især udviklingen i energipriserne.

Der har været en generel lavere fremskrivning af priserne fra 2024 til 2025. Til gengæld har der været en højere fremskrivning på lønninger, som bl.a. kan henføres til Trepartsaftalen.

KL indgik den 4. december 2023 en Trepartsaftale med Regeringen, Danske Regioner, FH og Akademikerne om løn- og ansættelsesvilkår for velfærdsmedarbejdere i den offentlige sektor. Aftalen indeholdt et ekstraordinært lønløft til faggrupperne social- og sundhedsassistenter og medhjælpere i den kommunale sundheds- og ældrepleje, samt et lønløft til kommunale pædagoger på børneområdet og socialområdet.

Konsekvenserne af Trepartsaftalen er medregnet i det tekniske budget.

3.7. Den disponible kassebeholdning

Den disponible kasse primo 2025 forventes at udgøre 131,558 mio. kr. på baggrund af de opgjorte økonomiske konsekvenser efter mødet i Haderslev Kommunalbestyrelse den 8. oktober 2024.

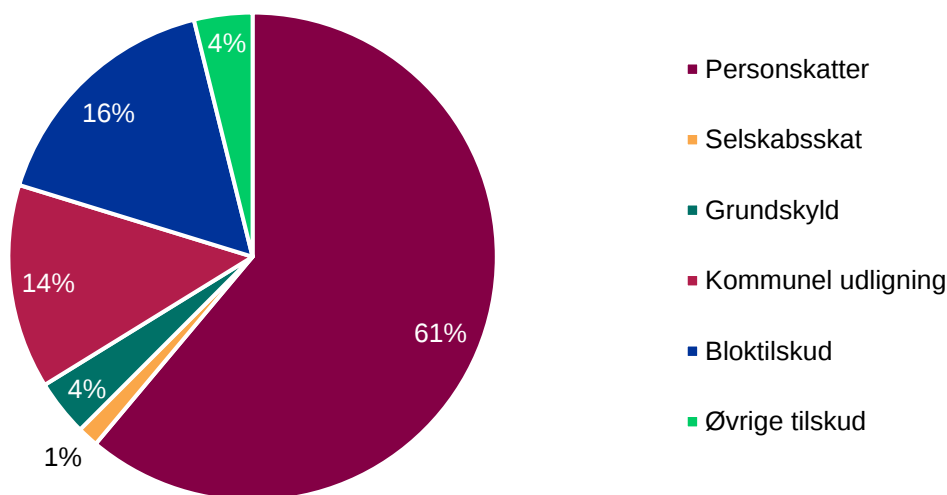
Fastholdelsen af den økonomiske politik vedr. ingen ufinansierede tillægsbevillinger betyder, at udviklingen i den disponible kassebeholdning er stabil.

4. Finansiering

Haderslev Kommunes indtægter består overordnet set af skatter og tilskud.

Haderslev Kommunes indtægter i 2025 stammer primært fra personskatteindtægter, hvor ca. 61% af indtægterne kommer fra. Dernæst kommer tilskud i form af statens bloktilskud og kommunal udligning, som bidrager med henholdsvis 16% og 14%. Øvrige skatter og tilskud bidrager samlet med ca. 9%.

Fordeling af indtægter i 2025

Nedenfor gennemgås skatter og tilskud i Haderslev Kommune.

4.1. Skatter

Haderslev Kommune skal hvert år vælge mellem to forskellige budgetmetoder med hensyn til fastsættelse af personskatten og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb:

1. Haderslev Kommune budgetterer selv skattegrundlaget og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb
2. Haderslev Kommune benytter sig af tilbuddet om statsgaranti på personskat, tilskud og udligning

Vælger kommunen statsgaranti på skatterne, er indtægter fra tilskud og udligning endelige. Vælger kommunen selvbudgettering af skatter, bliver tilskuddene og udligningen efterreguleret 3 år senere på baggrund af den endelige skatteopkrævning og opgjorte udgiftsbehov.

Da Haderslev Kommune valgte statsgaranti for 2022 foretages der ikke nogen efterregulering i 2025 for kommunen. Dog valgte en række af landets kommuner at selvbudgettere i 2022 og fik en gevinst heraf. Dette reguleres via bloktilskuddet i 2025.

For tilskudsåret 2025 har Haderslev Kommune valgt selvbudgettering. I den forbindelse valgte Kommunalbestyrelsen den 8. oktober 2024 at selvbudgettere på det statsgaranterede grundlag. Dette giver i 2025 Haderslev Kommune de samme indtægter, som der ville være opnået, hvis der var blevet valgt statsgaranti.

I 2027 opgøres den efterregulering af de foreløbige skatter, tilskuds- og udligningsbeløb for Haderslev Kommune. Efterreguleringen opgøres som forskellen mellem de foreløbige skatter, tilskuds- og udligningsbeløb, som er afregnet med Haderslev kommune i tilskudsåret, og de endeligt opgjorte beløb, opgjort ud fra det faktiske udskrivningsgrundlag for 2025 opgjort pr. maj 2027, samt det faktiske folketal mv. for 2025. Efterreguleringen for tilskudsåret 2025 afregnes i de første 3 måneder af 2028.

Overview over skatter i Haderslev Kommune

	Sats
Udskrivningsprocent – kommunal	26,30 %
Udskrivningsprocent – kirke	0,95 %
Grundskyldspromille – produktionsjord	7,20 ‰
Grundskyldspromille – øvrige	12,7 ‰

Persontskatter

Udskrivningsgrundlaget er den del af borgernes indkomster, som de betaler skat til kommunen af. Haderslev Kommunes udskrivningsprocent er 26,3 %. Provenuet af den kommunale indkomstskat beregnes på baggrund af udskrivningsgrundlaget.

På baggrund af den seneste økonomiske redegørelse fra Økonomiministeriet for august 2024 er Kommunernes Landsforenings skøn for udviklingen i udskrivningsgrundlaget for 2025 steget. Stigningen skal fortrinsvis ses i sammenhæng med opjusterede skøn for lønindkomst samt gradvist faldende fradrag i kapitalindkomst.

Selskabsskat

I 2025 modtager Haderslev Kommune selskabsskat for indkomståret 2022 samt eventuelle korrektioner fra tidligere år.

De budgetterede selskabsskatter for 2026 til 2028 er baseret på Kommunernes Landsforenings forventning til udviklingen i selskabsskatten på landsplan.

Grundskyld og øvrige

Fra 2024 er det ikke længere kommunerne, men Skat, der opkræver grundskyld og dækningsafgift. Det sker med baggrund i vurderinger af grundværdierne fra Skatteministeriet. Det skal bemærkes, at det indarbejdede provenu for grundskyld, beror på seneste foreløbige skøn fra Skatteministeriet fra april 2024.

De nye vurderinger forventes at medføre højere grundværdier. For at grundskyldsprovenuet for kommunerne skal være uændret, er der i den nye ejendomsskattelov fastsat nye kommunespecifikke grundskyldspromiller for de enkelte kommuner for 2024-2028. Haderslev Kommunes grundskyldspromille på ikke-produktionsjord (øvrige ejendomme) er nedsat fra 24,36 ‰ til 12,7 ‰, mens grundskyldspromillen på produktionsjord er uændret 7,2 ‰. Haderslev Kommune opkræver ikke dækningsafgifter på erhvervsejendomme.

Budgetteringen for 2025-2028 er behæftet med en usikkerhed på grund af omlægningen af beskatningen. Fra at have lavet opkrævning på historiske vurderinger, vil der fra 2024 og frem blive tale om opkrævning på baggrund af nye vurderinger. De nye vurderinger kendes endnu ikke og forventes først at være endelig på plads i løbet af 2026. Når de endelige vurderinger er på plads, vil der ske en efterregulering i forhold til de skønnede vurderinger.

I 2025-2028 er grundskylden opgjort ud fra Skatteministeriets foreløbige skøn på de nye vurderinger.

Udover grundskyld har Haderslev Kommune også indtægter fra dækningsafgift på offentlige ejendomme, dødsbopeskattning og forskerskat.

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Persontskatter*	-2.877,1	-2.951,1	-3.088,8	-3.109,3
Skrå skatteloft*	6,8	6,9	7,0	7,1
Selskabsskat	-51,1	-56,6	-58,7	-53,4
Grundskyld og øvrige	-173,5	-168,5	-165,2	-173,1
I alt	-3.095,0	-3.169,3	-3.305,7	-3.328,8

Afrundingsdifferencer kan forekomme

*Persontskatter og det Skrå skatteloft er samlet under persontskatter i resultatopgørelsen.

4.2. Tilskud og udligning

Den nye udligningsreform trådte i kraft pr. 1. januar 2021 og med den, skete der en grundlæggende omlægning af det kommunale tilskuds- og udligningssystem, som består af:

- Et generelt udligningssystem
- Særskilte udligningsordninger
- Et statsligt bloktilskud
- En række separate tilskuds- og overgangsordninger

I ordningen foretages en separat udligning af beskatningsgrundlag og udgiftsbehov, mens der tidligere blev udlignet ud fra et beregnet strukturelt underskud. Der er nu indført et generelt udligningssystem, som er ens for alle landets kommuner. Udligningssystemet er ændret fra et statsfinansieret system til et rent mellemkommunalt system.

Der er indført særlige udligningsordninger for selskabsskat, udligning af kommunernes merudgifter vedr. indvandrere, flygtninge og efterkommere samt en udligning af dækningsafgift.

Bloktilskuddet er statens samlede årlige tilskud til kommunerne og fordeles som hovedregel efter indbyggertal.

Det kommunale tilskuds- og udligningssystem indeholder endeligt en række målrettede tilskudsordninger.

I 2025 budgetterer Haderslev Kommune med, at de samlede indtægter fra tilskud og udligning vil være 1.596,7 mio. kr. Heraf indgår 50,2 mio. kr. som finansieringstilskud og 81,4 mio. kr. som tilskud til udsatte ø- og yderkommuner.

Fordeling af tilskud og udligning

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Kommunal udligning	-613,0	-641,4	-742,3	-690,7
Udligning udlændinge	1,5	1,4	1,3	1,0
Udligning af selskabsskat	-34,1	-40,4	-41,6	-37,2
Udligning af dækningsafgift	-0,5	-0,6	-0,6	-0,5
Kommunebidrag til regionerne	7,0	7,2	7,4	7,6
Statsligt bloktilskud	-771,5	-838,8	-789,9	-940,2
Udligning og statstilskud, I alt	-1.410,7	-1.512,7	-1.565,6	-1.660,1
Tilskud til Ø-kommuner	-4,6	-4,0	-4,0	-4,0
Tilskud til bekæmpelse af ensomhed	-1,3	-1,3	-1,4	-1,4
Tilskud til generelt løft af ældreplejen	-9,7	-10,0	-10,3	-10,7
Tilskud til bedre kvalitet i dagtilbud	-5,3	-5,5	-5,6	-5,8
Finansieringstilskud	-50,2	-50,2	-50,2	-50,2
Tilskud styrket kvalitet i ældreplejen	-12,9	-13,4	-13,8	-14,3
Tilskud til værdig ældrepleje	-13,5	-14,0	-14,5	-14,9
Tilskud til udsatte ø- og yderkommuner	-81,4	-84,4	-87,1	-89,9
Kompensation vedr. nettotab dækningsafgift	-7,1	-6,0	-6,0	-6,0
Særlige tilskud, I alt	-186,0	-188,8	-192,9	-197,2
Generelle tilskud og udligning, I alt	-1.596,7	-1.701,5	-1.758,5	-1.857,3

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetteret tilskud og udligning

Haderslev Kommune budgetterer i 2025 med indtægter på 1.596,7 mio. kr. fra de forskellige tilskud og udligningsordninger.

Det statslige bloktilskud udgør i alt 771,5 mio. kr., hvoraf 27,7 mio. kr. kun udbetales, hvis kommunerne samlet overholder loftet for serviceudgifter, jf. aftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening.

Desuden er 9,2 mio. kr. gjort betinget af, at kommunerne samlet budgetlægger indenfor den aftalte ramme under hensyntagen til det samlede budgetterede niveau og drifts- og anlægsudgifter.

Haderslev Kommune får et tilskud på 4,6 mio. kr. i 2025 som ø-kommune. Hertil er der kommet udmeldinger om særtilskud til nedsættelse af færgetakster på godstransport og passagerbefordring på 2,0 mio. kr. Indtægten vedrørende nedsættelse af færgetaksterne er direkte tilskrevet fagområdet og indgår ikke i de samlede opgjorte særtilskud.

4.3. Lån, renter og balanceforskydninger

Lån

Optagelse af lån sker i henhold til lånebekendtgørelsen og områdefornyelsesprojekt på Jomfrustien samt færge og havne.

Udvikling i langfristet gæld

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Ældreboliger (primo)	166,1	151,7	136,9	121,7
Afdrag	-14,4	-14,8	-15,2	-15,6
Budgetteret lånoptagelse	0,0	0,0	0,0	0,0
Ældreboliger ultimo, I alt	151,7	136,9	121,7	106,2
Ordinære lån (primo)*	472,4	451,9	429,7	398,1
Afdrag	-63,9	-65,6	-67,4	-30,1
Budgetteret lånoptagelse	43,4	43,5	35,7	13,0
Ordinære lån ultimo, I alt	451,9	429,7	398,1	381,0
Jordforsyning (primo)	1,4	1,2	1,0	0,7
Afdrag	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Budgetteret lånoptagelse	0,0	0,0	0,0	0,0
Jordforsyning ultimo, I alt	1,2	1,0	0,7	0,5
I alt ultimo	604,8	567,6	520,5	487,6

* ekskl. gæld til Lønmodtagernes Feriemidler
Afrundingsdifferencer kan forekomme

Renter

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Renter af likvide aktiver	-8,2	-8,2	-8,2	-8,2
Renter af kortfristede tilgodehavender	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Renter af langfristede tilgodehavender	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Renter af langfristet gæld	9,5	9,4	10,3	10,6
Garantiprovision og kurstab på obligationer	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
I alt	-2,5	-2,6	-1,7	-1,4

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Balanceforskydninger

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Forskydninger i likvide aktiver	0,6	-10,0	10,0	2,2
Forskydninger i langfristede tilgodehavender	15,7	0,9	35,0	0,9
- Heraf grundkapitalindskud	2,6	0,9	10,9	0,9
- Heraf tilgodehavender fra staten	13,1	-	24,1	-
Forskydninger i kortfristet gæld til staten	-	-	-	-
Forskydninger i kortfristet gæld, i øvrigt	-	-	-	-
Forskydninger i langfristede gæld	-	-	-	-
I alt	16,3	-9,1	45,0	3,1

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Forskydninger i langfristede tilgodehavender drejer sig primært om indskud i Landsbyggefondens og tilgodehavender fra staten som følge af en forventet selvbudgetteringsgevinst. Udover dette medregnes blandt andet også udlån til beboerindskud.

I 2025 får Haderslev Kommune, i forbindelse med Finansforslaget for 2025, et ekstra finansieringstilskud på 29,1 mio. kr. Af budgetforliget fremgår det, at de 13,1 mio. kr. af dem flyttes til 2024 til at dække noget af merforbruget på Social- og Handicapudvalget.

Kirkeskat

Ved udgangen af 2025 forventes der et mellemværende på 0,4 mio. kr. i Haderslev Domprovsti's favør.

Valget mellem selvbudgettering og statsgaranti omfatter også budgettering af kirkeskat. Da Haderslev Kommune har valgt at selvbudgettere, skal kirkerne gøre det samme. Dvs. at kirkernes indtægt påvirkes ligesom kommunen af enten et lavere udskrivningsgrundlag og dermed lavere indtægt eller højere udskrivningsgrundlag og dermed højere indtægt.

Kirkeskatteprocenten for 2025 er fastsat med udgangspunkt i det udmeldte statsgaranterede udskrivningsgrundlag med en kirkeskatteandel på 9.193,1 mio. kr.

Haderslev Domprovsti har budgetteret med en kirkeskatteprocent på 0,95%. Kirkeskatteprocenten er uændret i forhold til 2024. Det giver et kirkeskatteprovenu på 87,3 mio. kr.

4.4. Låneoptag på konkrete projekter

Nedenfor præsenteres låneoptag, afdrag på lån og renter, som kan henføres til konkrete anlægsprojekter i det tekniske budget. Der er ikke indregnet låneoptag til andre projekter end Jomfrusti-projektet, færge og havne og energibesparende foranstaltninger.

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Låneoptag – Jomfrusti-projektet	-35,4	-35,5	-27,7	0,0
Afdrag på lån – Jomfrusti-projektet	1,7	3,1	4,5	5,8
Renter – Jomfrusti-projektet	1,1	1,8	2,6	3,2
I alt vedr. Jomfrusti-projektet	-32,6	-30,6	-20,6	9,0
Låneoptag – færge og havne	-3,0	-3,0	-3,0	-8,0
Afdrag på lån – færge og havne	0,0	0,1	0,2	0,4
Renter – færge og hav	0,0	0,1	0,2	0,3
I alt vedr. færge og havne	-3,0	-2,8	-2,6	-7,4
Låneoptag – Energibesparende foranstaltninger	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Afdrag på lån – Energibesparende foranstaltninger	0,0	0,2	0,4	0,6
Renter – Energibesparende foranstaltninger	0,0	0,2	0,3	0,4
I alt vedr. energibesparende foranstaltninger	-5,0	-4,6	-4,3	-4,0
Finansiering til konkrete projekter, I alt	-40,7	-38,0	-27,5	-2,4

Afrundingsdifferencer kan forekomme

5. Udvalgets bemærkninger

5.1. Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

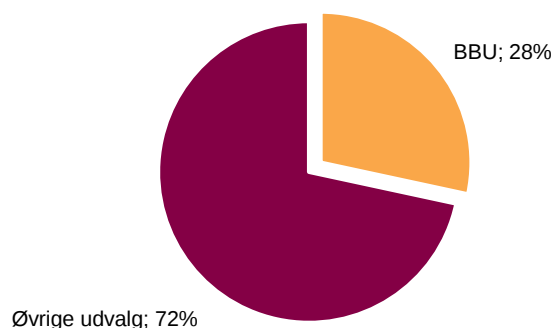
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget (BBU)

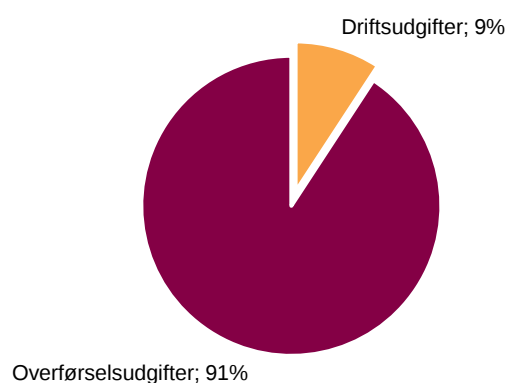
- Beskæftigelsesindsatsen
- Enkelttydelser og forsørgelsesudgifter
- Integrationsindsatsen
- Danskuddannelse til voksne udlændinge
- Borgerserviceopgaver

Budgetandele

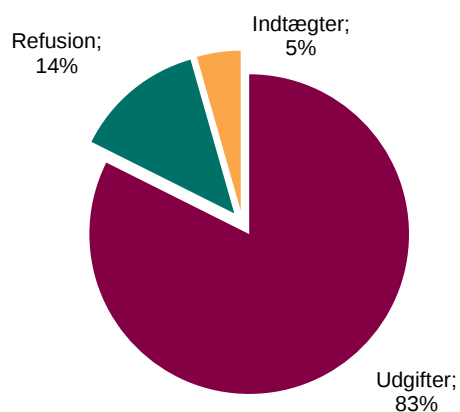
Udvalget andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Lov- og Cirkulæreprogram	-	-	-1,2	-1,2
Konstateret mindreforbrug lægeerklæring/Flexjob	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Digitalisering/omstilling – Jobcenter, Borgerservice og Rådhus Service	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, I alt	-1,2	-1,2	-2,4	-2,4

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Servicerammen	117,1	117,1	117,1	117,1
Overførselsudgifter	1.161,8	1.161,8	1.161,8	1.161,8
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, I alt	1.278,9	1.278,9	1.278,9	1.278,9

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Beskæftigelsesindsatsens formål er, at:

- understøtte ledige og sygemeldte borgere i at opnå og fastholde hel eller delvis selvforsørgelse
- sikre virksomhederne den arbejdskraft, de har brug for

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune tager udgangspunkt i den enkelte borger, og i at understøtte denne i at få en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan være på fuldtid, deltid, med forskellige typer af støtteforanstaltninger eller med få timers job om ugen.

Borgeren mødes med respekt og forståelse af de forhold, der står i vejen for dennes tilknytning til arbejdsmarkedet. Borgeren skal opleve at blive inddraget, set og hørt. Samtidig er det vigtigt, at borgeren forstår regler og rammer for indsatsen, hvorfor borgeren skal informeres om de krav og forventninger, der stilles.

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune bygger i vid udstrækning på en virksomhedsrettet tilgang med fokus på rekruttering, fastholdelse og opkvalificering. Indsatsen spiller en vigtig rolle i kommunalbestyrelsens vækst dagsorden om øget bosætning, flere uddannelses- og arbejdspladser, hvor Jobcentret har en central opgave og rolle i at medvirke til at sikre den efterspurgte arbejdskraft. Samarbejdet med virksomhederne er en vigtig forudsætning for at skabe et arbejdsmarked med plads til flere.

Formålet med at give hjælp til enkeltydelser og forsørgelse er, at:

- sætte borgeren i stand til at klare sig selv
- skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, der ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv eller sin familie

Borgere kan søge om enkeltydelser til f.eks. tandbehandling, briller, medicin eller boligindskud. Sagsbehandlingen og udbetalingen af forsørgelsesydelse tager udgangspunkt i en fælles modtagelse og visitation af borgeren i samarbejde mellem Ydelsesteamet og Jobcentret eller andre relevante forvaltningsområder.

Integrationsindsatsen skal sikre, at nyankomne udlændinge har mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer, så de kan blive selvforsørgende og være aktivt deltagende i og bidrage til det danske samfund på lige fod med øvrige borgere.

Indsatsen retter sig mod flygtninge, familiesammenførte udlændinge og indvandrere. Indsatsen omfatter boligplacering af flygtninge, selvforsørgelses- og hjemrejse- eller introduktionsprogram, integrationskontrakt, dansk uddannelse og sidst men ikke mindst den beskæftigelsesrettede indsats.

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at tilbyde danskundervisning til nyankomne, voksne udlændinge. Målgruppen er både flygtninge, familiesammenførte og indvandrere, herunder arbejdstagere og studerende fra både EU-lande og tredjelande. Haderslev Sprogcenter løfter denne opgave i Haderslev Kommune.

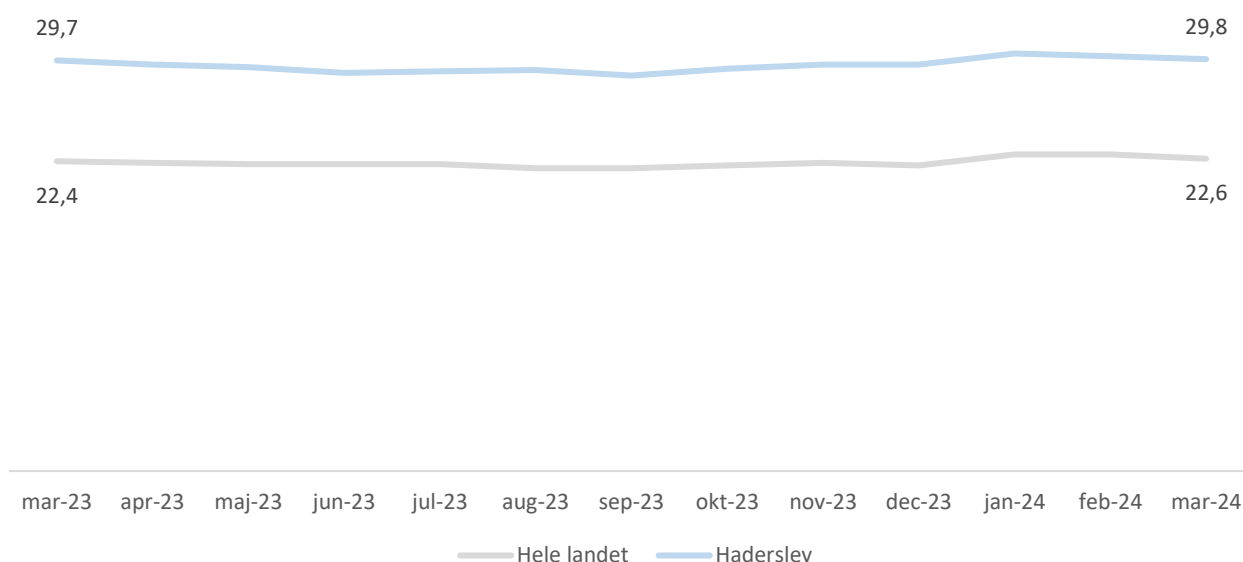
Borgerservice er central i mange borgeres møde med kommunen og spiller en stor rolle i at tage godt imod borgeren, både i det personlige møde, hvor borgerguiderne tager imod og i telefonomstillingen, som stiller

opkaldet videre til den relevante forvaltning. Borgerservice varetager opgaven med at rådgive og vejlede borgere telefonisk eller personligt, f.eks. i forhold til at anvende de mange digitale løsninger herunder MitID, der er udviklet gennem de senere år.

Derudover varetages sagsbehandlingen omkring f.eks. personlige tillæg og helbredstillæg til pensionister, pas, kørekort, folkeregister, beboerindskudslån, vielser, sygesikring og begravelseshjælp.

I grafen ses udviklingen i procentdelen af offentlig forsørgede af arbejdsstyrken i Haderslev Kommune sammenlignet med hele landet.

Offentlig forsørgede i procent af arbejdsstyrken

Lovgivning

Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, dog ikke kapitel 10 og 10 a, lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, forskellige integrationsfremmende projekter, de beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven og ydelser knyttet hertil, dog ikke §§ 35-39, lov om individuel boligstøtte og særlige kontante ydelser efter lov om social service.

Mål og ambitioner for 2025

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget arbejder ud fra visionen "Flere i beskæftigelse" som er udfoldet i Beskæftigelsespolitikken 2024-2027.

Beskæftigelsespolitikken 2024-2027 har til formål at bidrage til at realisere målsætningen og ambitionerne om +250 flere i uddannelse, +500 indbyggere og +1.000 arbejdspladser i 2030.

5.2. Børne- og Familieudvalget

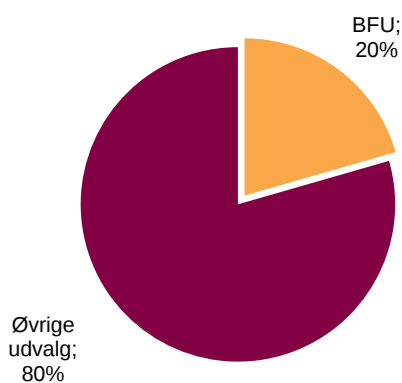
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU)

- Kommunal sundhedspleje 0-17 år
- Dagtilbud 0-6 år og særlige dagtilbud
- Puljeordninger til privat pasning
- Folkeskoler 0. – 10. årgang og skolefritidsordninger
- Ungdomsskole, ungdomsklubber og GOTI
- Det rådgivende team
- Hotspot og SSP

Budgetandele

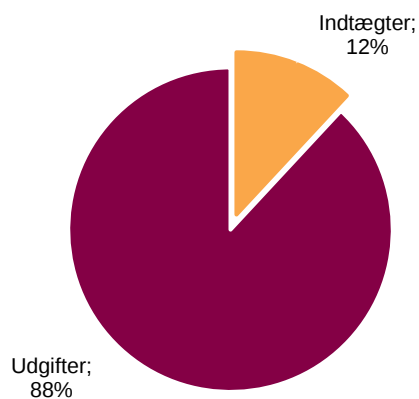
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

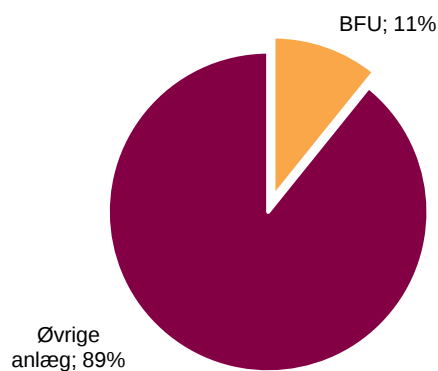
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalget andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Demografi - Dagtilbudsområdet	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Demografi - Skoleområdet	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
Lov- og Cirkulæreprogrammet	6,8	6,7	7,0	7,0
Ledelsesmæssige effektivisering - Nyt børnecenter	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Mindreforbrug strukturpulje sfa. Nyt børnecenter	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Konstateret mindreforbrug sygehjemme undervisning	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Tilbagekøb af investeringsindsats	4,7	4,7	4,7	4,7
Engangsmidler til folkeskolen	2,0	-	-	-
To-voksenundervisning	1,0	-	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt	8,0	4,9	5,2	5,2

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Folkeskoler	323,5	323,9	324,0	324,2
SFO'er	31,1	31,3	31,3	31,3
Fællesudgifter skolevæsen	199,4	199,4	198,8	198,8
Ungdomsskolen	15,5	15,5	15,5	15,5
Sundhedsplejen	11,1	11,1	11,1	11,1
Fællesudgifter dagtilbud	32,1	34,4	34,4	34,4
Dagpleje	47,7	47,9	47,9	47,9
Daginstitutioner	174,1	174,1	174,1	174,1
Tilskud til puljeordninger	21,5	21,5	21,5	21,5
Det rådgivende team	29,4	29,6	29,6	29,6
Hotspot og SSP	2,7	2,8	2,8	2,8
Børn og Kultur samt politiske puljer	18,1	14,3	14,1	14,1
Børne- og Familieudvalget, I alt	906,1	905,7	905,2	905,3

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Børne- og Familieudvalget varetager opgaver i forhold til børn og unge og deres familier, primært serviceydelser og indsatser rettet mod de 0 – 18-årige.

Sundhed og forebyggelse

- Sundhedsplejen, som tilbyder individuel vejledning, undervisning, undersøgelser og forebyggende indsatser til gravide og børn og unge op til 18 år

Sundhedsplejen tilbyder bl.a. vejledning og individuel støtte til gravide, spæd- og småbørnsforældre, funktionsundersøgelser af børn i den undervisningspligtige alder, generel forebyggelse og sundhedsfremme. Indgår i tværsektorielt samarbejde med almen praksis, jordemodercenter og fødegang, socialforvaltning m.fl. Udbyder kursus til førstegangsførelse.

Dagtilbud

- Pasning af ca. 415 børn i dagplejen
- Børnehaver, 0-6 års institutioner og specialgrupper i alt ca. 1.845 børn
- Tilskud til private puljeordninger, privatinstitutioner, private børnepassere og pasning af egne børn i alt ca. 386 børn

Daginstitutionerne er enten kommunale eller selvejende. Der er 5 selvejende daginstitutioner samt 10 kommunale daginstitutioner fordelt på 28 matrikler/afdelinger. Der er etableret fire ressourceinstitutioner – en i hvert distrikt Nord og Syd samt 2 i distrikt Vest – hver med en specialgruppe for børn med særlige behov i direkte tilknytning til ressourceinstitutionens øvrige børnegrupper.

Folkeskoler og skolefritidsordninger

- 11 almene folkeskoler, hvoraf fire har Ungeunivers. Skolerne er beliggende på 16 matrikler. Der er 4.069 elever fra 0-9. klasse, hvoraf 287 elever går i specialklasse, og 141 er enkeltintegrerede
- Skolefritidsordninger på skoler med indskolingsklasser
- Specialskole for 0.-10. klassetrin med ca. 220 elever
- 10. klasse skole med 107 elever

De almene folkeskoler er opdelt i børne- og junioruniverser for 0.-6. klassetrin og ungeuniverser for 7.-9. klassetrin. Fem skoler har specialklasser, og alle 11 skoler har enkeltintegrerede elever.

Kommunen indbetaler tilskud til staten for elever på de fem friskoler og private grundskoler i kommunen.

Ungdomsskole og klubber m.v.

- Haderslev Ungdomsskole anvendes af unge primært i alderen 14-18 år. Ungdomsskolen står for fritidsundervisning, heltidsundervisning AU-klasen, ungdomsklubber og en klub for unge med særlige behov, Naturskole samt varetager "den lille håndværker", som er undervisningsforløb for alle kommunens 5. og 6. klasser.

Ungdomsskolen skal give unge muligheden for at udvide deres kundskaber, dygtiggøre dem til samfundslivet og bidrage til en indholdsrig tilværelse. Mange af de 12 ungdomsklubber er placeret i små lokalsamfund.

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, vejledning og øvrig konsulentbistand

- Det rådgivende team består af et tværfagligt team i hvert distrikt og et specialrådgivningsteam. Teamet yder rådgivning og vejledning, sparring, konsulentstøtte til dagtilbud og skoler, og rådgivning og forebyggende indsatser til børn, unge og forældre. Psykologer varetager de pædagogisk-psykologiske opgaver, og teamet består herudover af sundhedsplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeut, familiekonsulenter og socialrådgivere.
- Praksisvejlederne er placeret decentralt i 3 kommunale ressourceinstitutioner og yder støtte til børn med særlige behov i distriktets dagtilbud.
- Tale-høre-sprog team yder støtte til alle børn med tale-, høre- og sprogsvækheder.

Hotspot og SSP

- Hotspotchefen fungerer som vidensbank og konsulent, der opkvalificerer den strategiske og proaktive kriminalpræventive indsats, fx ved at udarbejde aktuelle politikker, strategier og handleplaner. Igennem en koordineret viden vedrørende kommunens tværfaglige indsatsområder og netværk, sikrer hotspotchefen, at unge med bekymrende adfærd får den nødvendige støtte på det korrekte niveau.

Børn og Kultur samt politiske puljer

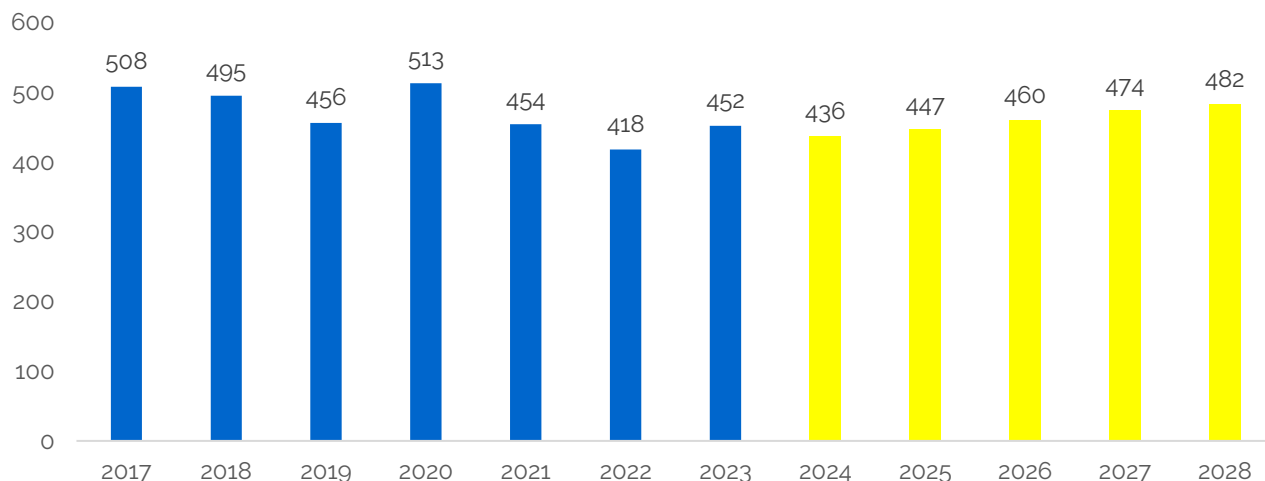
- Administrative opgaver og pædagogiske konsulentfunktioner i forhold til hele fagområdet er placeret centralt i forvaltningen.
- De politiske puljer omfatter udvalgets udviklingspulje, investeringsindsatsen, strukturpulje samt puljen til yderligere tiltag på skoleområdet.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Børne- og Familieudvalget skal løbende tilpasse sine aktiviteter efter antal af fødsler og børn i forskellige aldersgrupper. Flest mulige børn søges inkluderet i de almene tilbud, så de kan indgå i forpligtende fællesskaber i lokalområdet sammen med deres jævnaldrende. Læring er et gennemgående tema i alle sammenhænge, da det er en forudsætning for, at børnene kan få en aktiv og selvstændig voksen tilværelse.

Efter nedadgående fødselstal i flere år, brød 2023 trenden, med et stigende antal fødsler. Den forventede udvikling viser et let stigende antal fødsler frem mod 2028.

Antal fødte i Haderslev Kommune

Kilde: Danmarks Statistik

Børn med særlige behov

Udvalget fortsætter arbejdet med at udvikle og forbedre læringsmiljøerne med henblik på at ekskludere færre elever med særlige behov i den almene folkeskole.

Flere drenge end piger modtager specialundervisning, og pigerne starter med specialundervisning senere i skoleforløbet end drengene.

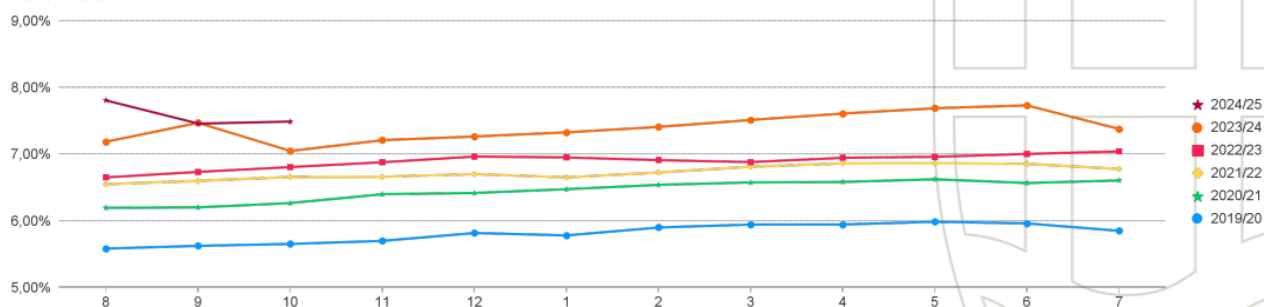
Segregering til og med november 2024

469 gennemsnitligt antal segregerede elever i indværende skoleår

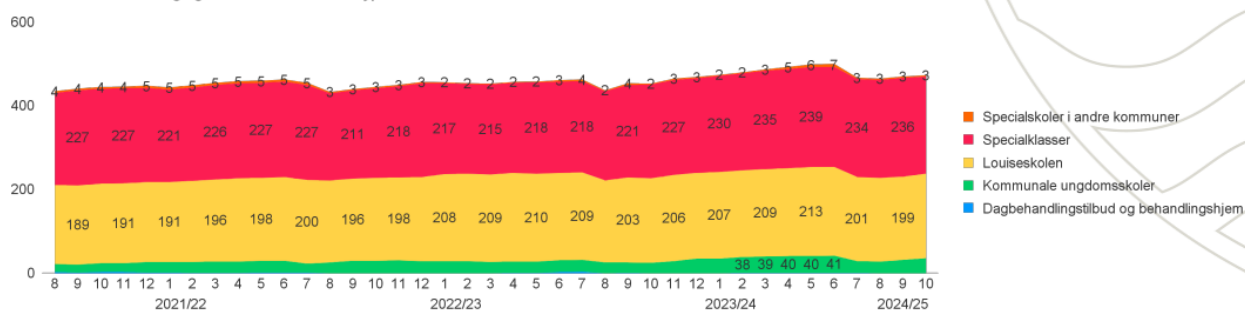
+20 segregerede i forhold til samme måned sidste år

7,58% gennemsnitlig segregeringsgrad i indværende skoleår

Segregeringsgrad for Haderslev Kommunes elever

Haderslev Kommunes segregerede elever efter skoletype

Haderslev Kommune

Skoleområdet / 5. november 2024

Styringsredskaber og lovgivning

Udvalget forvalter kommunens opgaver efter sundhedsloven kapitel 36 forebyggende sundhedsydelser til børn og unge, dagtilbudsloven, folkeskoleloven, ungdomsskoleloven.

Anlæg

Anlægsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU):

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Børnecenter Nustrup	8,9	-	-	-
Kapacitetstilpasninger på Louiseskolen - Pavillon	5,1	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Myretuen i Bevtøft	0,8	-	-	-
Kløvermarksskolen	0,3	-	-	-
Bygningsvedligehold og mindre anlæg	2,0	4,0	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt	17,1	4,0	-	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2025

Haderslev Kommunes børn og unge er afgørende for kommunens vækst og velfærd. Derfor er Børn og Unge-målsætningen afgørende for budgetpartierne. Kommunens folkeskole og dagtilbud skal være det naturlige førstevalg for Haderslevs børn og unge.

Det er vores klare mål at have en attraktiv og stærk folkeskole, som øger tilslutningen til folkeskolen, mindsker segregeringen og højner det faglige niveau i Haderslev Kommunes skoler. Almenområdet skal styrkes, så alle børn oplever at være en del af stærke børnefællesskaber i dagtilbud og skoler. Der skal tillige være fokus på at styrke børn og unges fritidsinteresser. De mindste af kommunens borgere skal have en tryk og god hverdag. Strategierne for udviklingen inden for folkeskoler, dagtilbud og sociale indsatser udgør sammen med udviklingsplaner for udvalgets mindre områder en sammenhængende børn- og ungepolitik. Udvalget vil fortsat arbejde for økonomisk-, faglig- og social bæredygtighed samt med styrkelse af almenområdet.

Derudover fortsætter arbejdet med de strategiske beslutninger for kvalitetsudvikling, inkluderende læringsmiljøer samt evaluering af effekt og kvalitet. Fx via distriktsrådene og praksisvejledere.

Ligeledes arbejder området med sammenhængende overgange for barnet. Arbejdet tager afsæt i udviklingen af forældresamarbejde, relationel kapacitet, stærke fællesskaber og sammenhængende læringsspor.

5.3. Kultur- og Fritidsudvalget

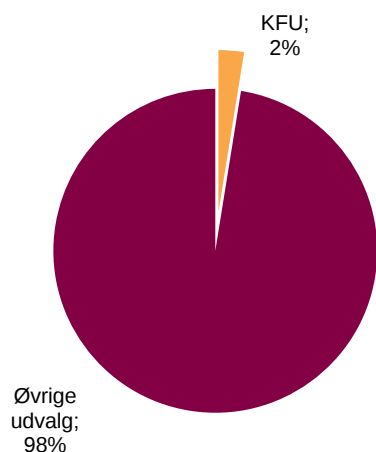
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

- Idræt
- Kultur
- Fritid
- Samvirkerne
- Institutioner

Budgetandel

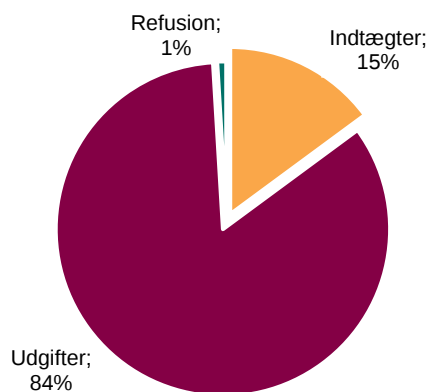
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

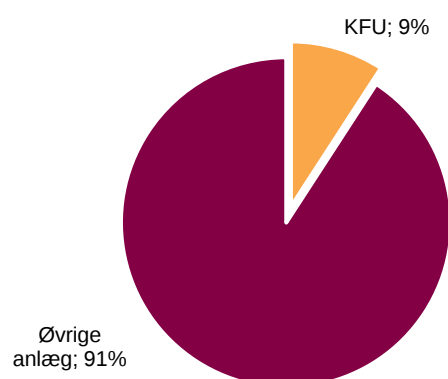
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalget andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Samarbejdsaftale SG25	0,150	0,150	0,150	0,150
Lavere lejeudgifter Kunsthall 6100 - Ny aftale	-0,100	-0,100	-0,100	-0,100
Tilpasning af samarbejdsaftaler kulturområdet	-0,100	-0,100	-0,100	-0,100
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	-0,050	-0,050	-0,050	-0,050

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Idræt	27,7	27,6	27,5	27,3
Kultur	20,7	20,8	20,8	20,8
Fritid	0,7	0,7	0,7	0,7
Samvirkerne	4,8	4,8	4,8	4,8
Institutioner	56,9	56,9	56,9	56,9
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	110,8	110,8	110,7	110,5

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Kultur- og Fritidsudvalget er ansvarlig for Haderslev Kommunes kultur- og fritidsaktiviteter og samarbejdet med staten, regionen, andre kommuner herunder kulturaftale Sønderjylland/Schleswig samt kultursamarbejdet mellem de 4 sønderjyske kommuner. Derudover varetages samarbejdet internt med de kommunale institutioner og eksternt med selvejende institutioner, foreningslivet, interesseorganisationer og aktive enkeltpersoner.

Udgifterne på området fordeles til:

- Decentrale kommunale enheder: Kulturhuset Bispen, Haderslev Musik- og Kulturskole, Historie Haderslev, TalentCenter Haderslev og Haderslev Idrætscenter.
- Kommunale idrætsfaciliteter som klubhuse, haller og udeanlæg.
- Selvejende idrætsinstitutioner som f.eks. StreetDome, Gram Fritidscenter, Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller, selvejende og selvstyre haller.
- Tilskud til folkeoplysende aktiviteter: Lokaletilskud, aktivitetstilskud, kursustilskud, aftenskoletilskud og udvalgets egen udviklingspulje til initiativer og prioriteringer.
- Tilskud på kulturområdet til blandet andet Teatret Møllen, Forsøgsscenen, Kulturhuset Harmonien, Vojens Kultur- og Musikhus, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Fritidssamvirket, Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet, Dansk- Tysk Kulturaftale, Tørning Mølle, det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg med flere.
- Anlægs- og facilitetspuljer samt diverse ansøgningspuljer til konkrete aktiviteter.
- Eliteidrætten i forhold til Team Danmark samarbejdet.

Der er op mod 50 kommunale faciliteter, som driftes inden for området, og godt 80 selvejende eller forenings-ejede faciliteter, som modtager driftstilskud.

Herudover varetages opgaver og projekter, så som udvikling og drift af faciliteter og tilknyttede arealer, grejbank, udvikling af kultur- og fritidsaktiviteter, som fx arbejdet med svømmefaciliteter i Haderslev by og tilbygning af et ekstra bassin i Vojens i samarbejde med Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller, udarbejdelse af en Event-strategi og meget mere.

Under kultur-og fritidsområdet, inklusive de decentrale institutioner, udbetales der løn til ca. 150 medarbejdere, omfattende fastansatte, vikarer/timelønnede samt fleksjobber. Lønbudgettet udgør ca. 45% af det samlede budget.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Opgavevaretagelsen på kultur- og fritidsområdet foregår inden for rammerne af de politiske visioner, kultur- og fritidspolitikken "Fællesskaber for alle" og lovgivningen. I styrelsesvedtægten er følgende opgaver angivet: Kultur- og fritidsområdet, herunder breddeidrætten, eliteidrætten og talentcenter, folkeoplysningsområdet, herunder samvirkerne, udarbejdelse af en eventstrategi, kommunale kultur- og fritidsinstitutioner, herunder bibliotek, musikskole, arkiv og idrætsfaciliteter, samt samarbejde med eksterne kultur- og fritidsinstitutioner, idet samarbejde med kultur- og fritidscentre i landdistrikter dog hører under Land- og Byudviklingsudvalget.

Området løftes i samarbejde med en række aktører inden for kultur- og fritidslivet, og forvaltningen har bl.a. opgaver i relation til følgende udvalg og sammenslutninger:

- Fællesrådet for Kultur- og fritidsområdet
- Idrætssamvirket
- Kultursamvirket
- Fritidssamvirket
- Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet
- Haderslev Talentråd – Sport og Haderslev Talentråd - Kultur
- Diverse bestyrelser og selvejende institutioner

De fleste frivillige timer i Haderslev Kommune - og dette på tværs af foreningerne - leveres af seniorerne.

Antallet af medlemmer i foreningslivet har aldrig været større! Og det er pigerne og kvinderne der tegner sig for den største del af medlemstilvæksten.

Der er færre der går til traditionel ridning, men der er flere foreninger der nu tilbyder "Kæpheste ridning" i Haderslev Kommune.

Styringsredskaber og lovgivning

Folkeoplysningsloven, Biblioteksloven og Musikskoleloven bestemmer de lovbundne opgaver på kultur- og fritidsområdet. Herudover er Eliteidrætsloven, Arkivloven, Teaterloven, Museumsloven og Lov om kulturaftaler relevante lovgivninger for det arbejde, der sker på området. Endelig rummer kommunalfuldmagtsreglerne hjemmel til arbejdet inden for kultur og fritid.

Anlæg

Anlægsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	0,8	-	-	-
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	3,0	-	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	0,5	9,5	25,0	55,0
Anlægs- og facilitetspulje	2,3	2,3	2,3	2,3
Svømmefaciliteter Vojens	5,2	14,9	-	-
Vojens Hallerne – udskiftning af CTS-styring i Frøs Arena	0,4	-	-	-
Renovering af kunstgræsbane i Hammelev	1,4	-	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	13,5	26,6	27,3	57,3

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2025

Kultur- og Fritidsudvalget ønsker at sætte en retning, der binder kommunen sammen. Kultur- og fritidslivet er en meget vigtig aktør i kommunens vækst- og velfærdsudvikling. Kultur- og fritidsområdet skal understøtte fællesskaber og fælles mål, herunder særligt de tre vækstsmål om 250 flere i uddannelse, 500 flere indbyggere samt 1000 flere arbejdspladser – alle mål i 2030.

Kultur- og Fritidsudvalget arbejder konkret med udarbejdelse af en eventstrategi for Haderslev Kommune, sådan som Kommunalbestyrelsen har indskrevet det i styrelsesvedtægten. Herudover der særligt fokus på arbejdet med virkeliggørelse af svømmefaciliteter i Haderslev Kommune, hvor et terapibassin i Vojens Svømmehal er under planlægning. I Haderslev by er fokus rettet mod svømmehallen på Kløvermarkskolen og Haderslev Svømmehal samt ikke mindst arbejdet med at konkretisere både indhold og placering af en helt ny svømmefacilitet i Haderslev.

Kultur- og Fritidsudvalget er optaget af at de strategiske mål og ambitioner udmøntes gennem et tæt samarbejde med foreningslivet og frivilligheden. Særligt samarbejdet med de 4 samvirker indenfor udvalgets område (Fritidssamvirket, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Samvirket for Arkiv- og museumsområdet) er vigtigt, da disse repræsenterer de mange forskellige foreninger indenfor kultur- og fritidsområdet i Haderslev Kommune. Men også dialogen med - og nærheden til kultur- og fritidsinstitutionerne vægtes højt af udvalget. Det er bl.a. gennem forenings- og institutionslivet, at udvalgets mål og ambitioner udmøntes.

5.4. Land- og Byudviklingsudvalget

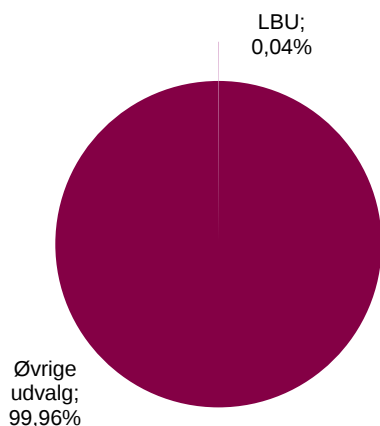
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

- Forsamlingshuse
- Kultur og fritidscentre – partnerskabsaftaler
- Årets lokalsamfund
- Arrangementer i Landdistrikterne
- LAG- Støtte
- Borgerbudgettering
- Fornyelse i landdistrikter og by

Budgetandele

Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

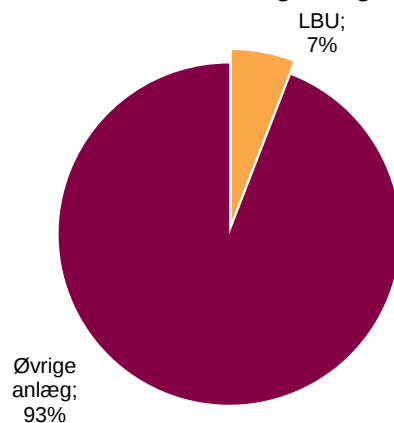
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Der er ingen indtægter eller refusioner på området.
Kun udgifter.

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Forsamlingshuse	0,4	0,4	0,4	0,4
Kultur- og Fritidscentre - partnerskabsaftaler	1,5	1,5	1,5	1,5
Årets lokalsamfund og arrangementer i Landdistrikterne	0,1	0,1	0,1	0,1
Finansieringsbidrag- budgetvedtagelse	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Land- og Byudviklingsudvalget, i alt	1,9	1,9	1,9	1,9

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Land- og Byudviklingsudvalget har til formål at sætte fokus på udviklingen i landdistrikterne og i byerne i Haderslev Kommune.

Haderslev Kommunes bymønster består af flere niveauer; Hovedby, centerbyer og lokalbyer samt landsbyer og det åbne land.

Haderslev Kommune er opdelt i 29 landdistrikter, hvor der er etableret borgerforeninger/landsbyforeninger, der varetager lokalsamfundets interesser og udvikling i samarbejde med Haderslev Kommune.

Borgerforeningerne er ofte drivkraften i lokale projekter, der er med til at skabe aktivitet og udvikling lokalt.

Udvalgte udvalsaktiviteter

Land- og Byudviklingsudvalgets arbejde tager udgangspunkt i den udarbejdede politik for området – Forbindelse og Fællesskaber. Konkret arbejdes der med baggrund i de fire temaer i politikken;

- Sammen om strategisk planlægning
- Boliger og bosætning
- Samskabelse, dialog og samarbejde på tværs
- Synliggørelse af det gode liv i landdistrikterne er, hvordan vi sammen kan skabe det gode liv i landdistrikterne

Land- og Byudviklingsudvalget bringer politikken ud i livet i kraft af handleplaner, der fører ord fra pen til virkelighed. Handleplanerne forholder sig til boformer og bosætning, formidling og videndeling på tværs, de unge på landet, attraktiv natur i landdistrikterne, herunder kortlægning af stier og ruter i landdistrikterne.

Land- og Byudviklingsudvalget er stærkt optaget af den direkte dialogform med aktørerne i landdistrikterne. Således holder udvalget sine møder hos de 10 besøgs-klynger, der tilsammen udgør de 29 landdistrikter. Herudover mødes udvalget også med de 7 kultur- og fritidscentre og de 17 forsamlingshuse til dialogmøder.

Udvalgte fakta 2025

Land- og Byudviklingsudvalgets puljer til borgerbudgettering søges hvert år af de 29 landdistrikter samt Haderslev by, der opdelt i 12 områder samt og Starup og omegn, der tæller for et område. Midlerne søges af borgerforeningerne, og projekterne føres ud i livet af borgerne til anlæg, vedligehold, markedsføring, aktiviteter, opkøb af ejendom og naturpleje.

Haderslev Kommune har i dag 7 kultur- og fritidscentre etableret i/ved tidligere skoler i landdistrikterne, der fungerer som lokale samlingssteder. Haderslev Kommune støtter disse kultur- og fritidscentre gennem partnerskabsaftaler med hjælp til daglig drift til gavn og i tæt dialog og samarbejde med foreningslivet og lokalsamfundene.

Haderslev Kommune støtter både LAG Haderslev-Tønder og LAG småøerne med mindre bidrag/tilskud. Herunder kommunal mellemfinansiering af LAG-tilskud ved større lokale almenyttige anlægsprojekter.

Styringsredskaber og lovgivning

- Haderslev Kommunes styrelsesvedtægt
- Kommuneplan/planstrategi
- Landdistriktspolitikken Forbindelser og Fællesskaber
- Bekendtgørelse af lov om byfornyelse og udvikling af byer
- Stram rammestyring

Anlæg

Anlægsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Borgerbudgettering i landdistrikterne	1,4	1,4	1,4	1,4
Landdistriktspulje	1,0	1,0	1,0	1,0
Område- og landsbyfornyelse	2,5	2,6	2,6	2,6
Forum Vojens og Vision Gram	1,0	1,0	1,0	1,0
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	0,7	0,7	0,7	0,7
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	4,0	4,0	4,0	4,0
Områdefornyelse Vojens By	0,5	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt	11,1	10,7	10,7	10,7

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2025

For Land- og Byudviklingsudvalget er den direkte dialog i øjenhøjde med borgerne på land og i by, muligheden for at være opdateret på det væsentlige blandt borgerne, men også vejen frem i forhold til udvikling og sammenhængskraft i kommunen.

Et aktivt og fællesskabende liv i landzone, centerbyer og i bydelene i Haderslev er afgørende for udvalgets arbejde med vækst- og udviklingsdagsordenen i Haderslev Kommune. Skabelse af flere arbejdspladser, flere unge i uddannelse og flere tilflyttere til kommunen er alle vækstsmål, der står på fundamentet af borgernes glæde ved livet i kommunen.

Land- og Byudviklingsudvalget arbejder målrettet med det nærdemokrati, der skal understøttes for at sikre blandt andet dialog, arbejdet med borgerbudgettering og udvikling af hele kommunen. Udvalget støtter processer, der har til formål at få viden om og understøtte frivillighed og et velfungerende nærdemokrati samt sikre inspiration til og blandt lokalsamfundene i Haderslev Kommune.

Land- og Byudviklingsudvalget arbejder i 2025 også med de fysiske fællesskaber i kraft af både forsamlingshusene i kommunen samt de 7 kultur- og fritidscentre, der er placeret rundt i kommunens geografi. I 2024 er der udarbejdet nye partnerskabsaftaler mellem kultur- og fritidscentre og Haderslev Kommune, og det er Land- og Byudviklingsudvalgets ambition, at udviklingen for fremtidens kultur- og fritidscentre sker på fundamentet af en samskabende proces og samarbejde mellem udvalg og centre.

Udvalget har et særligt fokus på arbejdet med de strategiske udviklingsplaner i Vojens og i Gram, sådan at der sikres en både strategisk, sammenhængende og handlingsorienteret indsats.

Land- og Byudviklingsudvalget har også i 2025 fokus på borgerbudgettering, sådan at der løbende arbejdes med udviklingen af de rette modeller, der kan understøtte livet og fællesskaberne på land og i by. Samtidigt fortsætter også arbejdet med områdefornyelser i 2025, der er med til at udvikle og forskønne de fysiske rammer.

5.5. Senior- og Sundhedsudvalget

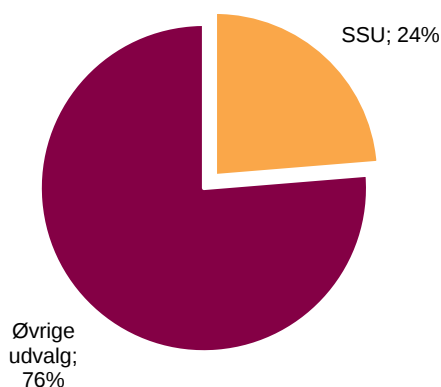
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Senior- og Sundhedsudvalget (SSU)

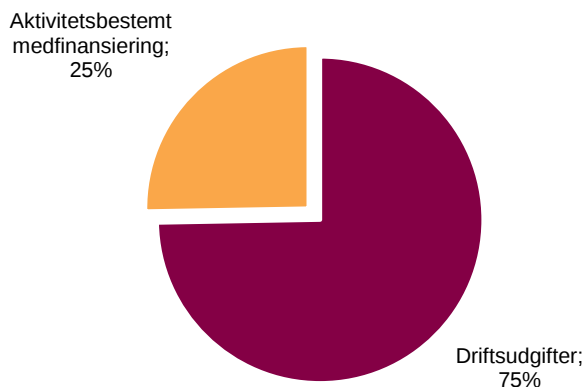
- Hjemmepleje, sygepleje og plejehjem
- Hjælpemidler
- Omsorgstandpleje, specialtandpleje og tandplejetilbud til børn og unge
- Genoptræning og vedligeholdelsestræning
- Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse
- Drift af kommunens sundhedscentre
- Samarbejde med Region Syddanmark og de øvrige syddanske kommuner i regi af sundhedsaftalen
- Betaling og opfølgning heraf til Region Syddanmark
- Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde efter Servicelovens §§ 18 og 79

Budgetandele

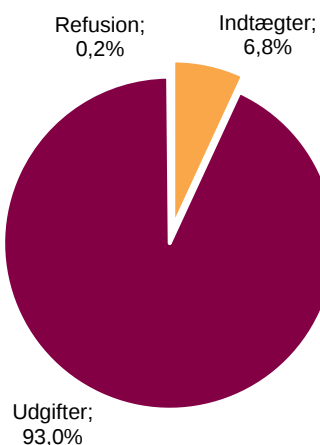
Udvalget andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

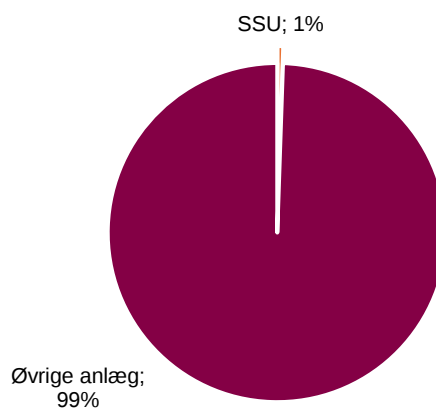
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalget andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Demografi - Forebyggende hjemmebesøg	0,2	0,2	0,2	0,2
Lov- og Cirkulæreprogrammet	0,7	0,5	0,2	-
Demensvenlig kommune	0,5	-	-	-
Kvalitetsløft af ældreområdet	6,4	6,9	9,9	9,9
Flere hænder og højere faglighed i ældreplejen	5,0	5,0	5,0	5,0
Indtægter fra centralrefusionsordning	1,0	-	-	-
Demografi - Ældrepleje	9,7	9,7	9,7	9,7
Sundhed - Ophør af særlig tværsektionel indsats	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Sundhed - Konstateret mindreforbrug Sundhedsordning	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Sundhed - Nedlæggelse af pulje - Haderslev i bevægelse	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Introforløb for nyuddannede SOSU-elever	1,0	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	23,7	21,5	24,2	24,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Senior og Rehabilitering	653,5	653,7	655,3	655,1
Fælles udgifter Senior og Rehabilitering	37,1	36,6	39,3	39,1
Huslejeindtægter, ældre- og plejeboliger	-15,5	-15,5	-15,5	-15,5
Tomgangsleje, ældre- og plejeboliger	5,4	4,4	3,3	3,3
Vedvarende Indsatser	243,6	244,6	244,6	244,6
Myndighed, Senior og Rehabilitering	173,2	174,2	174,2	174,2
Længerevarende Indsatser	123,5	124,0	124,0	124,0
Korterevarende Indsatser	40,8	41,0	41,0	41,0
Sekretariat Kvalitet, Udvikling og Uddannelse	45,4	44,3	44,3	44,3
Sundhed og Forebyggelse	414,9	414,9	414,7	414,7
Sundhedssamarbejde og Forebyggelse	23,4	23,4	23,4	23,4
Tandplejen	32,0	32,6	32,6	32,6
Hjælpe midler	48,1	48,1	48,1	48,1
Træning og Rehabilitering	32,5	32,4	32,1	32,1
Sygehusvæsen, hospice og fællesudgifter	278,9	278,5	278,5	278,5
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	1.068,4	1.068,6	1.069,9	1.069,7

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Senior og Rehabilitering

Fælles udgifter Senior og Rehabilitering

Herunder hører bl.a. udgifter til fællestillidsrepræsentanter, Seniorrådet, central refusionsordning, fælles udgifter på tværs af Senior og Rehabilitering.

Huslejeindtægter ældre- og plejeboliger

Omfatter:

- Beboernes huslejebetaling for ældre- og plejeboliger
- Drift- og vedligeholdelsesomkostninger for servicearealerne
- Henlæggelser

Tomgangsleje

- Tomgangsleje for tomme ældre- og plejeboliger

Vedvarende Indsatser

Afdelingen består af plejehjem, dagcentre og kommunens demens-team.

Borgerne på plejehjem og dagcentre er visiteret af kommunens visitatorer jf. de politiske besluttede kvalitetsstandarder. Borgere på plejehjem tilbydes genoptræning og rehabiliterende indsatser.

Borgere og pårørende støttes og aflastes desuden gennem tilbuddene i kommunens demens-team og kommunens 2 dagcentre samt de 4 aktivitetscentre.

Haderslev Kommune råder over 347 plejeboliger. Disse plejeboliger er beliggende på 6 kommunale plejehjem og 2 selvejende plejehjem. Højmarkens nye 16 pladser er med i antallet af pladser.

Udover ovenstående 347 plejeboliger, så har Danske Diakonhjem Haderslev Fripnejehjem 60 pladser i Haderslev by.

Myndighed, Senior og Rehabilitering

Visitationen står bl.a. for visitation af praktisk hjælp og personlig pleje – inkl. privatleverandørerne og visitation af pleje- og ældreboliger.

Derudover har afdelingen budgettet til mad til de hjemmeboende visiterede borgere, der leveres af Elbo I/S, Det Danske Madhus og Kølemad Basfood.

Personlige hjælpere: Personlige hjælpere ansættes efter §94 i Længerevarende indsatser. Der er på nuværende tidspunkt ca. 36 personlige hjælpere.

Længerevarende Indsatser

Afdelingen yder hjælp til visiterede borgere i eget hjem i form af kommunens hjemme- og sygepleje samt gennem personlige hjælpere.

- Hjemmepleje: Borgere, der har behov for pleje i eget hjem, har mulighed for at vælge mellem private tilbud efter fritvalgsordningen eller den kommunale hjemmepleje. Den kommunale hjemmepleje er opdelt i 6 hjemmeplejedistrikter og distrikterne har totalt set ca. 1.370 visiterede borgere pr. uge. Hjemmeplejen har også et internt ressourcekorps, der kan bruges på tværs af Senior- og Rehabiliteringsområdet ved sygdom og anden fravær.
- Sygepleje: Sygepleje ydes efter lægehenviisning til alle personer, der bor eller opholder sig midlertidigt i Haderslev Kommune. Sygeplejen tilbyder sygepleje i borgerens eget hjem og samarbejder med kommunens sygeplejeklinikker.

Korterevarende Indsatser

Borgere mødes af tværfaglige teams, og med udgangspunkt i borgerens ønsker og egne mål hjælpes disse til at opnå højere selvstændighed. Der arbejdes i afdelingen målrettet med identificering og implementering af relevante velfærdsteknologier. Afdelingen består af den fremskudte rehabiliteringsenhed, e-distriktet og Døgnrehabilitering på Plejehjem Kong Frederik IX.

Sekretariat Kvalitet, Udvikling og Uddannelse

Kvalitet, Udvikling og Uddannelse forestår uddannelse af social- og sundhedsassistenter samt social- og sundhedshjælpere på henholdsvis plejehjem, plejedistrikter og i socialpsykiatrien. Eleverne er både unge- og voksnelever. Kvalitet, Udvikling og Uddannelse servicerer desuden Senior- og Sundhedsudvalget, Social- og Handicapudvalget, de 3 råd og forvaltningen.

Sundhed og Forebyggelse

Sundhedssamarbejde og Forebyggelse

Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde sker efter servicelovens § 18 og støtte til aktiviteter til ældre efter § 79.

En kommunal ansat frivillig-koordinator er bindeled mellem kommunen (og på tværs af afdelinger) og de frivillige.

Udvalget er ansvarligt for driften af Sundhedscenter Vojens, Sundhedscenter Haderslev samt sundhedstiltag i Gram.

Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse. Der samarbejdes omkring indsatser til borgere mellem 0-100 år. Dette omhandler tobaksforebyggelse og andre prioriterede indsatser, som blandt andet dækker mental sundhed, livsstilssygdomme som overvægtsbehandling, stress/ depression og at finde tilknytning til værdifulde og sundhedsfremmende fællesskaber.

Kurser efter Stanford konceptet - Lær at tackle kurser - hvor borgere underviser borgere og pårørende i bl.a. pårørendenetværk og håndtering af angst/ depression, kronisk sygdom og smerter vha. støtte og supervision fra Komiteen for Sundhedsoplysning.

Patientrettet forebyggelse er indsatser rettet mod borgere med kronisk sygdom eks. KOL, diabetes, hjertesygdom, kræft, depression, samt rygsygdomme, som her får et kursus med henblik på at lære at leve med og håndtere deres kroniske sygdom også i et arbejdsmæssigt perspektiv. Nære samarbejdspartnere er her de praktiserende læger og regionale sygehuse.

Tandplejen

I henhold til Sundhedsloven skal den kommunale tandpleje tilbyde:

- Et gratis forebyggende og behandlende tandplejetilbud til alle børn og unge op til 18 år. Med finansloven 2022 blev det besluttet også at gøre tandplejen gratis for unge mellem 18 og 22 år. Implementeringen er påbegyndt medio 2022, og der indføres én årgang om året. Ordningen forventes fuldt implementeret ved udgangen af 2025.
- Et forebyggende og behandlende omsorgstandplejetilbud til den del af befolkningen, hvis egenomsorg er så begrænset, som følge af fysisk eller psykisk svækkelse, at man ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud. I Haderslev Kommune skal man være visiteret til varig daglig hjælp for at få tilbudt omsorgstandpleje.
- Et specialiseret tandplejetilbud til den gruppe af psykisk syge og psykisk udviklingshæmmede, der dels ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud enten i privat praksis eller i børne- ungdomstandplejen og derudover har brug for et mere specialiseret behandlingstilbud end det, som omsorgstandplejen kan tilbyde.
- Et gratis tandplejetilbud til borgere med særlige sociale problemer, i form af gadehjemløse samt borgere, der kan benytte herberger, varmestuer, væresteder på grund af hjemløshed, herunder borgere som ikke kan opholde sig i egen bolig, jf. Servicelovens §§ 104 og 110, og som ikke kan udnytte de almindelige tandplejetilbud.

Hjælpemidler

Borgere kan ansøge om hjælpemidler til f.eks. bleer, biler, kørestole, proteser og optiske synshjælpemidler.

Træning og Rehabilitering

Træning og Rehabilitering varetager genoptræningen af borgere fra 0-100 år efter sygehusindlæggelse. Borgere får en genoptræningsplan ved udskrivelse, som er lavet på baggrund af en lægefaglig vurdering. Derudover varetages også genoptræning og vedligeholdende træning uden sygehusindlæggelse, som visiteres af kommunen på baggrund af henvendelse fra borger/pårørende/læge eller andre.

Vederlagsfri fysioterapi og ridefysioterapi ordineres af lægerne. Målgruppen er borgere med svært fysisk handicap eller varig funktionsnedsættelse som følge af progressiv sygdom, fx sklerose.

Vederlagsfri fysioterapi leveres af privatpraktiserende fysioterapeuter. På plejehjemmene og på børneområdet er Træning og Rehabilitering primært leverandør af vederlagsfri fysioterapi, og man har primo 2023 startet en prøvehandling på 2 år i forhold til at tilbyde et kommunalt tilbud om vederlagsfri fysioterapi til en større målgruppe.

Sygehusvæsen, hospice og fællesudgifter

Kommunen betaler for aktiviteterne på de kommunalt finansierede regionale sundhedsaktiviteter, som dækker udgifter til specialiseret ambulant genoptræning, hospiceophold og udgifter til færdigbehandlede patienter med både fysiske eller psykiske sygdomme.

Sundhedsaftalen er trådt i kraft og udvalget forestår implementering af den nye sundhedsaftale sammen med de andre udvalg.

Den aktivitetsbestemte medfinansiering af sundhedsvæsenet er de udgifter Haderslev Kommune skal afholde til regionerne for borgere, der bruger sygehuse og almen praksis mm. Afregningen af medfinansieringen er i 2025 budgetteret i overensstemmelse med udmeldingen fra KL. Der afventes en afklaring fra regeringen omkring en mulig omlægning af afregningen i fremtiden.

Styringsredskaber og lovgivning

Området varetages i henhold til Serviceloven og Sundhedsloven.

Plejehjem, hjemmeplejen og e-distriktet er aktivitetsafregnet, mens resten af områderne under Senior- og Sundhedsudvalget er rammebudgetteret.

Anlæg

Anlægsområder for Senior- og Sundhedsudvalget.

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Velfærdsteknologiske løsninger	1,0	1,0	1,0	1,0
Samling af Tandplejen – forundersøgelse	0,3	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	1,3	1,0	1,0	1,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner

- **Medborgerskab og netværksinddragelse**
 - Fællesskaber og inddragelse af frivillige og netværk, hvor kommunen ikke nødvendigvis er (hele) løsningen
 - Øget frihed og selvstændighed ved borgerne bl.a. via digitale løsninger
- **Vækst- og velfærdsstrategien**
 - Udvikling, rekruttering og fastholdelse af medarbejdere gennem fokus på trivsel, ledelse, rammer, fleksibilitet og mikrojobs
- **Sund økonomi**
 - En økonomi i balance

5.6. Social- og Handicapudvalget

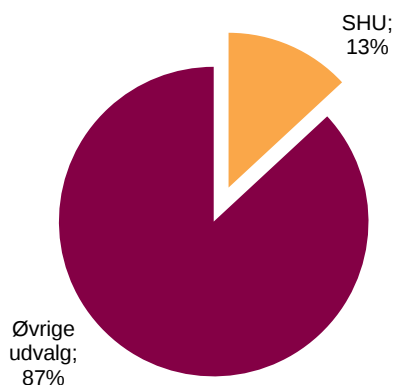
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU)

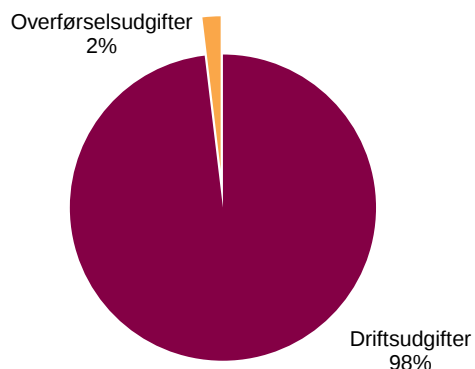
- Forebyggende foranstaltninger
- Plejefamilier og Støtteophold
- Anbringelser på Børne og ugehem og sikrede institutioner
- Tabt arbejdsfortjeneste til forældre til fx handicappede børn
- Familiehuset, herunder foranstaltningsopgaver
- Kvindekrisecenter
- Hjemløseindsatsen
- Botilbud, væresteder, pædagogisk støtte i eget hjem
- Borgerstyret Personlig Assistance (BPA-ordninger)
- Beskyttet beskæftigelse
- Ledsagerordninger
- Visitationen
- Dækning af merudgifter samt tabt arbejdsfortjeneste
- Voksen Special Uddannelse (VSU) og Tale, Høre og Syn (THS)
- Misbrugsbehandling

Budgetandele

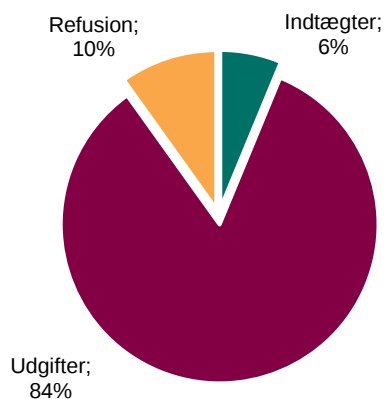
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

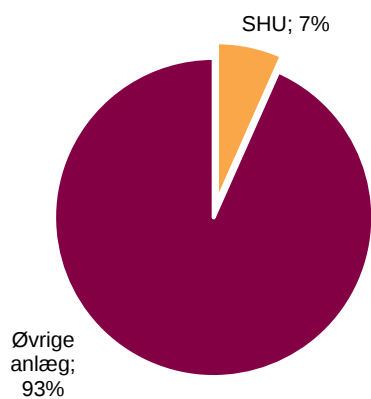
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalget andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Lov- og Cirkulæreprogrammet	1,9	1,9	2,3	1,9
Indtægter fra centralrefusionsordning	15,0	-	-	-
Dækning af forventet merforbrug på SHU	16,0	-	-	-
Rammer for fremtidens "Fristedet"	0,1	0,1	0,1	0,1
Et rart sted at være	0,1	0,1	-	-
Social- og Handicapudvalget, I alt	33,1	2,1	2,4	2,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Myndighed	26,5	24,8	24,8	24,8
Borgerrettede indsatser	170,0	151,0	151,0	139,4
Handicap – Bo og beskæftigelse	122,6	124,1	124,1	124,1
Socialpsykiatri og misbrug	62,4	61,6	61,2	61,6
Familierådgivningen	171,7	162,8	162,8	174,4
Familiehuset	28,5	28,5	28,5	28,5
Øvrige	15,8	16,1	16,9	16,1
Overførselsudgifter	10,4	10,4	10,4	10,4
Social- og Handicapudvalget, I alt	607,9	577,2	577,3	577,3

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Driftsudgifter	597,6	568,9	569,3	568,9
Overførselsudgifter	10,4	10,4	10,4	10,4
Social- og Handicapudvalget, I alt	607,9	577,2	577,3	577,3

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Borgerens vej ind i kommunen (Myndighed)

Under Social- og Handicapudvalget er der to forskellige myndighedsområder.

Myndighedsområdets opgaver omfatter i hovedtræk råd og vejledning, udredning, visiteringer, behandling af ansøgninger og opfølgning på indsatser. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

For begge myndighedsområder gælder at borgere har mulighed for at søge om forskellige ydelser og tilbud inden for gældende lovgivning. Ydelserne spænder bredt lige fra familiebehandling til voksenspecialundervisning. Ansøgningen behandles i samarbejde med borgeren. Relevant materiale og dokumentation indgår i sagsbehandlingen af borgerens ansøgning.

Af ydelser og tilbud som borgeren har mulighed for at søge om hjælp til kan nævnes:

Botilbud, plejefamilie, støtte i eget hjem, befordringsgodtgørelse, handicapkørsel, ledsagelse, tabt arbejdsfortjeneste med mere.

Såfremt en borger med handicap har brug for hjælp for at kunne få hverdagen til at fungere, så vil det være afgørende for, at en ansøgning kan imødekommes, at handicappet har medført en varig og betydelig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere, der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Det børnesociale område

- Familierådgivningen iværksætter støtte og tilbud til børn, unge og forældre i socialt udsatte positioner
- Supervisionskonsulenter og matchning af plejefamilie og børn og unge samt matchning til støtteophold
- Forebyggende foranstaltninger i Familiehuset
- Eksterne tilbud herunder døgnanbringelse til børn og unge

Familierådgivningen varetager myndighedsopgaver jf. Barnets Lov i forhold til børn og unge i socialt udsatte positioner samt deres forældre. Afdelingen rådgiver, vejleder, behandler, modtager underretninger, foretager-screeninger, afdækninger og børnefaglige undersøgelser og visiterer til støtte i hjemmet og anbringelse udenfor hjemmet. Børn- og Ungeudvalget træffer beslutning i sager, hvor børnenes udvikling er alvorlig truet, og hvor forældrene ikke ønsker at samarbejde med Familierådgivningen.

Familiehuset er kommunens interne leverandør af foranstaltninger i form af kontaktpersoner, familiekonsulenter, familiebehandlere og børnerådgivning. Yderligere tilbyder Familiehuset MMN (Mestring med eget netværk), der er en intensiv indsats for hele familien. Familiehuset tilbyder også misbrugsbehandling af unge under 18 år. Aflastning og døgnanbringelse foregår i Slægts- og netværksfamilier, plejefamilier og eksterne opholdssteder og Børne- og ungehjem. Området har fokus på øget brug af netværksinddragende metoder.

Børnehandicapområdet

Området varetager visitationen og myndighedsopgaver i forhold til børn og unge med nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

Området håndterer ansøgninger og afgørelser om udbetaling af merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste efter gældende lovgivning.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere, der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Kvindekrisecenter

Haderslev Kvindekrisecenter er ikke en kommunal institution, men jævnfør Servicelovens §109 skal kommunalbestyrelsen tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte. Haderslev Kommune har til opgave at sørge for psykologsamtaler til de børn og kvinder, der midlertidig har bopæl på krisecenteret. Haderslev Kommune har også en koordinerende funktion i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen m.m. Haderslev Kommune servicerer egne borgere, der får midlertidigt ophold på ethvert krisecenter i Danmark. Haderslev Kommune sørger for betaling for de ophold, kommunens borgere har på krisecentrene. Der udregnes en egenbetaling for opholdet.

Handicap og socialpsykiatri

Haderslev Kommune driver 19 bosteder med 216 boliger til mennesker med fysisk og / eller psykisk funktionsnedsættelse, samt 2 forsorgslignende pladser for borgere, der har betydelig nedsat fysisk og/eller kognitiv funktionsnedsættelse, et misbrug, er socialt udsat, har hjerneskade eller har særlige udfordringer, og hvor borgeren i hverdagen har behov for omsorg, støtte og vejledning, pleje eller lignende.

Udover disse tilbud er der også mulighed for at modtage nedenstående ydelser under henholdsvis

- Handicap
- Socialpsykiatri

Handicap

Borgerne kan søge om tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse til personer med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne (BPA-ordninger).

Borgere kan søge om ledsagerordninger, hvor de får mulighed for at deltage i aktiviteter uden for sit eget hjem. Borgere kan søge om tilskud til nødvendige merudgifter til den daglige livsførelse til personer mellem 18 og 65 år.

Haderslev Kommune driver derudover 9 beskyttede værksteder og aktivitets- og samværstilbud med i alt 175 pladser, og på stederne tilbydes beskyttet beskæftigelse, aktiviteter og samvær. Brugere er borgere med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Formålet med tilbuddene er opretholdelse eller forbedring af borgerens personlige færdigheder eller livsvilkår.

Socialpsykiatri og misbrug

Borgere i eget hjem har mulighed for at modtage socialpædagogisk støtte i eget hjem (bostøtte Øst og Vest). Endvidere er der tryghedsskabende indsatser, hvor formålet er, at borgere med en psykisk lidelse i en akut situation kan få hjælp, og dermed kan opretholde et trygt liv i egen bolig, fastholde sociale relationer og andre centrale aspekter af hverdagen, herunder arbejde og uddannelse.

Borgere, som har et forbrug af alkohol og stoffer i en sådan grad, at borgeren og dennes omgivelser bliver påvirket væsentligt i negativ retning, har mulighed for at få hjælp hos Rusmiddelcentret, som yder hjælp og støtte til borgere. Der er behandlingsgaranti for både alkohol og stoffer på 14 dage.

Af aktivitets- og samværstilbud har Haderslev Kommune 4 tilbud geografisk spredt i kommunen, som alle er åbne og uvisiterede tilbud og henvender sig til borgere, som er socialt udsatte.

I Vejviseren kan borgere henvende sig og få råd og vejledning, deltage i gruppeforløb eller få individuelle samtaler. Vejviseren arbejder med at forebygge, at borgeren får det værre og dermed behov for mere indgribende tilbud.

Der er 5 botilbud til borgere med psykiske udfordringer, psykiatriske diagnoser, misbrug og udsathed. Dette er for borgere som har brug for at modtage støtte i en boligramme, hvor der er personale tæt på.

Anlæg

Anlægsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU):

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Investering i fysiske rammer SHU	10,0	-	-	-
Renovering af køkken og bad på værestedet Kolibrien	0,5	-	-	-
Social- og Handicapudvalget, i alt	10,5	-	-	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2025

Det er Social- og Handicapudvalgets ambition at investere i et trygt, sundt, selvstændigt og værdifuldt liv, der styrker børn, unge og voksnes muligheder for i videst muligt omfang at blive selvforsørgende og selvhjulpne. Det giver livskvalitet for den enkelte. Samarbejde med borgernes netværk, frivillige og andre aktører udenfor det kommunale er en vigtig del af indsatserne. Som et led i at arbejde hen imod Vækst og Velfærdsstrategien har udvalget opstillet følgende mål:

- Flere unge har bliver i nærmiljøet også når anbringelse er en nødvendighed
- Fokus på inddragelse og sociale løsninger via netværket
- Flere mennesker med fysiske og psykiske handicap i job og uddannelse
- Flere borgere vælger en social, sundheds - eller pædagogfaglig uddannelse
- Borgere skal tilbydes rette tilbud med den rette kvalitet og til rette pris i eller udenfor Haderslev Kommune
- Boliger på området er tilpasset fremtidens målgrupper og deres særlige behov.

5.7. Teknik- og Klimaudvalget

Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

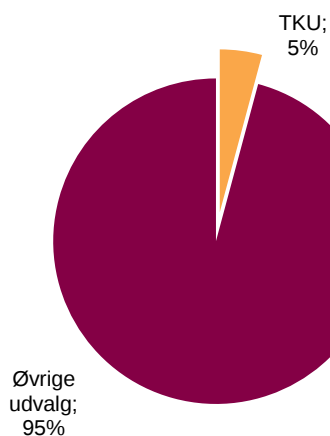
Teknik- og Klimaudvalget beskæftiger sig overordnet set med infrastrukturanlæg, kollektiv trafik, regulering af arealanvendelse, natur- og miljøbeskyttelse og den grønne omstilling.

På myndighedsområdet drejer det sig om opgaver under blandt andet Planloven, Byggeloven, Miljøbeskyttelsesloven, Naturbeskyttelsesloven og vejlovgivningen.

Dertil kommer en række driftsopgaver af primært vejområdet og drift af de kommunale havne og færger samt drift af vandløbsområdet.

Budgetandele

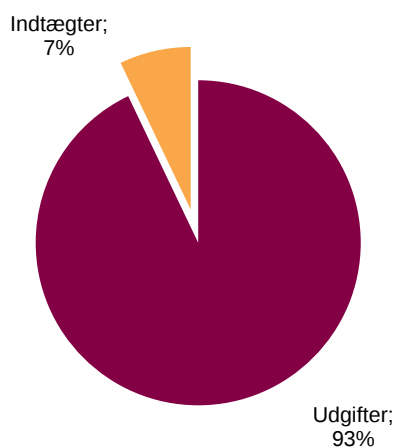
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

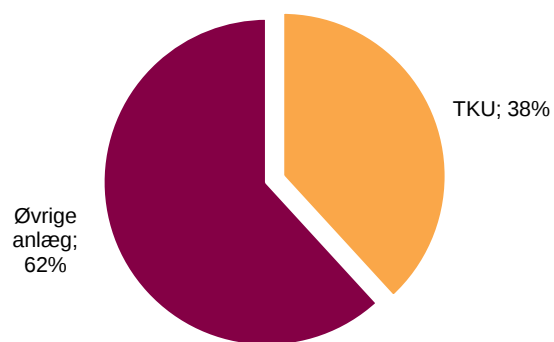
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalget andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Lov- og Cirkulæreprogrammet	-0,8	-0,9	-0,9	-
Reduktion af puljer til følgearbejder	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Reduktion af puljer til busskure og mindre anlæg	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Ressource til Klimaindsats	0,6	0,6	0,6	0,6
Medlemskab af GESEK	0,1	0,1		
Teknik- og Klimaudvalget, I alt	-0,6	-0,8	-0,9	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Jorde og faste ejendomme	2,0	2,0	2,0	2,0
Fritidsområder	14,7	14,7	14,4	14,4
Natur- og miljøbeskyttelse	5,0	5,0	5,0	5,0
Trafiksikkerhed m.v.	1,5	1,5	1,5	1,5
Vejvedligeholdelse m.v.	69,0	69,0	69,0	69,0
Busdrift og læskure	30,9	30,9	30,9	30,9
Færger	5,8	5,8	5,8	5,8
Havne	0,7	0,7	0,7	0,7
Fællesudgifter og administration	59,2	59,0	58,8	59,3
Vejafvandingsbidrag og vintervedligeholdelse	15,5	15,5	15,5	15,9
Teknik- og Klimaudvalget, I alt	204,3	204,1	203,6	204,5

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Arbejdet under Teknik- og Klimaudvalget er organiseret under Teknik og Klima i 3 hovedområder:

- Plan, Byg og Sekretariat
- Klima og Miljø
- Drift og Anlæg

Plan, Byg og Sekretariat arbejder med lokal- og kommuneplanlægning, varme- og energiplanlægning, byggesags-behandling, BBR, ejendomsskatteopkrævning, kort, geodata samt en række administrative og understøttende funktioner. Desuden servicerer området øvrige udvalg. Plan og Byg varetager opgaver med køb og salg af jord m.v. under Økonomiudvalget, servicerer landdistrikter og områdefornyelse under Land- og Byudviklingsudvalget samt bidrager til de strategiske udviklingsplaner under Vækst- og Udviklingsudvalget.

Klima og Miljø varetager sektorplanlægningen for udviklingen af affalds-, spildevands- og vandforsyningsområdet, vedligeholdelse af vandløb, pleje af naturområder, vandløbsrestaurerings- og natur-genopretningsprojekter, myndighedsopgaver vedrørende virksomheder, husdyrbrug, natur, vandløb, hav og kystbeskyttelse samt rottebekæmpelse. Opgaven for at sikre fremdriften af mange af klimaplanens tiltag varetages også i Klima og Miljø.

Drift og Anlæg omfatter færge- og havnedrift, vedligeholdelse og renovering af klimaskærm og tekniske installationer på kommunens bygninger, trafikplanlægning, trafiksikkerhed, kollektiv trafik, herunder Vojens Lufthavn og busdrift samt alle trafikrelaterede myndighedsopgaver. Drift og Anlægsområdet varetager desuden drift og vedligeholdelse af kommunens sorte og grønne områder, herunder en række kommunale idrætsanlæg og enkelte drifts- og vedligeholdelsesopgaver af udenomsarealer for skoler og institutioner m.v.

På anlægssiden er området ansvarlig for alle byggemodnings-, vej, cykelsti- og havneprojekter under Teknik- og Klimaudvalget. Drift og Anlæg har desuden projektlederrollen på byggeprocessen, når kommunen har større byggeprojekter under øvrige udvalg, f.eks. når der bygges nye børnehaver eller plejehjem.

Styringsredskaber og lovgivning

Teknik- og Klimaudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter bl.a. vejloven, naturbeskyttelsesloven, miljøbeskyttelsesloven, planloven og byggeloven.

Som et led i arbejdet med konkret at skabe værdi for borgere og erhvervsliv arbejdes der løbende på at skabe en styringsmetode, der bl.a. måler på sagsbehandlingstider samt oplevelsen af afdelingernes tilgang til dialog, løsningsfokus m.v.

Anlæg

Anlægsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	2,0	1,2	-	-
Jomfrusti-projektet - Udgifter	32,0	35,6	23,9	-
Jomfrusti-projektet - Indtægter	-10,0	-10,0	-7,0	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	0,5	-	-	-
Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi	2,0	2,0	-	-
Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning	-	-	-	2,0
Klimaplan 2022-2050	3,0	3,0	3,0	3,0
Flytning af driftsafdelingen	9,1	4,5	-	-
Broer og bygværker	3,8	2,7	2,7	1,0
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	1,9	-	-	-
Tilgængelighedspulje	0,4	0,4	0,4	0,4
Pulje til udmøntning af cykelstiplan - Udgifter	-	-	4,1	7,0
Pulje til udmøntning af cykelstiplan - Indtægter	-	-	-	-2,0
Pulje til trafiksikkerhed	1,0	1,0	1,0	1,0
Oversvømmelsessikring af Fole	2,0	3,5	-	-
Haderslev Dam og Fjord	1,0	1,0	-	-
Pulje til oprensning af Havne (Aarø)	-	1,2	-	-
Pulje til prioritering af havne og færge	1,9	0,5	5,0	5,0
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup – Udgifter	4,0	-	-	-
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup - Indtægter	-2,8	-	-	-
Cykelsti Hejsager – Starup - Udgifter	0,5	16,0	0,5	-
Cykelsti Hejsager – Starup - Indtægter	-0,2	-0,2	-6,6	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby – Udgifter	5,5	0,1	-	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby - Indtægter	-0,3	-2,8	-	-
Cykelsti over matr. Nr. 319 Bramdrup, Moltrup	-	-	3,1	-
Vores kyst – kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup	-	1,6	-	-
Over Kestrup – sydlig vejstrækning udvides med vigelommer	-	0,3	-	-
Nedlæggelse af overflødige brandhaner, ubenyttede borer og brønde	-	0,3	0,3	0,3
Pulje til oprensning af sejltrede Haderslev Inderhavn og fjord	3,0	3,0	3,0	3,0
Teknik- og Klimaudvalget, I alt	60,4	64,9	33,3	20,7

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2025

Haderslev Kommune er med til at skabe de rammer, som gør det muligt for vores virksomheder at vokse og udvikle sig. I den kommunale planlægning skaber Teknik og Klimaudvalget de forudsætninger, der skal til for at sikre vækst for erhvervslivet og velfærd for borgerne.

Teknik og Klimaudvalget prioriterer:

- At fokusere på vækstdagsordenen, når vi via planlægning såvel som nyanlæg skaber rammer for udviklingen i kommunen

- At have det rigtige udbud af attraktiv bolig- og erhvervsjord til salg
- At sikre en hurtig og kompetent erhvervsservice og myndighedsbehandling
- At fokusere på den grønne dagsorden og nedbringe CO²-udledningen ved at implementere Haderslev Kommunes klimaplan og sikre sammenhæng mellem tiltag på klimaområdet og vækstambitioner for 2030
- At sikre kritisk infrastruktur i kommunen
- At sikre stabil drift og vedligehold af kommunale arealer, særligt veje og grønne områder, til gavn for kommunens borgere, virksomheder, besøgende såvel som biodiversitet.

5.8. Ungeudvalget

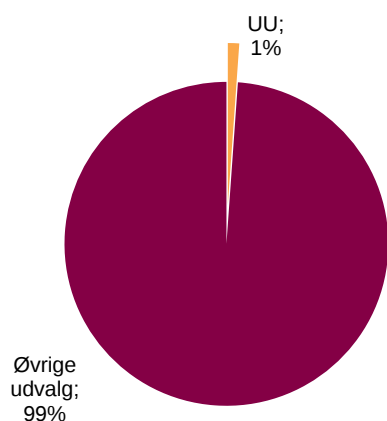
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Ungeudvalget (UU)

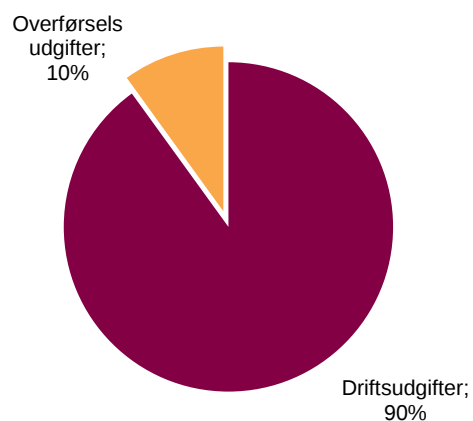
- Jobcenter Unge
- Uddannelses- og erhvervsvejledning af unge (UEV)
- Forberedende grunduddannelse (FGU)
- Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)
- Særlige indsatser

Budgetandele

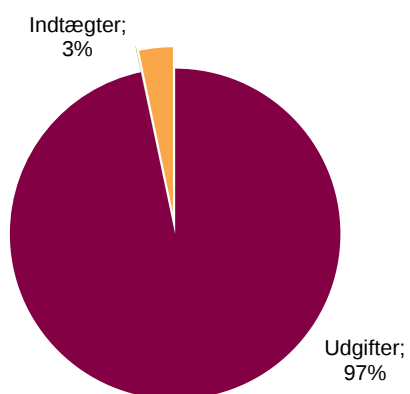
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Merudgifter til STU	1,5	1,5	1,5	1,5
Midler til Campus	0,5	0,5	-	-
Ungeudvalget, I alt	2,0	2,0	1,5	1,5

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Jobcenter Unge	11,0	11,1	10,6	10,6
Uddannelses- og erhvervsvejledning Unge (UEV)	6,7	6,7	6,7	6,7
Forberedende grunduddannelse (FGU)	15,5	15,5	15,5	15,5
Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)	19,3	19,3	19,3	19,3
Særlige indsatser	2,0	2,0	2,0	2,0
Ungeudvalget, I alt	54,5	54,6	54,1	54,1

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

I Ungeudvalget ligger ansvaret for en række opgaver, der har betydning for unge og deres uddannelses- og jobmuligheder i Haderslev Kommune.

Den kommunale ungeindsats

Den kommunale ungeindsats koordinerer de unges samlede forløb på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Unge under 25 år, der ikke er i gang med eller ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende ungdomsuddannelse, kan få vejledning om uddannelse og job hos den kommunale ungeindsats. Den kommunale ungeindsats foretager målgruppevurdering af unge, der ønsker at starte på Forberedende grunduddannelse (FGU) og ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Jobcentrets ungeteam

Jobcentrets ungeteam varetager den beskæftigelsesrettede indsats for unge 15 – 29-årige, der ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke er i uddannelse eller job. Indsatsen foregår indenfor rammerne af Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB).

Haderslev kommune har indgået et samarbejde om udvikling af beskæftigelsesindsatsen for unge med Rock-wool Fonden i perioden 2023-2025.

Uddannelses- og erhvervsvejledning af unge (UEV)

UU vejleder alle unge i 7. til 10. klasse, individuelt og kollektivt. Alle elever modtager kollektiv vejledning.

Elever, der ønsker at starte på en uddannelse, som de ikke er vurderet parat til, skal have individuel vejledning. Vejledningen skal her være særlig målrettet mod, at eleven bliver parat til uddannelse.

Vejledningen foregår indenfor rammerne af Lov om kommunal ungeindsats for unge under 25 år.

Forberedende grunduddannelse (FGU)

FGU henvender sig til unge under 25 år, der endnu ikke er parat til at gå i gang med eller at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Det kan være af faglige, personlige eller sociale årsager.

Formålet med FGU er, at den unge forberedes på efterfølgende at kunne fortsætte på en erhvervsuddannelse, en gymnasial uddannelse eller at komme i job. FGU består af forskellige uddannelsesspor, som kan tilpasses den unges behov og interesser.

Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)

STU er en 3-årig uddannelse, der henvender sig til unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov. Uddannelsens formål er at udvikle den unges personlige, sociale og faglige kompetencer til så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse. STU er for de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv ikke hvis der ydes specialpædagogisk støtte.

Uddannelsen foregår indenfor rammerne af Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. STU har siden 2023 oplevet en øget elevtilgang, som ser ud til at fortsætte de kommende år.

Særlige indsatser

Boligsocial indsats

Haderslev Kommune, Haderslev Andels Boligforening (HAB) og Haderslev Boligselskab v/Domea samarbejder om boligsociale helhedsplaner for Varbergparken og Sydbyen – Hjemegn 6100. Afdelingschefen for Unge, uddannelse og service indgår i den boligsociale bestyrelse.

Samarbejde med ungdomsuddannelserne, herunder udvikling af et campusområde

Haderslev Kommune har i 2023 vedtaget en ny uddannelsespolitik, som sætter ramme og retning for at realisere ambitionen om +250 flere i uddannelse i 2030. Politikken skal understøtte, at Haderslev som uddannelsesby har studiemiljøer og tilbud til unge, som gør det attraktivt at tage en uddannelse og senere i livet et job i Haderslev Kommune.

Fastholdelsesmentor

Fastholdelsesmentor indsatsen blev startet op som et projekt i 2017, og er fra 2022 implementeret i den daglige drift, jfr. beslutning i Beskæftigelses- og Integrationsudvalget.

Det er en særlig indsats til unge, der er i risiko for at falde ud af deres uddannelse, hvor målet er, at den unge fastholdes i uddannelse eller støttes i et omvalg.

Samarbejdsaftaler og projekter

Haderslev Kommune har indgået aftale med Headspace. Tilbuddet har fokus på børn og unge i alderen 12-25 år, der ikke er syge nok til psykiatrien, men heller ikke raske nok til et liv med uddannelse/job, sociale relationer mv. Headspace er primært drevet af frivillige, og målet er, at de unge føler sig set, hørt og mødt, og oplever bedre trivsel og mindre ensomhed.

Haderslev Kommune stiller lokaler til rådighed og har tilknyttet 2 medarbejdere fra ungeområdet og socialområdet til Headspace, i alt 15 timer ugentligt.

Mål og ambitioner for 2024

Målet er at indfri den uddannelsespolitiske målsætning om, at alle 25-årige skal have gennemført en uddannelse, være i uddannelse eller være i beskæftigelse.

Konkret betyder det, at:

- mindst 30% af de unge skal vælge en erhvervsuddannelse direkte fra grundskolen i 2025
- mindst 90% af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030.

Som led i Haderslev Kommunes indsats for at skabe vækst og velfærd er målet at indfri ambitionerne om, at:

- + 250 flere i uddannelse
- + 500 indbyggere og
- + 1.000 arbejdspladser.

5.9. Vækst- og Udviklingsudvalget

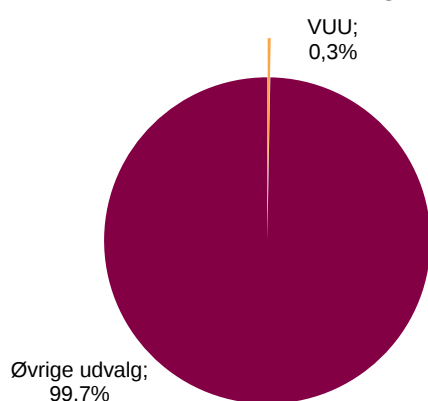
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Vækst- og Udviklingsudvalget (VUU)

- Vækststrategien – Bosætning, Arbejdspladser og uddannelse
- Planstrategi og udviklingsplaner
- Erhvervsudvikling
- Turisme
- Jomfrusti-projektet
- Vojens Lufthavn
- Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

Budgetandele

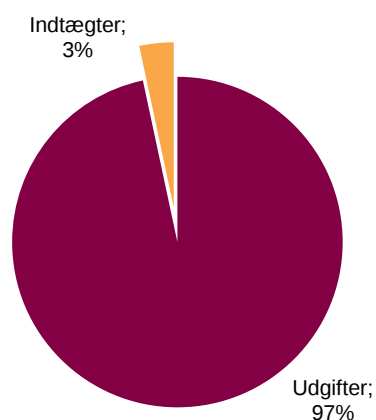
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

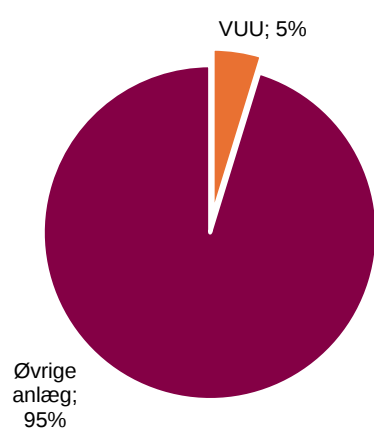
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalget andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Fundraiser	-	0,7	0,7	0,7
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt	-	0,7	0,7	0,7

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Erhvervsfremme og turisme	13,9	13,8	13,8	13,8
Vojens Lufthavn	0,8	0,8	0,8	0,8
Vækstinitiativer	0,2	0,1	0,1	0,1
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt	14,8	14,7	14,7	14,7

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Vækst- og Udviklingsudvalget er oprettet som stående udvalg i forbindelse med kommunalvalget i 2021. Udvalget varetager en række opgaver, der har betydning for den overordnede vækst og udvikling i Haderslev Kommune.

Vækststrategi

Det er Vækst- og Udviklingsudvalget opgave at udmønte Kommunalbestyrelsens 2030-ambitioner om 250 flere i uddannelse, 500 flere indbyggere og 1.000 flere arbejdspladser. Udvalget har udarbejdet og fået vedtaget politikker for hhv. uddannelse, bosætning og erhverv, og udvalget godkender årlige handleplaner for udmøntning af de tre politikker. Udvalget har indgået samarbejdsaftale med Haderslev Erhvervsråd, der skal bidrage til udmøntningen af erhvervspolitikken.

Planstrategi og udviklingsplaner

Planstrategien er overliggøren for kommunens plan- og udviklingsarbejde og udarbejdelsen af Planstrategi 2023 har været forankret i Vækst- og Udviklingsudvalget i tæt samarbejde med Økonomiudvalget.

Gennem strategiske byudviklingsplaner og hovedplaner har udvalget arbejdet for at skabe sammenhængende udvikling i byerne – med udgangspunkt i deres forskellige kvaliteter, funktioner og attraktioner. I Haderslev by er der med afsæt i en hovedplan igangsat større udviklingsprojekter for områderne i og omkring Jomfrustien, havnen, Hiort Lorenzen Centeret, det tidligere rådhus, sygehuset, campus og Damparken. For at understøtte fortsat vækst og udvikling i kommunen er arbejdet med den videre strategiske udvikling af Haderslev by forankret i Vækst- og Udviklingsudvalget. Vækst og Udviklingsudvalget har igangsat en proces for at omsætte hovedplanen til en overordnet vision og principper for den strategiske udvikling af Haderslev By. Arbejdet med områdefornyelse Gram og med realisering af udviklingsplan for Vojens er i 2023 overført til Land- og Byudviklingsudvalget.

Erhvervsudvikling

Haderslev Kommune har en bred erhvervspolitisk indsats med aktiviteter både lokalt og i samarbejde med fx Udviklingsråd Sønderjylland (URS) og Trekantområdet Danmark. Vækst- og Udviklingsudvalget har stået for udarbejdelse af kommunens erhvervspolitik 2023-2026, der sætter retningen for de indsatser, der skal sikre kommunalbestyrelsens 2030-ambition om +1.000 arbejdspladser. Der er indgået samarbejdsaftale med Haderslev Erhvervsråd om erhvervsindsatserne, der bl.a. har fokus på udvikling og salg af erhvervsjord, kendskab til kommunens virksomhedsservice, bedre samarbejde med erhvervsfremmeaktører, grøn omstilling og god dialog med virksomhederne.

Turisme

Turismeindsatsen og den overordnede opgave med at skabe sammenhæng i Haderslev Kommunes turisme-relaterede tilbud og indsatser er forankret i Vækst- og Udviklingsudvalget. Udvalget har arbejdet med den turismepolitiske redegørelse og med Planstrategi 2023, der begge peger på potentialer og mulige prioriteringer for turismeudviklingen. Haderslev Kommune er en del af Destination Sønderjylland, og der arbejdes også med

turisme i regi af Trekantområdet Danmark. Udvalget har fokus på en styrket turismeindsats, bl.a. via samarbejdsaftale med Destination Sønderjylland om at drive den lokale turismeservice og bidrage til turismefremme.

Jomfrusti-projektet

Jomfrusti-projektet er Haderslev Kommunes største udviklingsprojekt, og Vækst- og Udviklingsudvalget er politisk styregruppe for projektet. Visionen bag Jomfrusti-projektet er at skabe en levende blågrøn bydel med en ny identitet samt bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. På samme tid er Jomfrusti-projektet med til at klimasikre området.

Vojens Lufthavn

Udvalget arbejder med at skabe yderligere aktivitet og anvendelse af den kommunalt ejede Vojens Lufthavn.

Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

I forlængelse af udvidelsen af aktiviteterne på Flyvestation Skrydstrup arbejder udvalget på at udnytte eventuelle potentialer for erhverv, uddannelser og oplevelsesaktiviteter i området tæt på flyvestationen. I projekt Basen ses på potentialer, der kan understøtte kommunalbestyrelsens vækstambitioner og kommunens rolle som forsvarskommune.

Anlæg

Anlægsområder for Vækst- og Udviklingsudvalget

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Strategiske udviklingsplaner i Haderslev	2,0	2,5	3,0	-
Basen – Et formidlingscenter ved Skrydstrup	1,0	2,0	2,0	-
Aarø Turismeudvikling	4,0	5,0	-	-
Belysning i byrum	0,5	1,0	1,0	1,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	-	2,0	4,0	4,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	-	-	-2,0	-2,0
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt	7,5	12,5	8,0	3,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsprojekter henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Udvalgets arbejdsform

Samarbejde og koordination er centralt for udvalgets arbejde, og der inddrages interne og eksterne aktører bredt fra flere sektorer, herunder Haderslev Erhvervsråd, private virksomheder, turismeaktører, Forsvaret, lokale borgerforeninger samt offentlige samarbejdspartnere, andre kommuner og organisationer, herunder Trekantområdet Danmark og Udviklingsråd Sønderjylland. Vækst- og Udviklingsudvalget har fokus på at opsøge muligheder og projekter, der kan bidrage til en positiv udvikling i Haderslev Kommune.

Mål og ambitioner for 2025

Vækst- og Udviklingsudvalgets arbejde tager afsæt i kommunalbestyrelsens fokus på at sikre vækst og velfærd og 2030-ambitionerne:

Uddannelse:

- 250 flere i uddannelse i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere i uddannelse 1. januar 2025.

Bosætning:

- 500 flere indbyggere i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere indbyggere 1. januar 2025.

Arbejdspladser

- 1.000 flere arbejdspladser.
- Delmål: 300 flere arbejdspladser 1. januar 2025.

Udvalget følger løbende op på indsatser og på mål og delmål.

Fokus i 2025

I 2025 er der fortsat fokus på at udmønte henholdsvis erhvervs-, bosætnings- og uddannelsespolitikken. Det sker i samarbejde med andre politiske fagudvalg og ved at igangsætte initiativer sammen med private og offentlige aktører. Der arbejdes desuden videre med strategiske udviklingsplaner for bl.a. Haderslev by, området omkring Flyvestation Skrydstrup og for turismen.

5.10. Økonomiudvalget

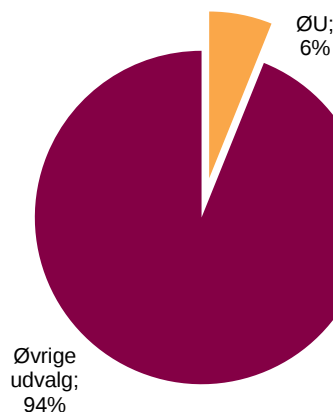
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Økonomiudvalget (ØU)

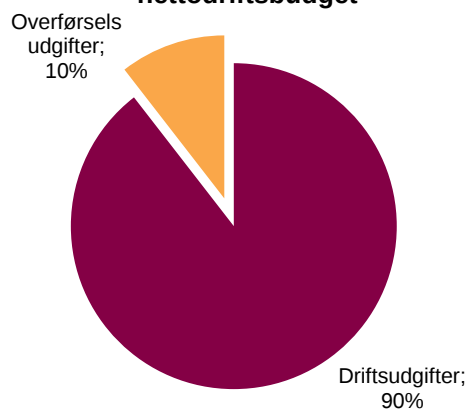
- Kommunaldirektør
- Kommunalbestyrelse
- Sekretariat, Udvikling og Personale
- Økonomi og Løn
- IT og Digitalisering
- Borgerrådgiver og Databeskyttelsesrådgiver

Budgetandele

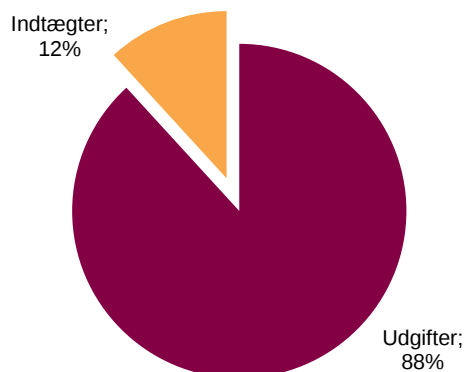
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

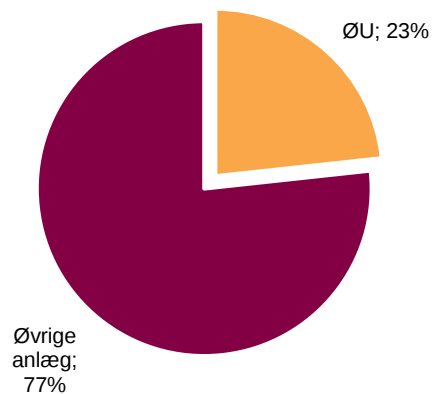
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalget andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Lov- og Cirkulæreprogrammet	0,4	0,5	0,0	0,0
Budgetanalyse af kommunale udgifter til IT – Overlap i funktionaliteter	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Budgetanalyse af kommunale udgifter til IT – Leasingmodel				
Hardware	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Gevinstrealisering ved monopolbrud	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Opsigelse af to IT-systemer	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Microsoft Licenser	1,2	1,2	1,2	1,2
Seniorordning	0,5	0,5	0,5	0,5
Økonomiudvalget Reserve- og Udviklingspulje	-0,6	-0,6	-	-
Pulje til Indtægter fra centralrefusionsordning - SSU og SHU	-	16,0	16,0	16,0
Økonomiudvalget, I alt	-0,3	15,9	16,0	16,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Driftsudgifter, i alt	234,4	257,8	258,2	258,2
Kommunaldirektør	13,4	13,7	13,7	13,7
Økonomi og Løn	105,8	106,1	106,3	106,3
Sekretariat, Udvikling og Personale	44,8	45,1	44,7	44,7
IT og Digitalisering	30,0	30,0	30,0	30,0
Børn- og Kultur	1,6	1,6	1,6	1,6
Centrale puljer	26,6	49,1	49,7	49,7
Budgetværn	12,1	12,1	12,1	12,1
Overførselsudgifter, i alt	25,0	25,0	25,0	25,0
Økonomiudvalget, I alt	259,4	282,8	283,2	283,2

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

En stor del af Økonomiudvalgets budget anvendes til de centrale administrative funktioner – herunder de tre centrale stabe, som varetager fagområderne økonomi og lønudbetaling, politisk og administrative sekretariatsfunktioner, organisationsudvikling samt IT og Digitalisering.

Økonomiudvalget skal sikre, at den økonomiske politik overholdes. Dette gøres blandt andet ved at følge de aftalte budgetstrategier og budgetprocesser.

Arbejdet med IT-sikkerhed kræver stort fokus på at have opdaterede rammer for datasikkerhed og hele tiden følge med udviklingen indenfor digitalisering. Dette er med til at fremme en effektiv service for borgere og medarbejdere i hele kommunen.

Yderligere er det vigtigt hele tiden at have personalepolitikken for øje, så man i Haderslev Kommune har kompetente og motiverede medarbejdere, som kan yde den bedst mulige service for borgere og virksomheder. Dette indebærer at have stort fokus på rekruttering, fastholdelse og sygefravær.

Der forventes at være omkring 120 ansatte i stabene i 2024. Langt størstedelen er ansat i de store stabsafdelinger i Økonomi og Løn, Sekretariat og Udvikling samt IT og Digitalisering. Af større udgiftsområder, udover løn under Økonomiudvalget, kan nævnes barselsfonden, tjenestemandspension, kommunalbestyrelsesarbejde, forsikringer, beredskab i Sønderjylland og Haderslev Kommunes bidrag til Udbetaling Danmark.

Anlæg

Anlægsområder for Økonomiudvalget (ØU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Byudvikling	1,6	7,7	11,9	2,8
Erhvervsjord	-	8,0	8,0	5,0
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Udgifter	1,9	1,9	1,9	1,9
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Indtægter	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	1,4	1,4	1,4	1,4
Bygningsvedligeholdelse m.v.	28,3	28,3	28,3	28,3
Energibesparende foranstaltninger.	5,0	5,0	5,0	5,0
Strukturelle ændringer på borgernære områder BBU, SSU, SHU	0,0	9,0	10,0	10,0
Udmøntet anlægspulje	-	10,0	20,0	40,0
Økonomiudvalget, I alt	36,8	69,9	85,1	93,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af den enkelte anlægsprojekter henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2025

Udgangspunktet for Økonomiudvalgets arbejde er den økonomiske politik, personalepolitikken, digitalisering og IT-sikkerhed. Dette gøres bl.a. gennem en årlig budgetstrategi samt en række politikker, som har særlig betydning for Økonomiudvalgets arbejde, fx indkøbs- og udbudspolitik.

Formålet med Økonomiudvalgets arbejde er bl.a. at sikre en robust økonomi og et råderum, der kan understøtte vækst- og velfærdsdagsordenen.

6. Anlæg – Projektbeskrivelser 2025-2028

Der gives her et samlet nettooverblik over anlægsprojekterne i budget 2025-2028.

For en samlet oversigt for alle anlægsprojekter, henvises til investeringsoversigten i afsnit 11.

Netto overblik Anlæg (beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-	-	-	-
Børne- og Familieudvalget	17,1	4,0	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget	13,5	26,6	27,3	57,3
Land- og Byudviklingsudvalget	11,1	10,7	10,7	10,7
Senior- og Sundhedsudvalget	1,3	1,0	1,0	1,0
Social- og Handicapudvalget	10,5	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget	60,4	64,9	33,3	20,7
Ungeudvalget	-	-	-	-
Vækst- og Udviklingsudvalget	7,5	12,5	8,0	3,0
Økonomiudvalget	36,8	69,9	85,1	93,0
Nettoanlæg, i alt	158,2	189,5	165,3	185,6
*Bruttoanlæg, i alt	172,8	203,9	182,3	191,0

*Bruttoanlæg omfatter de skattefinansierede bruttoanlægsudgifter ekskl. anlægsudgifter til ældreboliger.

6.1. Børne- og Familieudvalget

I Børne- og Familieudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Børnecenter Nustrup	U	8,9	-	-	-
Kapacitetstilpasninger på Louiseskolen - Pavillon	U	5,1	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution	U	0,8	-	-	-
Myretuen i Bevtøft	U	0,3	-	-	-
Kløvermarksskolen	U	2,0	4,0	-	-
Bygningsvedligehold og mindre anlæg	U	2,0	4,0	-	-
Børne- og Familieudvalget, i alt		17,1	4,0	-	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Børnecenter Nustrup				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	8,9	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.				
Beskrivelse: Ideen er en flytning af daginstitutionen i Nustrup til skolens bygninger, hvor børn og personale samles på en matrikel. Dagtilbuddet etableres fra start som en integreret 0-6 års institution. Dette med henblik på størst mulig fleksibilitet og bæredygtighed i dagtilbuddet, samt valgmulighed mellem daginstitution og dagpleje for forældre i lokalområdet. Den samlede anlægssum er 14,5 mio. kr. Deraf afholdes 5,6 mio. kr. i årene 2023 og 2024. Bæredygtigt perspektiv: Børnecenteret er et skridt på vejen til bæredygtig drift i daginstitutionerne og bidrager til bedre sammenhængskraft samt tværfagligt samarbejde mellem skole og dagtilbud. Afledt drift: Udgifter til afledt drift skal afholdes indenfor de eksisterende driftsrammer.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kapacitetstilpasninger på Louiseskolen (pavillon)

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	5,1	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Der er et ønske om at udvide faciliteterne på Louiseskolen. I følge prognoser vil Louiseskolen fra kommende skoleår ikke kunne tilbyde plads til alle børn med multiple funktionsnedsættelser i de nuværende rammer.

Det vil derfor være nødvendigt at tilbyde disse børn plads uden for kommunen medmindre, der sker ændringer. Der er brug for 6 opholdslokaler á 15 m² pr. lokale. Dertil 2 handicap toiletter á 12 m² pr. rum. Lokalerne skal indeholde loftlift og alle handicap tilgængelige tiltag. Dertil fordelingsgang på 30 m² og depot på 16 m². Netto i alt 160 m². Brutto svarer det til 200 m². Der er besluttet et løsningsscenarie med opførelse af en pavillon til 5,1 mio. kr. inklusive etablering, myndighedsbehandling og uforudsete udgifter.

Bæredygtigt perspektiv:

Børnene tilbydes en plads i lokalområdet.

Afledt drift:

Der er i budgetlægningen 2024-27 tilført 0,1 mio. kr. årligt til afledt drift.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Myretuen i Bevtøft

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,8	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Forældrebestyrelsen i institution Myretuen har et ønske om at blive en 0-6 års institution med en vuggestuegruppe med 12 børn.

Institutionen vil i den forbindelse lukke en børnehavegruppe, hvilket ikke vil give nogen problemer i forhold til pladser i området, da Myretuen i dag og i forhold til prognose står og mangler børn.

I dag har kommunen den kapacitet, der skal til i forhold til vuggestuebørn, men på lang sigt kan kapaciteten blive en udfordring, da det er svært at rekruttere dagplejere.

Etableringen af en vuggestuegruppe i eksisterende areal forudsætter

- Inventar til vuggestue som krybber, legesager målrettet de mindste, måtter til gulve, lave stole, borde m.m.
- Mekanisk udsug i toiletrum/puslerum, tilretning af eksisterende rammer så de er alderssvarende ved sikring af hjørner på inventar, sikring af ledninger osv.
- Renovering af overflader som maling og ulvudskiftninger hvor det er tiltrængt
- ABA-anlæg inkl. varsling. Dertil udarbejdelse af brandnotat i fm. Byggeansøgningen
- Udbygning af eksisterende legeplads med alderssvarende legeredskaber,
- 10% til uforudseelige udgifter.

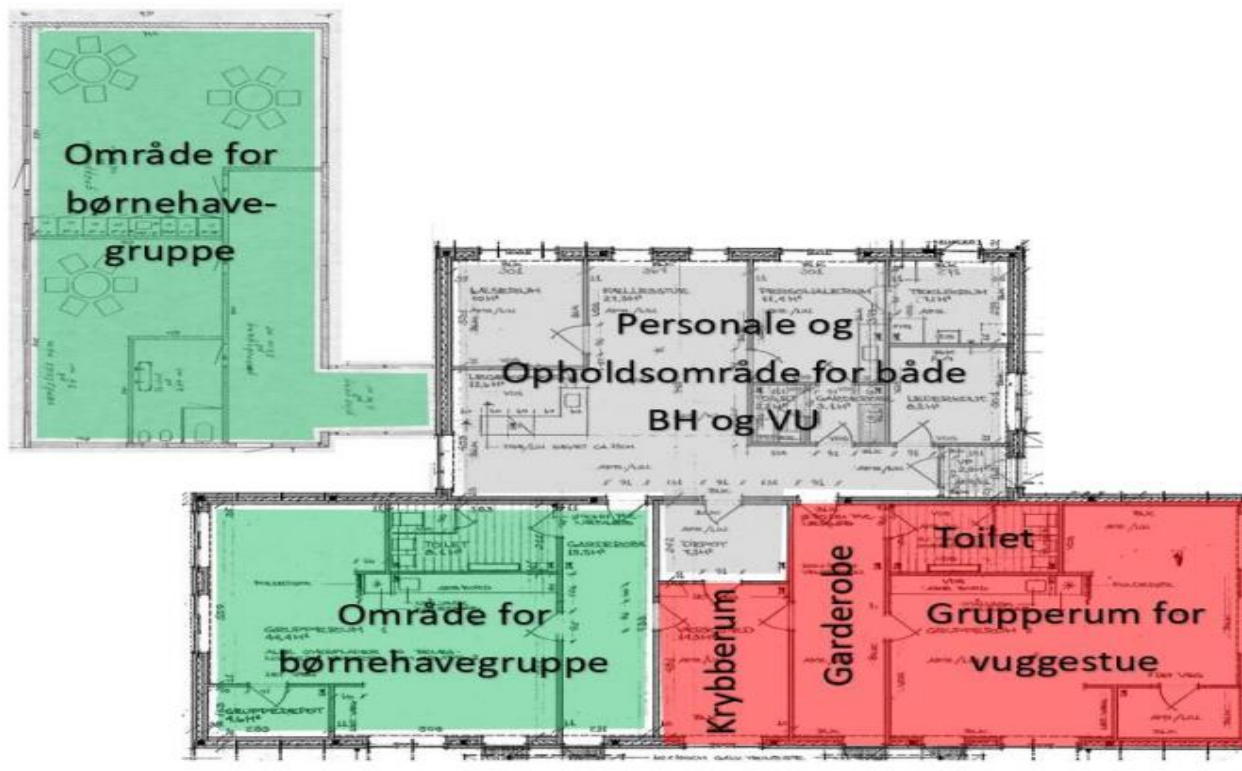
Alt i alt er ombygningsudgifterne beregnet til 0,748 mio.kr. i april-2024-index. Beløbet er fremskrevet til 2025-priser med 5%.

Bæredygtigt perspektiv:

Ønsket er at være mere selvforsynende med børn og på den måde sikre den nødvendige bæredygtighed i forhold til en stabil drift.

Afledt drift:

Udgifterne til afledt drift finansieres indenfor rammen til dagtilbud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kløvermarksskolen

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,3	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Kløvermarksskolen oplever kapacitetsudfordringer, da skolen har stor tilgang af elever i sin almene skoledel fra andre distriktskoler, og fordi den får flere elever visiteret til sine specialklasser.

Skolen har der været dialog med Anlæg og Ejendomme med henblik på at identificere mulighed for løsninger.

Her er fundet frem til en løsning, hvor der kan etableres et antal skillerumslokaler, som kan sikre, at der kan praktiseres holddeling og andre læringsaktiviteter i mindre grupper for skolens elever.

Afledt drift:

Udgifterne til afledt drift finansieres indenfor rammen til skoler.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygningsvedligehold og mindre anlæg

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	2,0	4,0	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Efterslæb på bygningsvedligehold er et tiltagende fokuspunkt på dagtilbuds- og skoleområdet. Der er afsat driftsbudget til almindelig indvendigt bygningsvedligehold lokalt i dagtilbud og skoler. Men disse budgetter er ikke tilstrækkelige store til, at der lokalt kan spares op til lidt større renoveringer, herunder løbende nedslidning af fx toiletfaciliteter, skolekøkkener og lignende.

Ved at afsætte et nyt budget til bygningsvedligehold og mindre anlæg på dagtilbud og skoler, bliver der mulighed for løbende at prioritere sådanne større renoveringsarbejder, hvor det er mest tiltrængt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.2. Kultur- og Fritidsudvalget

I Kultur- og Fritidsudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	U	0,8	-	-	-
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	U	3,0	-	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	U	0,5	9,5	25,0	55,0
Anlægs- og facilitetspulje	U	2,3	2,3	2,3	2,3
Svømmefaciliteter Vojens	U	5,2	14,9	-	-
Vojens Hallerne – udskiftning af CTS-styring i Frøs Arena	U	0,4	-	-	-
Renovering af kunstgræsbane i Hammelev	U	1,4	-	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt		13,5	26,6	27,3	57,3

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Vojens Idrætshaller – udskiftning af tag				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,8	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afløst drift:	-	-	-	-
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.				
Beskrivelse: Udskiftning af tag på idrætshallerne. De to haller er henholdsvis 60 år (hal 1) og 50 år (hal 2) gamle og tagpladerne er efterhånden i så dårlig stand, at man ikke kan gå på dem, og det er umuligt at udskifte pladerne. For 15 år siden blev rygningerne udskiftet, hvilket hjalp rigtig meget. Det kan dog konstateres, at der efterhånden er så mange utætheder, at det ofte regner ind. Prisen for udskiftning af begge tage er en samlet pris. Formålet er at sikre foreningernes brug af hallerne, således det ikke regner ind og derved sikre, at der ikke ligger vand på gulvene med risiko for faldskader. Med udgangspunkt i 2030-ambitionerne er det fondens formål at forbedre, udvikle og udbygge inden for den eksisterende ramme. Forbedringerne er til gavn for kommunens borgere og skal skabe de bedst mulige rammer, hovedsageligt for udfoldelse af sports- og idrætsudøvelse, men også andre former for aktivitet, der udøves af kommunens borgere. Bæredygtigt perspektiv: En god vedligeholdelse af bygninger sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning ved at forlænge levetiden. Desuden skal en god vedligeholdelse være med til at sikre mod fremtidens klimatiske forhold. Afløst drift: Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	3,0	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Behov- og potentiale-analysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen, ligesom der har været afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune.

Jævnfør ovennævnte analyse vil det være muligt at renovere de eksisterende anlæg (Haderslev Svømmehal og Kløvermarkhallen).

Ved en renovering kan såvel Haderslev Svømmehal og Kløvermarkhallen opfylde de nuværende behov.

Bæredygtigt perspektiv:

Vedligeholdelse af den eksisterende bygningsmasse sparer ressourcer og forlænger bygningernes levetid. Renovering og nye tiltag i eksisterende svømmehaller bidrager til øget brug blandt borgere og foreningsliv, hvilket understøtter folkesundhed og forebyggende sundhedsperspektiver.

Afledt drift:

Der må forventes øgede driftsudgifter alt afhængig af hvilke renoveringsarbejder der vælges.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Haderslev by

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,5	9,5	25,0	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.**Beskrivelse:**

For svømmefaciliteter i Haderslev er der aftalt en overordnet tidsplan for perioden 2024-2032.

I løbet af 2025 åbner der sig en mere konkret afklaringsfase. Om muligt vil der inden sommeren 2025, skulle træffes beslutning om funktion og målgrupper, placering, driftsform og projektøkonomi, herunder afledte driftsudgifter.

Det samlede projekt vil koste i alt 170,0 mio. kr. og er fordelt med

- 0,5 mio. kr. i 2025,
- 9,5 mio. kr. i 2026,
- 25,0 mio. kr. i 2027,
- 55,0 mio. kr. i 2028,
- 50,0 mio. kr. i 2029 samt
- 30,0 mio. kr. i 2030.

Bæredygtigt perspektiv:

En helt ny svømmefacilitet i Haderslev by vil øge kapaciteten samlet set og dermed muliggøre, at flere borgere får mulighed for at svømme og bevæge sig i vandelementerne. Muligheden for at bevæge sig i vand styrker folkesundheden generelt og kan dermed også bidrage til øget livskvalitet blandt borgerne.

Afledt drift:

Der er endnu ikke afsat driftsmidler til det færdige projekt, da det vil afhænge af indhold, driftsform og placering. Det skønnes, at de årlige driftsudgifter vil ligge i et interval mellem 10,0 mio. kr. til 14,0 mio. kr..

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægs- og facilitetspulje

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	2,250	2,250	2,250	2,250
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afløst drift:	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.**Beskrivelse:**

Puljen afsættes til nye anlæg og facilitetsoptimering indenfor kultur- og fritidsområdet.

Puljen er nødvendig for at kunne vedligeholde og udvikle faciliteterne med henblik på at udmønte visioner og målsætninger på Kultur- og Fritidsområdet.

Kultur- og Fritidsudvalget fordeler anlægspuljen på indstilling fra forvaltningen og facilitetspuljen på indstilling fra Fællesrådet for samvirkerne.

Facilitetspuljen indeholder midler til såvel planlagte facilitetsoptimeringer, samt pludselig opståede akutopgaver. Fællesrådet indstiller forslag til disposition af puljen til Kultur- og Fritidsudvalget.

Anlægspuljen er en pulje til anlægsopgaver indenfor kultur- og fritidsområdet.

Bæredygtigt perspektiv:

En vedligehold og energimæssig optimeret bygningsmasse mindsker den miljømæssige belastning og forlænger bygningernes levetid, ligesom indsatsen kan skærme mod fremtidens klimatiske forhold.

Afløst drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Vojens

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	5,150	14,850	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afløst drift:	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Behov- og potentialeanalysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen, ligesom der har været afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune.

I analysen er der taget udgangspunkt i 2 løsningsmodeller vedrørende svømmefaciliteter ved Vojens Svømmehal. Den ene model omhandler tilbygning af varmtvandsbassin, og den anden model tager udgangspunkt i et terapibassin. Bestyrelsen har besluttet at der arbejdes videre med et terapibassin.

Forvaltningen vil i samarbejde med bestyrelsen for Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller arbejde videre med bevillingen med sigte på at indgå en aftale med Vojens Idræts- og Sportshaller om udmøntning af midlerne, herunder de ekstra midler Vojens Idræts og Sportshaller forventes at skaffe gennem private bidrag og/eller fonde.

Jævnfør budgetforliget vedrørende budget 2024-2027, er der tilført yderligere 2,150 mio. kr. fra prisstigningspuljen ved 2. bevillingskontrol 2023, hvor der samtidig meddeles anlægsbevilling på 2,150 mio. kr. til projektet.

De samlede afsatte kommunale midler på i alt 20,500 mio. kr. forventes suppleret med bidrag fra private fonde.

Bæredygtigt perspektiv:

En udvidelse af svømmefaciliteterne med et terapibassin i Vojens, vil bidrage til både folkesundheden og understøtte forebyggende indsatser og øget livskvalitet for borgere og patientgrupper.

Projekt: Svømmefaciliteter Vojens**Afledt drift:**

Der er ikke i budgettet taget stilling til driftsøkonomien ved et ekstra bassin i Vojens Idræts- og Sportshaller.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vojens Hallerne – udskiftning af CTS-styring i Frøs Arena

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,350	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Bestyrelsen for Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller har fremsendt et ønske om udskiftning af det nuværende CTS-styring i Frøs Arena, da det er installeret med gammelt software.

I løbet af de næste par år kommer der nye Windows-versioner, hvorfor det er vigtigt, at det gamle software udskiftes, således systemet kan "tale" sammen med de nye versioner. Vi ved på nuværende tidspunkt at en del af den nuværende software ikke bliver opdateret, således det kan arbejde sammen med kommende Windows-versioner.

CTS-anlægget er sammenkoblet i et netværk for styring af bygningstekniske anlæg, såsom ventilation, varme, el og køleanlæg og er derfor en vigtig del for i det hele taget at kunne drive Arenaen/skøjtehallen. CTS-styring sikrer desuden overblik over vores forbrug og giver os derved muligheden for at kunne regulere, således vi altid har fokus på forbruget og energioptimering generelt.

Softwareen i anlægget er 13 år gammelt, hvilket er en høj alder for software.

Bæredygtigt perspektiv:

En god vedligeholdelse af tekniske anlæg sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Renovering af kunstgræsbane i Hammelev

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,4	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Kunstgræsbanen i Hammelev skal renoveres.

Der er hjemtaget et tilbud på udskiftning af eksisterende kunstgræsbelægning som sendes til recirkulering hos ReMatch. Herefter installeres miljøvenlig og granulatfri kunstgræssystem på banen, som beløber sig til samlet 1,4 mio. kr.

Bæredygtigt perspektiv:

En god vedligeholdelse af tekniske anlæg sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning.

Afledt drift:

Ingen yderligere driftsudgifter, da der er tale om en renovering af en eksisterende kunstgræsbane.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.3. Land- og Byudviklingsudvalget

I Land- og Byudviklingsudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,4	1,4	1,4	1,4
Landdistriktspulje	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Område- og landsbyfornyelse	U	2,5	2,6	2,6	2,6
Forum Vojens og Vision Gram	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	U	0,7	0,7	0,7	0,7
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	4,0	4,0	4,0	4,0
Områdefornyelse Vojens By	U	0,5	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt		11,1	10,7	10,7	10,7

Afrundingsforskelle kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Borgerbudgettering i landdistrikterne				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,4	1,4	1,4	1,4
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.				
Beskrivelse: Der er afsat 1,4 mio. kr. pr. år frem til 2028 til borgerbudgettering i landdistrikterne. Midlerne anvendes til udvikling af landdistrikterne. Midlerne er fordelt med 1,3 mio.kr. til Borgerbudgettering, 0,02 mio.kr. til tilskud til LAG Småøerne og 0,08 mio. kr. til Land og Byudviklingsudvalgets udviklingspulje. I tidligere år har hvert landdistrikt, efter anmodning, haft mulighed for at få tildelt et tilskud på 0,050 kr. fra puljen til rådighed for aktiviteter i det enkelte landdistrikt efter eget ønske, f.eks. mindre driftsopgaver, dog ikke løn. Alle borgere i det konkrete lokalsamfund skal have mulighed for at involvere sig, komme med projektforslag, samt indflydelse på hvilke projekter, der skal gennemføres. Bæredygtigt perspektiv: Udvalget prioriterer bl.a. projekter, der understøtter klima og bæredygtighed.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landdistriktspuljen				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	1,0	1,0	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.				
Beskrivelse: Der er afsat 1,0 mio. kr. pr. år frem til 2028 til Landdistriktspuljen. Puljen kan søges af landdistrikterne ud fra de godkendte kriterier, som understøtter Land- og byudviklingsudvalgets strategiske arbejde med at disponere og motivere udvalgte projekter i landdistrikterne. Land- og Byudviklingsudvalget yder støtte til lokale projekter, der udvikler og styrker landdistrikterne. Der er tale om støtte, der er for store til borgerbudgettering og for små til det generelle anlægsbudget. Ansøgningerne skal leve op til kriterier som udvalget har vedtaget.				

Projekt: Landdistriktspuljen

Kriterierne er blandt andet, at initiativerne skal øge bosætning, udvikle nye arbejdspladser, fremme turisme og udvikle kultur- og fritidsaktiviteter. Derudover skal det ansøgte beløb være på minimum 25.000 kr.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Område- og Landsbyfornyelse

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	2,5	2,6	2,6	2,6
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Haderslev Kommune har stort fokus på landsbyfornyelse, herunder bl.a. områdefornyelser i landdistrikter. Landsbyfornyelse, som kan anvendes i byer med færre end 4.000 indbyggere og i det åbne land, kan anvendes til følgende tiltag:

- Områdefornyelse.
- Istandsættelse af nedslidte private udlejningsboliger, ejer- og andelsboliger, forsamlingshuse og erhverv beliggende i bygninger, der indeholder både beboelse og erhverv.
- Nedrivning af nedslidte boliger og erhvervsbygninger.
- Fjernelse af skrot og affald på boligejendomme.
- Kommunalt opkøb af nedslidte ejendomme med henblik på istandsættelse eller nedrivning.
- Ombygning af tomme erhvervslokaler og tomme offentligt ejede bygninger til udlejningsboliger.
- Indretning af byrum på tomme grunde, hvor kommunalbestyrelsen giver - eller har givet - støtte til nedrivning efter byfornyelsesloven.

Historisk set er der som udgangspunkt ydet statslig refusion på 60 pct. af kommunens udgifter til de ovennævnte tiltag, dog inden for en statsramme som staten fastsætter årligt.

Der er afsat et budget på ca. 2,5 mio. kr. i 2025 og 2,6 mio. kr. i 2026, 2027 og 2028.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forum Vojens og Vision Gram

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	1,0	1,0	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Der er afsat 1,0 mio. kr. årligt fordelt med 0,6 mio. kr. til Forum Vojens og 0,4 mio. kr. til Vision Gram til og med år 2028.

Formålet er at understøtte borgerinitiativer i de 2 centerbyer.

Puljerne anvendes bl.a. til rekreative formål, sport, fritid, kultur, julebelysning, infrastruktur og diverse projekter. Tiltag under Forum Vojens og Vision Gram har nytteværdi for langt de fleste borgere i Vojens og Gram. Nogle af de allerede udførte tiltag fx lystunnel og shelters og byinventar i Vojens, Kleinbahn og cykelbane i Gram kommer derudover også turister og andre besøgende til gode.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering i Haderslev by og Starup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,7	0,7	0,7	0,7
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Der er afsat 0,7 mio. kr. pr. år frem til 2028 til Borgerbudgettering i Haderslev by og Starup.

Projekt: Borgerbudgettering i Haderslev by og Starup

Midlerne til borgerbudgettering i Haderslev by og Starup giver borgerne i de to byer mulighed for at få støtte til initiativer og dermed sætte deres aftryk på udviklingen i byerne.

Udover at fremme en lokal, demokratisk proces, kan midlerne målrettes formål, der understøtter særlige formål i byen, dette kan være bæredygtighed, fællesskaber, kulturhistorie, bosætning m.m. eller bestemte målgrupper.

Bæredygtigt perspektiv:

Udvalget prioriterer bl.a. projekter, der understøtter klima og bæredygtighed.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	4,0	4,0	4,0	4,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Der er afsat 4,0 mio. kr. pr. år frem til 2027 til strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram.

For at indfri 2030 ambitionen om flere i uddannelse, flere indbyggere, og flere arbejdspladser, er der afsat midler til at gøre Vojens og Gram særligt attraktive at flytte til.

I de kommende år skal der som led i Haderslev Kommunes vækstdagsorden, arbejdes aktivt for at indfri 2030-ambitionen om +250 flere i uddannelse, +500 flere indbyggere og +1.000 flere arbejdspladser. Får at indfri disse målsætninger, er det vigtigt med attraktive byer. De afsatte midler til at arbejde med strategisk udvikling i Gram og Vojens, skal ses i sammenhæng med de igangværende aktiviteter og planer i de to byer.

Gram:

I Gram er bevaringsværdier og potentialer kortlagt som forarbejde til en udviklingsplan for byen. Derudover peger senest udarbejdede detailhandelsanalyse på et behov for mødesteder i det fysiske byrum, ligesom Vision Gram sammen med Haderslev Kommune arbejder målrettet med bosætnings tiltag – herunder ønsker til nye boligudstyknings.

Vojens:

Udviklingsplan Vojens – der bl.a. er udarbejdet i samarbejde med Forum Vojens i regi af projekt "Levende bymidter" - er netop vedtaget. Udviklingsplanen rummer et hovedgreb, hvor følgende områder søges udviklet og/eller omdannet:

- Rådhuscenteret
- Stationsområdet
- Hal-området
- Hovedforbindelse gennem byen (Østergade/Vestergade)

Udviklingen i Vojens går derfor ind i en ny fase med videreudvikling af tiltag og realisering.

Fælles for de to byer er, at byudviklingen kræver et endnu tættere samarbejde med henholdsvis Vision Gram og Forum Vojens – og generelt øget borgerinddragelse. Derudover anvendes midlerne til projektledelse, planlægning og anlæg, således der sikres en strategisk og sammenhængende byudvikling fra plan til indsats.

Forum Vojens har oplyst, at de kan bidrage med 0,565 mio. kr. af opsparede midler fra tidligere år.

I videst muligt omfang søges byudviklingen i de to byer medfinansieret via fundraising.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Områdefornyelse Vojens by

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift	0,5	-	-	-

Kategori: Udvikling i land og by**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

I 2024 har styregruppen for Udviklingsplanen for Vojens sat gang i en række initiativer på baggrund af udviklingsplanen. Der er lavet et skitseprojekt for Rådhuspladsen, som videreudvikles sammen med butikkerne, sat gang i en afprøvning med ungdomshus på Banegårdspladsen, etablering af toiletfaciliteter på Banegårdspladsen, hvor tog og busser mødes, nedsat en arbejdsgruppe til udvikling af halområdet, som skal arbejde med sammenhæng og synlighed, samt en forundersøgelse af fornyelse af hovedgaden igennem Vojens.

Sammen med Provas har Teknik og Klima kigget nærmere på hvordan man kan ændre hovedgaden igennem Vojens, så det bliver mere trygt at færdes der og klimaaftrykket bliver mindre, gennem begrønning og mulig nedsivning af regnvand, samt at helhedsoplevelsen bliver bedre når man kører i og igennem Vojens. Til dette har Provas og Teknik og Klima samlet afsat 0,5 mio. kr., men gennem arbejdet vurderer styregruppen at projektet har behov for at blive løftet med yderligere 0,5 mio. kr. til at være et områdefornyelsesprojekt, som kræver udarbejdelse af et projektmateriale, som kan bruges til ansøgning af statslige puljer, samt fonde. Her vil man kigge på fornyelse af Østergade og Vestergade, samt arealerne som støder op til.

Bæredygtigt perspektiv:

Projektet har til mål at skabe et bedre byrum, som skaber trivsel, mere cyklisme og gang, samt begrønne byrummet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.4. Senior- og Sundhedsudvalget

I Senior- og Sundhedsudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Samling af Tandplejen – forundersøgelse	U	0,3	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt		1,3	1,0	1,0	1,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Velfærdsteknologiske løsninger				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	1,0	1,0	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.				
Beskrivelse: De behov, som kan dækkes af digitale løsninger, er meget forskellige. Utryghed i hverdagen kan for nogen reduceres gennem tryghedsopkald via skærm, hvor borgeren kan komme i kontakt med en medarbejder. For mennesker med fx kroniske lunge- og hjertesygdomme kan digitale løsninger hjælpe til, at besøg hos lægen undgås, fordi målingerne løbende kan foretages derhjemme, ligesom medicinrobotter kan bidrage til at sikre korrekt medicinindtagelse. Det er vigtigt at understrege, at digitale løsninger ikke er det rette for alle, og mange også i fremtiden vil have behov for hjemmehjælp, som vi kender det. Digitale løsninger vil dog være et supplement, som har potentiale til at give mange mennesker oplevelse af større frihed og mulighed for at klare mere selv i hverdagen. Ligesom det for nogen vil være det, som kan give større tryghed. I stedet for at skulle tilpasse hverdagen til et besøg fra en social- og sundhedsassistent eller sygeplejerske, som kun kan angive et tidsrum fremfor et tidspunkt, muliggør de digitale besøg, at det koordineres mere præcist, hvilket giver borgeren mere frihed. Tilbage meldingen fra flere mennesker der i dag modtager hjælp fra hjemmeplejen er, at det har en stor betydning, hvis der er mulighed for i højere grad at være med til at bestemme, hvornår og hvordan hjælpen gives. Dette vil digitale besøg i højere grad kunne bidrage til.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Samling af Tandplejen				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,3	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.				
Beskrivelse: Siden 2004 har Sundhedsstyrelsen i rapporten "Tandplejens struktur og organisation, Sundhedsstyrelsen 2004" anbefalet, at tandpleje organiseres i større centrale enheder. Tandplejen, som den ser ud i dag, består af flere små klinikker, bl.a. i kælderen på Kløvermarksskolen, i et lille hus i Vojens ved siden af Lagoniskolens Ungeunivers og på Schaumanns Klædefabrik, mens tandreguleringsklinikken er placeret i Gåskærgade i Haderslev by. Der har tidligere været en klinik på Favrdalskolen, som er lukket, fordi det ikke var muligt at rekruttere personale til driften. Tandplejen i Gram blev indtil 2019 varetaget af en privat tandlæge, som dengang op-sagde aftalen, fordi det ikke var muligt at rekruttere personale. Samling af tandplejen på én klinik vil bidrage til, at børn og deres forældre i langt højere grad end i dag vil kunne få samlet behandlingerne, ligesom de kommer til at opleve færre aflysninger og i højere grad				

Projekt: Samling af Tandplejen

modtage et mere ensartet og stabilt tilbud. I en ny klinik, hvor medarbejderne er samlet, vil det være muligt at forbedre tilgængeligheden for borgerne, med fleksible åbningstider og telefonbetjening i hele åbningstiden.

Den nuværende klinikstruktur giver faglige, økonomiske og ressourcemæssige udfordringer, da de små klinikker har svært ved at rekruttere og fastholde kvalificerede medarbejdere. Det gør de, fordi hverdagsdrift i små personalegrupper vanskeliggør faglig sparring. De specialuddannede børnetandlæger og tandplejere forventer et fagligt fællesskab, som vi ikke kan tilbyde på en lille klinik. Ydermere giver flere mindre klinikker driftsudfordringer ved ressourcemangel, da der er for få medarbejdere til at fordele opgaverne, hvilket er medvirkende til aflysninger og ventelister i den kommunale tandpleje.

På mellemlang sigt får Tandplejen problemer med at levere tandpleje på nuværende niveau. Det forstærkes af, at tandplejen over de næste 2 – 3 år skal kunne levere tandpleje til ca. 1.800 yderligere unge fra 18 – 21 år. Ligesom der er mangel på speciallæger, er der også mangel på specialtandlæger, hvilket gør rekrutteringen til de små klinikker endnu vanskeligere. Den tidligere specialtandlæge, som var ansat i den kommunale tandpleje, skiftede til Tønder Kommune med begrundelse om, at de havde samlet tandplejen på én klinik, sidenhen er det ikke lykkedes at rekruttere en ny specialtandlæge.

Vi har i 2023, efter henvendelse fra SAX ejendomme, afdækket mulighederne for etablering af en samlet kommunal tandpleje i det gamle sygehus. De fysiske forhold på lokationen og den geografiske placering er oplagte til formålet, og der er givet et prisestimat fra SAX ejendomme på, hvad en total renovering af lokalerne vil beløbe sig til. Efter dialog med kommunens bygningsafdeling anbefales det, at der afdækkes yderligere ift., hvad disse udgifter dækker over, samt alternative muligheder til samling af den kommunale tandpleje.

Der er udarbejdet et overordnet overslag på udgiften til en tandplejeklinik på det gamle sygehus på 46 mio. kr. Det foreslås, at halvdelen afsættes i 2028 og resten i 2029. I næste års budget afsættes midler til at afdække yderligere herunder alternative placeringer.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.5. Social- og Handicapudvalget

I Social- og Handicapudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Investering i fysiske rammer SHU	U	10,0	-	-	-
Renovering af køkken og bad på værestedet Kolibrien	U	0,5	-	-	-
Social- og Handicapudvalget, I alt		10,5	-	-	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Investering i fysiske rammer SHU				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	10,0	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.				
Beskrivelse: Der er i budgetforlig 2025 – 2028 afsat en pulje 10,0 mio. kr. til investering i fysiske rammer på Social- og Handicapudvalgets område. Puljen kan anvendes til både børne- og voksenområdet. Der fremlægges en konkret plan for brug af puljen primo 2025.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Renovering af køkken og bad på Kolibrien				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,507	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.				
Beskrivelse: Værestedet Kolibrien er et socialt værested for psykisk sårbare borgere, beliggende på Præstegårdsvej 20 i Vojens. Værestedet har til huse i en ældre villa ejet af Haderslev Kommune. Tilbuddet er u-visiteret, således, at man kan komme ind fra gaden og benytte sig af tilbuddet i det omfang, man har brug for det. På Kolibrien kan man træne både praktiske og sociale færdigheder. Man knytter venskaber og bryder ensomheden. Her deltager i en hel del aktiviteter i løbet af ugen, så som gåture, stige-golf, walk and talk, stolegymnastik, dart, mm. Åbningstider: Mandag, tirsdag, torsdag åbent fra kl. 09.00 – 15.30 Fredag fra kl. 09.00-13.00 Onsdag lukket, men der er gruppe tilbud i huset (PTSD gruppen og Naturgruppen mødes her) Udover dette afholder flere kolleger og samarbejdspartnere (jobcenter, lokalpsykiatri m.m.) samtale med borgere i huset. Antal brugere i huset dagligt er imellem 25 og 30 personer. Heraf er der imellem 20 og 25 der spiser frokost/varm mad. Der er dagligt tilbud om frokost/varm mad, kaffe, te frugt, kage. m.m. en gang månedlig er der tilbud om aftensmad. Køkkenet er slidt og lever ikke op til kravene fra levnedsmiddelstyrelsen, og er desuden svært at holde rent pga. slid. I forhold til indretning er der ønske om, at der tages hensyn til arbejdsstillinger ved at fx oven kommer op i højden og at samle køl og frys i samme rum med nemmere adgang for at forbedre arbejdsmiljøet. Gulvet er meget slidt med faldrisiko pga. buler/fugtskade, og der mangler skabsplads og bordplade plads. Borgerne inddrages i madlavningen, og med nuværende løsning bliver det svært at få plads. Maden er vigtig for borgerne, da de har svært ved at få lavet mad derhjemme				

Projekt: Renovering af køkken og bad på Kolibrien

Badeværelser/toiletter er også gamle og slidte og ikke særligt indbydende. Badeværelset bliver brugt af både personalet og borgerne. Det fremstår uhygiejnisk og ikke særligt indbydende.

Der er 2 toiletter der er ikke renoveret siden huset, blev bygget. Det er meget slidt og svært at gøre rent. Der mangler udluftning i det ene. Der er ønske om at få vaskemaskinen op fra kælderen og installeret i det ene badeværelse igen med hensyn til arbejdsmiljøet for medarbejderne.

Der er udarbejdet et økonomisk overslag på hhv. renovering af køkken og renovering af bad. Køkken: samlede omkostninger er opgjort til 456.000 kr. Badeværelse: samlede omkostninger er opgjort til 51.300 kr.

Afledt drift:

Ved en optimering af køkken vil der kunne være afledte besparelser på el, samt evt. øgning af salg af mad, da man vil kunne håndtere øget produktion.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.6. Teknik- og Klimaudvalget

I Teknik- og Klimaudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	U	2,0	1,2	-	-
Jomfrusti-projektet	U	32,0	35,6	23,9	-
Jomfrusti-projektet	I	-10,0	-10,0	-7,0	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	U	0,5	-	-	-
Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi	U	2,0	2,0	-	-
Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning	U	-	-	-	2,0
Klimaplan 2022-2050	U	3,0	3,0	3,0	3,0
Flytning af driftsafdelingen	U	9,1	4,5	-	-
Broer og bygværker	U	3,8	2,7	2,7	1,0
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	U	1,9	-	-	-
Tilgængelighedspulje	U	0,4	0,4	0,4	0,4
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	U	-	-	4,1	7,0
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	I	-	-	-	-2,0
Pulje til trafiksikkerhed	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Oversvømmelsessikring af Fole	U	2,0	3,5	-	-
Haderslev Dam og Fjord	U	1,0	1,0	-	-
Pulje til oprensning af Havne (Aarø)	U	-	1,2	-	-
Pulje til prioritering af havne og færge	U	1,9	0,5	5,0	5,0
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup	U	4,0	-	-	-
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup	I	-2,8	-	-	-
Cykelsti Hejsager – Starup	U	0,5	16,0	0,5	-
Cykelsti Hejsager – Starup	I	-0,2	-0,2	-6,6	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby	U	5,5	0,1	-	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby	I	-0,3	-2,8	-	-
Cykelsti over matr. Nr. 319 Bramdrup, Moltrup	U	-	-	3,1	-
Vores kyst – kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup	U	-	1,6	-	-
Over Kestrup – sydlig vejstrækning udvides med vigelommer	U	-	0,3	-	-
Nedlæggelse af overflødige brandhaner, ubenyttede borer og brønde	U	-	0,3	0,3	0,3
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	U	3,0	3,0	3,0	3,0
Teknik- og Klimaudvalget, I alt		60,4	64,9	33,3	20,7
- heraf indtægter		-13,2	-13,0	-13,6	-2,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	2,0	1,2		-
Anlægsindtægt				-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.				
Beskrivelse:				
Haderslev Kommune solgte i 2022 arealerne på havnen ved Honnørkajen til en privat ejendomsudvikler til 7,9 mio. kr. Der bliver etableret almene og private boliger på arealerne.				
I 2024 og 2025 resterer 3,3 mio. kr. til projektet, som jævnfør sag i Byrådet den 2. november 2021 er afsat til at dække udgifter til håndtering, prøvetagning og bortskaffelse af eventuelt forurennet jord, museumsundersøgelser og opgravning og eventuel omlægning af eksisterende ledninger. Udgifter hertil opgøres endeligt efter byggeriets ibrugtagning.				

Projekt: Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation

Når byggeriet er opført, er der i investeringsoversigten i 2026 afsat 1,2 mio. kr. i til etablering af udenomsarealer m.v. langs dele af strækningen af Jomfrustien samt ved Honnørkajen. Etablering af udenomsarealer forventes først at blive udført i 2026.

Det skal bemærkes, at der ikke er afsat midler til fornyelse af kajkonstruktionen langs Honnørkajen under dette projekt.

Afledt drift:

Eventuel afledt drift på udenomsarealer er ikke opgjort.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Jomfrusti-projektet

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	32,0	35,6	23,9	-
Anlægsindtægt	-10,0	-10,0	-7,0	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

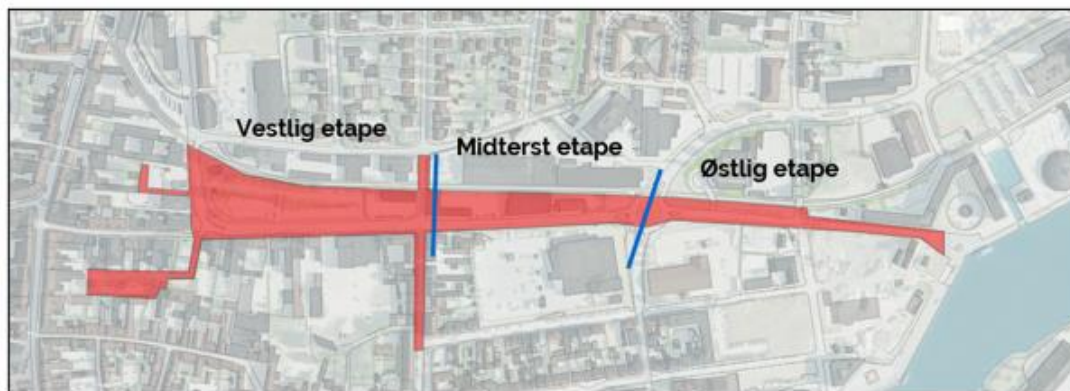
Visionen for Jomfrusti-projektet er at skabe en levende bydel med en ny identitet samt en bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. Gennem anvendelse af bæredygtige klimatilpasningstiltag, infrastrukturforbedringer og byfornyelsesindsats ønskes det at udvikle Jomfrustien og de tilstødende arealer, så de kan danne rammerne om et attraktivt område, der også kan tiltrække borgere og virksomheder.

Jomfrusti-projektet er i alt anslået til en anlægsramme på 176 mio. kr., hvoraf Provas' andel forventes at udgøre 27 mio. kr.

Da opførelsen af det planlagte byggeri på Honnørkajen blev udsat, blev det vedtaget, at der opstartes med den vestlige etape. I første halvdel af 2023 er afholdt licitation på den vestlige etape, og på baggrund af de afgivne priser blev der udregnet nyt økonomisk overslag for det samlede projekt. Overslaget viser en samlet økonomi på 175 mio. kr. Den vestlige etape udføres fra medio 2023 til ultimo 2024. Efter etablering af den vestlige etape tages der stilling til rækkefølgen på de næste 2 etaper, idet det afhænger af opførelsen af Honnørkaj byggeriet.

Projektet finansieres gennem lånoptagelse på baggrund af et områdefornyelsesprogram, som er godkendt i kommunalbestyrelsen i juni 2022.

Kortbilag ses nedenfor:

Projekt: Jomfrusti-projektet

Udføres
2023-2024
Budget 88 mio. kr.

Udføres
2025-2027
Budget 75 mio. kr.

Udføres
2025-2027
Budget 12 mio. kr.

Bæredygtigt perspektiv:

Jomfrusti-projektet er et klimaprojekt, som skal sikre at midtbyen i Haderslev ikke oplever oversvømmelser i samme grad som tilfældet i dag. Derudover skal Jomfrustiparken gerne blive et socialt mødested, som øger trivslen for kommunens borgere

Afledt drift og finans:

Der må forventes øgede driftsomkostninger ved nogle af de nye tiltag, som kommer som følge af Jomfrusti-projektet. Skøn 0,5 mio. kr. årligt fra år 2026

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Naturprojekter og øget biodiversitet

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,5	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

I forbindelse med 2022-konkurrencen om at blive Danmarks vildeste kommune, vedtog kommunalbestyrelsen, at der fra 2023 og frem afsættes midler til at øge biodiversiteten på kommunens arealer.

En højere biodiversitet kan opnås ved at øge antallet af arter (planter, dyr, svampe mv.) inden for et givent område. En højere biodiversitet i kommunen peger direkte ind i bosætningspolitikens tiltag om at synliggøre kommunens rekreative og bynære områder.

I 2023 traf Teknik- og Klimaudvalget beslutning om at midlerne skulle udmøntes i biodiversitetsprojekter, som vil berige borgernes naturoplevelser. Der arbejdes i 2023, 2024 og 2025 med følgende projekter:

1. Området syd for Grønningen omkring vandløbet Humlegårdsbæk i Haderslev by. Området er flere steder under tilgroning i træer, og der arbejdes med indsatser som udtynding af træer, afgræsning, høslæt, etablering af nye og udbedring af eksisterende stier samt såning af blomster.
2. Projektet "plant et træ for nyfødte" ved Nederbyvænget/Fårehaven, Haderslev. Her arbejdes der med etablering af stier i området, plantning af enkelttræer, lunde og grupper af buske, samt såning af hjemmehørende overdrevarsarter af de ikke-tilplantede flader, så en variation af insekter tiltrækkes.
3. Formidlingsareal på hjørnet af Chr. X's vej og Grundtvigsvej hvor der indlægges mange forskellige biodiversitetsforbedringstiltag og udarbejdes formidlingsmateriale til brug for skoler/foreninger/institutioner og interesserede. Til projektet søges der fondsmidler til etablering.
4. Grønne områder i Vojens, Sdr. Vilstrup, Sommersted, Gram, Hoptrup og Arnum, hvor det er oplagt at lave tiltag, der øger biodiversiteten i samskabelse med borgerne, så deres ønsker til brugen af arealerne tilgodeses i processen. Eksempler på tiltag kunne være rydning af tilgroede arealer, ændring af den eksisterende drift (græsslåning og afgræsning), såning af blomsterfrø samt

Projekt: Naturprojekter og øget biodiversitet

andre tiltag, der både sikrer en bedre biodiversitet, men som også kan opfylde et rekreativt eller socialt behov for borgerne i områderne.

Fælles for alle projekter er inddragelse af lokale relevante kræfter i form af foreninger, naboer mv. Ved hvert projekt informeres der i lokalsamfundene og opsættes informationstavler ved projektområderne. I projekterne er der fokus på den fremadrettede drift af arealer for at kunne fastholde og øge virkningen for biodiversiteten over tid. Det indebærer bl.a. forskellige forsøg med græsslåningsintervaller, opsamling af det afhøstede materiale og/eller afgræsning.

Sideløbende med ovenstående projekter udarbejdes en hjemmeside, som blandt andet skal inspirere borgerne til at skabe biodiversitet i egen have, på en virksomhed eller lignende, og som også skal informere om kommunens biodiversitetsprojekter.

Udgifter til projekterne fordeler sig på tiltag i forhold til selve arealet samt borgerinddragelse, herunder møder. Herudover kan der være udgifter til konsulentbistand, hvis der bliver brug for særlige kompetencer.

Bæredygtigt perspektiv:

En øget biodiversitet er med til at styrke en mangfoldighed for dyr og planter.

Afledt drift:

Kommunale arealer der inddrages i projektet forventes efter det indledende projekts gennemførelse at kunne indeholdes i det eksisterende driftsbudget.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	2,0	2,0	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

De seneste år har kommunen stået over for betydelige udfordringer, der stammer fra stigende mængder regnvand og skiftende, mere voldsomme vejrforhold. Disse faktorer har resulteret i omfattende skader på infrastruktur såvel som private boliger og industri. Den eskalerende hyppighed og intensitet af disse vejr-fænomener har tydeliggjort behovet for en effektiv håndtering af det såkaldte klimavand, både ved kyst-områder, langs vandløb, i byområder og på landet. Den øgede nedbør påvirker vandmiljøet negativt, idet der udvaskes flere næringsstoffer i fjorde og vandløb.

I lyset af disse udfordringer er der et presserende behov for ny klimatilpasningsstrategi. Strategien er rettet mod flere områder, herunder en langsigtet kystbeskyttelsesstrategi, en integreret tilgang til håndtering af regnvand på tværs af land-, kyst- og byområder samt en revision af regulering af vandløb i lyset af øgede vandmængder.

Ifølge prognoser fra Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) forventes nedbørsmængderne om vinteren at stige med op til 23 % frem mod år 2100. Samtidig forudser DMI, at den stormflod, der i dag forekommer statistisk set hvert 20. år, kan blive en årlig eller halvårlig begivenhed i fremtiden.

Kommunens eksisterende klimatilpasningsstrategi, som stammer fra 2014, er ikke længere tilstrækkelig i lyset af disse prognoser og udfordringer. Derfor er det nødvendigt med en ny klimatilpasningsstrategi, der tager højde for den seneste klimastatistik og de potentielle fremtidige scenarier. En central del af denne opdatering vil være at fokusere på håndtering af klimavand gennem en styrket regulering af vandløb, udvikling af en robust kystsikringsstrategi samt implementering af effektive regnvandshåndteringsforanstaltninger både i byområder og på landet.

En central del af en ny klimatilpasningsstrategi er at involvere borgerne i udviklingen af strategien om, hvad der er vigtigt at fokusere på, og hvilke løsninger, der skal arbejdes med at realisere. Implementering

Projekt: Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi

af en ny klimatilpasningsstrategi vil være vigtig for at beskytte lokale borgeres livsvilkår og boligværdier fra de potentielt skadelige virkninger af ekstremt vejr og stigende vandniveauer.

En god klimatilpasningsstrategi er et centralt grundlag for kommunale anlægsprojekter i fremtiden, blandt andet for korrektion af afledning af regn- og overfladevand til kloaksystemet, forventede kystsikringsprojekter og vandløbsregulering, så vand bedre kan ledes væk nogle steder og tilbageholdes andre steder. Som en del af arbejdet med en klimatilpasningsstrategi vil der blive arbejdet med prøvehandling og eksperimenter for at få bedre erfaringer med, hvad der virker.

Klimatilpasningsstrategien dækker også den negative konsekvens ved udvaskning af næringsstoffer til vandmiljøet. Det nedsatte §17 stk. 4 udvalg for fremtidens vand og klima kommer til at beskæftige sig med dette emne. Udvalget skal sikre at arbejdet for rent vandmiljø i fjord og dam løses agilt og fleksibelt, så kommunen hurtigst muligt omsætter visioner og løsningsforslag til handling.

Bæredygtigt perspektiv:

I kommunens klimapolitik er det afgørende at håndtere øgede vandmængder effektivt. Dette kan opnås ved at planlægge for lokal og naturlig håndtering af regnvand. Ved at implementere grønne tagarealer, permeable belægninger og vådområder kan kommunen reducere belastningen på kloaksystemet og mindske risikoen for oversvømmelser. Denne tilgang fremmer også biodiversitet og beskytter vandressourcerne mod forurening, hvilket skaber mere modstandsdygtige og bæredygtige samfund.

Ved at beskytte kysten mod oversvømmelse undgår vi dyre og ikke-bæredygtige genopbygningsprojekter. Investering i forebyggende foranstaltninger reducerer de økonomiske og miljømæssige omkostninger ved gentagne oversvømmelser og skader, beskytter liv og ejendom og sikrer langsigtede bæredygtige kystsamfund.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	2,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Set i lyset af stormfloden i oktober 2023 og forventninger til fremtiden om at 20 års stormhændelser vil foregå årligt, vil der være flere kyster i kommunen, som er udsatte. Teknik og Klima forventer at flere beboere og sommerhusejere langs kommunens kyster vil indgå i fælles kystsikringsprojekter. Det kan være projekter med højvandslukker, forhøjning af diger og erosionsbeskyttelse.

Kystbeskyttelse skal som udgangspunkt betales af de parter, som har nytte af tiltagene. Da det forventes, at Haderslev Kommunes infrastruktur, såsom veje og stier beskyttes af projekterne, vil kommunen sandsynligvis skulle bidrage forholdsvist med en andel til kystbeskyttelsesprojekters anlægsudgifter og eventuelle afledte driftsudgifter. Der er afsat 2 mio. kr. i 2028 til kommunens andel af kystbeskyttelsesprojekter.

Bæredygtigt perspektiv:

Ved at etablere kystbeskyttelse beskyttes kommunens infrastruktur ved stormfloder. Det betyder, at indsatser ved stormfloder op til 2,75 meter ikke bliver nødvendige i fremtiden, og at kommunens infrastruktur i områder med kystbeskyttelse ikke behøver akut sikring eller genopbygning efter stormfloder. Dette vil spare ressourcer og materialer til genopbygning af skadede veje og stier.

Afledt drift:

Tidligst fra 2029

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Klimaplan 2022-2050

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	3,0	3,0	3,0	3,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.**Beskrivelse:**

Kommunalbestyrelsen har vedtaget Haderslev Kommunes Klimaplan 2022-2050 og med målet, om at Haderslev Kommune skal have reduceret sin CO₂-udledning med 70 % i 2030 og være CO₂ neutral i 2050. Klimaplanen sætter også mål om, at kommunen er klimarobust i 2050. Det vil sige, at kommunen skal kunne modstå de udfordringer som klimaforandringerne giver, herunder blandt andet oversvømmelser og tørkeperioder.

Arbejdet med Klimaplanen sker bl.a. i samarbejde med Klimaalliancen med alle landets andre kommuner og skal løbende måles, vurderes ift. CO₂-reduktioner, afrapporteres og justeres. Et af planens væsentligste midler til at opnå målene er samarbejde med kommunens borgere, virksomheder og interesseorganisationer. Kommunens rolle som forbillede og facilitator i omstillingen til en mere bæredygtig virksomhed er væsentlig. De samlede tiltag kan ses i Klimaplanens tiltagskatalog.

Midlerne går til tiltag såsom workshops, arrangementer, analyser og formidling. Desuden finansierer midlerne blandt andet 3 årsværk til arbejdet med Klimaplanen, til at realisere tiltagene og det behov, der er for rådgivningsydelser i forbindelse hermed. Årsværkene fordeler sig på en fast klimakoordinator og midlertidige ansættelser på projekter/projektområder som f.eks. varmeplanlægning, klimatilpasning og andre større projektområder.

Konkret i 2025 udmøntes midlerne til arbejdet med tiltagene i Klimaplanen, herunder til opfølgning og monitorering, beregning af CO₂-regnskab, samarbejde med diverse samarbejdspartnere og til evaluering af Klimaplanen med henblik på en kommende revidering i 2026.

Bæredygtigt perspektiv:

Klimaplanen er grundstenen i kommunernes arbejde med den grønne omstilling. Det er vigtigt at have en god, relevant Klimaplan for Haderslev Kommune og at prioritere ressourcer til at realisere tiltagene i den og løbende vurdere på, hvad der giver klimamæssige gevinster.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Flytning af Driftsafdelingen

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	9,1	4,5	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

For at understøtte arbejdet med Vækst og Velfærd vil en flytning af Driftsafdelingen fra Ved Havnen 15 dels frigøre et attraktivt kommunalt areal på Haderslev Havn til projektudvikling og salg, og dels skabe mulighed for at videreudvikle Driftsafdelingens styreform, Helhedsorienteret Drift (HOD), via sammenlægning af enheder i tidssvarende rammer.

Driftsafdelingens nuværende placering er midlertidig, idet Masterplanen for Haderslev Havn – og dermed omdannelsen af Haderslev Havn – ikke rummer denne form for aktivitet. I 2022 har kommunen købt Fjordagerbakke 3 til 2,5 mio. kr., jævnfør sag i Økonomiudvalget den 23. august 2021. Grunden indrettes til Driftsafdelingen. Der er mulighed for at lave en effektiv indretning af grunden, ligesom der rent trafikalt er gode til- og frakørselsmuligheder.

Til flytning og nye faciliteter er afsat 19,5 mio. kr. fordelt med 5,9 mio. kr. i 2024 og 13,6 mio. kr. i 2025/2026:

Projekt: Flytning af Driftsafdelingen

Overslag maj 2023	Størrelse	Prisoverslag i mio. kr.
Nye faciliteter til administration og mandskab	560 m2	10,5
Ny åben stål hal til traktor m.m.	63 x 18 meter	2,1
Ny åben stål hal til mandskabsbiler m.m.	54 x 12 meter	2,8
Ny salthal	30 x 18 meter	2,2
Overslag på flytning / klargøring / uforudsete udgifter		1,9
Prisoverslag i alt		19,5

Der vil dog fortsat være en vis usikkerhed omkring priserne på byggematerialer. Størstedelen af de byggematerialer, som skal bruges til bygningerne, er stål, træ og isoleringsmaterialer. Det er nogle af de byggematerialer som er steget allermest. På baggrund af de stigende byggeomkostninger blev der for at nedbringe byggeudgifterne, iværksat en granskning af bygningerne for at nedbringe antallet af m²-bygning. I processen blev antallet af m²-bygning reduceret med ca. 20%.

Bæredygtigt perspektiv:

Driftsafdelingen flyttes til eksisterende bygninger og infrastruktur, hvilket er betydeligt mere bæredygtigt end at opføre nye bygninger og infrastruktur på nyt stykke erhvervsjord.

Afledt drift

Flytning af Driftsafdeling muliggør realisering af en mindre ejendomsrokade, hvor Driftsafdelingen går fra 5 til 3 lokationer. Den foreslåede ejendomsrokade nedbringer Driftsafdelingens løbende driftsudgifter årligt med 0,5 mio. kr. fra 2026. Under havnens budget mistes til gengæld en lejeindtægt fra Ved Havnen 15 på 0,3 mio. kr. Netto mindredriften på 0,2 mio. kr. vil i givet fald kunne indgå til nedbringelse af Kloge m² puljen, når de 2 lokationer er solgt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Broer og bygværker

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	3,8	2,7	2,7	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Målet med de afsatte midler er at indhente efterslæb på vedligeholdelse af broer og bygværker i kommunen. Haderslev Kommune har ca. 420 broer og bygværker. Broer og bygværker inkluderer almindelige større og mindre broer, rørgennemløb over 50 cm i diameter samt stenkister.

Brovedligeholdelse er vigtig, for at bevare den investerede kapital, men er også vigtig for trafiksikkerheden og f.eks. bevarelse af fredede broer og bygværker. Uden vedligehold vil broer og bygværker forfalde og miste værdi, i nogen tilfælde eksponentielt. Broer og bygværker er en del af vejens elementer, der også har indvirkning på øvrige elementer, f.eks. asfaltveje og rabatter, men også vandløb, der løber under broerne.

Bevillingerne betyder, at der nu kan planlægges mere langsigtet og fornuftigt i forhold til f.eks. asfaltering af vejen over bygværker. Bygværker kan renoveres inden vejen står til asfaltudlægning og ikke omvendt.

Vedligeholdelse af broer og bygværker vil foregå i samarbejde med eksterne entreprenører.

Bæredygtigt perspektiv:

En god vedligeholdelse af broer og bygværker sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning ved at forlænge levetiden.

Afledt drift:

Når efterslæbet er indhentet i 2028, vurderer Teknik og Klima niveauet for driftsbudget i fremtidige år for at sikre kapitalapparatet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej ved Skallebækvej

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,9	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

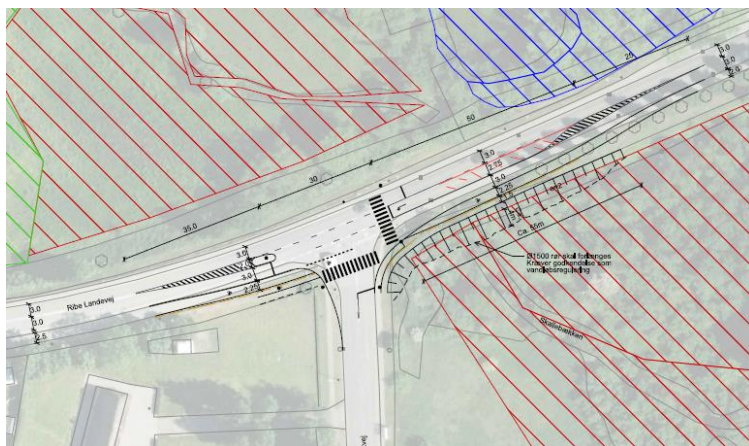
Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

I forbindelse med budgetvedtagelse 2023 er afsat 1,4 mio. kr. i år 2023 til projektering og anlæg af krydsningsheller på Ribe Landevej for at sikre bløde trafikanter krydsning af Ribe Landevej.

Der er afsat 0,8 mio. kr. i 2025 til signalanlæg. Af det afsatte budget i 2023 er overført 1,1 mio. kr. til 2025, så kryds og signalanlæg kan udføres på samme tid.

En kapacitetsanalyse viser, at den nye udstykning Løkkeager med 60 boliger ikke vil give kapacitetsproblemer i krydset, men ved en udvikling af det tidligere sygehusområde, vil der komme væsentlig mere trafik, og det vil give kapacitets-udfordringer i krydset med lange ventetider til følge.

Kapacitetsberegningerne for krydset viser, at kun et signalanlæg kan klare den fremtidige trafik fra udviklingsområdet.

Bæredygtigt perspektiv:

Et lyskryds vil sikre et bedre flow i trafikken og mindske tomgangskørsel fra biler i kø. Derudover vil krydsningsheller og lyskryds gøre det mere trygt at cykle og gå.

Afledt drift:

1,5 % af anlægssummen svarende til 0,02 mio. kr. årligt, som afholdes indenfor driftsrammen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "−" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tilgængelighedspulje

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,4	0,4	0,4	0,4
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Formålet med tilgængelighedspuljen er at gøre kommunens byer og naturområder mere tilgængelige for alle borgere, uanset om man er synshandicappet, kørestolsbruger, gangbesværet eller har andre fysiske handicaps. Dette harmonerer med ambitionen om, at alle skal kunne have mulighed for at leve et aktivt liv og medvirke til at gøre det nemmere at vælge et sundt alternativ til sofaen.

Midlerne vil blive anvendt til udførelse af opgaver nævnt i Tilgængelighedsplan fra 2018 samt til mindre tilgængelighedstiltag generelt i hele kommunen, som f.eks. Handicaprådet kommer med ønsker om. Af mindre tilgængelighedstiltag kan blandt andet nævnes jævn fortovsbelægning, gelændere ved trapper, kørestolsramper, ledelinjer og taktilbelægning samt armlæn på bænke o. lign. Tiltag, som har den effekt, at det bliver nemmere for borgere med fysiske handicap at komme rundt i byerne/naturen på egne ben eller på eldrevne hjælpemidler.

Bæredygtigt perspektiv:

En øget tilgængelighed i byrummene vil gøre det lettere for gangbesværede og synshandicappede at bevæge sig rundt. En øget tilgængelighed sikrer desuden, at alle, uanset fysisk evne, har adgang til offentlige faciliteter og services, hvilket fremmer social inklusion og ligestilling.

Projekt: Tilgængelighedspulje**Afledt drift:**

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til udmøntning af stiplan

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	4,1	7,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-2,0

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Et godt stisystem er en væsentlig faktor til at fremme cyklismen, da det er med til at øge cyklisternes tryghed og sikkerhed. Undersøgelser viser at god infrastruktur og attraktive cykelfaciliteter er en væsentlig parameter i forhold til at overflytte trafikanter fra bil til cykel. Der er mange gode grunde til at vælge at cykle eller gå fremfor at tage bilen. Først og fremmest gavner det sundheden og miljøet. Derudover mindskes trængselsproblemerne på vejene samt behovet for flere parkeringspladser.

Målet med puljen er at skabe et sammenhængende stisystem i byerne og mellem byer, landsbyer og landdistrikter, så kommunen bindes bedre sammen og så der skabes gode stiforbindelser til skole, fritidsaktiviteter, uddannelse, offentlig transport og arbejde.

Cykelstiplan 2020 blev godkendt af Udvalget for Plan og Miljø den 7. december 2020. Stiplanen indeholder en liste over mulige nye stier samt anlægsoverslag.

Der er i statens Infrastrukturplan 2035 afsat samlet set 3 mia. kr. til at fremme cyklisme i perioden 2022-2035. Teknik og Klimaudvalget vil få forelagt en sag, hvor der søges om statslig medfinansiering til cykelstiprojekter i Haderslev Kommune. Der er afsat midler i 2027, men der kan stadig søges statens pulje i 2025. Udførelse af eventuelt projekt med statsstøtte kan i så fald først udføres i 2027.

Staten yder normalt kun tilskud til projekter, der ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller indenfor samme tidsramme uden det bevilgede tilskud. Der ydes ikke tilskud til allerede planlagte og bevilgede projekter.

Hvis det ikke lykkedes at opnå tilskud, fordeler Teknik- og Klimaudvalget budgetmidlerne på et møde efter afgørelsen på ansøgningerne.

Puljen understøtter Kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på at fremme cyklismen og skabe god sammenhæng mellem byerne i kommunen med udbygning af stinettet. Dette er særligt attraktivt for tilflytter og styrker udviklingen i stierne nærområde.

Bæredygtigt perspektiv:

Flere cykelstier er med til at fremme en mere grøn transportform, reducerer CO₂-udledningen og trængsel på vejene, samtidig med at det forbedrer folkesundheden ved at fremme motion.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført, dvs. fra 2027.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til trafikssikkerhed

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	1,0	1,0	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Haderslev Kommune har i 2020 vedtaget en ny trafikssikkerhedsplan, som udstikker retningslinjerne for trafikssikkerhedsarbejdet frem mod 2025.

Trafikssikkerhedsplanen følger færdselssikkerhedskommissionens målsætning om at halvere antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne på kommunens veje, så der højst må være 1 trafikdræbt og 7 alvorligt tilskadekomne i 2030. Målsætningen er ambitiøs, men fokus på trafikssikkerhed har haft positiv effekt på antallet af personskader på kommunens veje. Således er der i perioden 2010-2020 sket et fald på 28 % i antal personskader på kommunens veje.

Trafikssikkerhedsindsatsen har fokus på at udpege, ændre eller ombygge uheldsbelastede lokaliteter og på at gøre eksisterende veje mere selvforklarende og sikre. Desuden er der fokus på at forbedre samarbejdet med skoler, større institutioner og virksomheder om trafikssikkerhed, lige som kommunen fortsat vil medvirke i nationale kampagner på trafikssikkerhedsområdet og udvikle lokale kampagner i samarbejde med de øvrige sønderjyske kommuner.

Realiseringen af trafikssikkerhedsplanen er afhængig af årlige investeringer i trafikssikkerheden.

Puljen understøtter kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på sikre skoleveje for de ekstra i uddannelse, samt sikre at vejnettet bliver mere sikker, på trods af flere indbyggere og arbejdspladser.

Bæredygtigt perspektiv:

En god trafikssikkerhed er med til reducerer skader og uheld og kan være med til at fremme alternative grønne transportformer.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Oversvømmelsessikring af Fole

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	2,0	3,5	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Fole by oplevede i 2021 at få dele af byen oversvømmet i forbindelse med kraftige skybrud. Fole er optaget på listen over steder der har behov for klimasikring og som der med Klimaplan 2022-2050, er udvalgt til indsatsområde. En bedre sikring mod oversvømmelse i Fole er samtidig en understøttelse af landdistriktet og livskvaliteten i lokalområdet.

Teknik- og Klimaudvalget har i gang sat en række tiltag i september 2024:

- detailprojektering af kapacitetsudvidelse ved Stampemøllevej igangsættes
- proces for udskiftning af bro over Fole Bæk ind til Fole Vandværk igangsættes
- vådområde nord for Fole fortsættes realiseret med statslige midler
- proces for forhøjelse og forlængelse af dige igangsættes
- muligheden for at forbedre vandføringen i Fole Bæk, samt igangsættelse af udarbejdelse af nyt vandløbsregulativ undersøges

Disse tiltag vil blive vurderet i forhold til bedste effekt i forhold til investeringen. Der er løbende dialog med borgerne og interesseorganisationer.

Projekt: Oversvømmelsessikring af Fole**Bæredygtigt perspektiv:**

Dette er et klimatilpasningsprojekt, der har til formål at beskytte kommunal infrastruktur i og omkring Fole. Endelige løsninger vil blive vurderet i forhold til bæredygtighed og deres indvirkning på miljøet.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Haderslev Dam og Fjord

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	1,0	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Haderslev Kommune er indgået i en succesfuld ansøgning til Promille Afgiftsfonden med den officielle titel "Lokalt baseret vej til godt vandmiljø og konkurrencedygtigt landbrug" ledet af SEGES Innovation. Projektet planlægges gennemført i perioden 2024-2026 med et forventet budget på 12 millioner kroner. Haderslev Kommune bidrager med en fjerdedel af midlerne til projektet, mens Promilleafgiftsfonden for landbrug har bevilget midler til projektaktiviteterne i 2024. SEGES Innovation planlægger at ansøge om de resterende midler til de to efterfølgende år.

Projektet gennemføres af SEGES Innovation, sammen med blandt andre Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Longline Environment, Spiras, Provas, Naturfrednings Foreningen og Sportfiskerne. Målet i Haderslev og resten af Danmark er at sikre god økologisk tilstand i vandmiljøet og et fortsat konkurrencedygtigt landbrug.

Haderslev By ligger meget naturskønt med varieret natur omkring sig og med fjorden og dammen som centrale vandelementer i gåafstand fra centrum. Med bosætningspolitikken er der italesat behovet for at have faciliteter til outdooraktiviteter. Haderslev Fjord og dam ville kunne bidrage som noget særligt til det, hvis det bliver muligt at bedre vandmiljøet, så der kan opnås badevandskvalitet.

Projektet skal forbedre videns- og beslutningsgrundlaget for, hvordan man mest hensigtsmæssigt kan gennemføre indsatser for reduktion af fosfortilførslen samt tiltag i Haderslev Dam og Fjord.

Bæredygtigt perspektiv:

Projektet forventes at bidrage til en forbedring af fjord og dam, omkringliggende miljø og natur.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til oprensning af Havne (Aarø)

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	1,2	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

I 2022 blev afsat budget til oprensning af sejlrende ved Aarø. En oprensning af sejlrenden er en nødvendighed for at kunne sikre fortsat færgedrift til Aarø. Aarø færgeren er en del af beredskabet og skal derfor kunne sejle ambulancer og andet beredskabsmateriel til Aarø.

Kommunen fik en såkaldt bypasstilladelse af kystdirektoratet i 2022, men der blev kun givet tilladelse til at oprense 1.500 m3 rent oprensningssediment årligt. Første oprensning er foretaget i foråret 2023, hvor der blev oprenset 2.251 m3.

Der var et behov for at oprense mere end den første tilladelse, og kommunen fik derfor i efteråret 2023 tilladelse til at oprense op til 2.200 m3 mere. Den sidste oprensning forventes først udført i 2026.

Projekt: Pulje til oprensning af Havne (Aarø)**Afledt drift:**

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til prioritering af havne og færge

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,9	0,5	5,0	5,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.				
Beskrivelse: På baggrund af en 10 års vedligeholdelsesplan for færgen og på baggrund af en tilstandsrapport på kommunens 3 havne: Haderslev, Aarøsund og Aarø afsættes en pulje til færge og havne til at imødekomme de presserende renoverings- og vedligeholdelsesopgaver. Der er tidligere afsat 5 mio. kr. i alle år, men der er fremrykket 7,6 mio. kr. i budget til 2024, hvor den store havnerenovering af Aarøsund er igangsat. Arbejdet omfatter fiskerihavn, nordre molehoved og hammer. Arbejdet forventes afsluttet i 2025. Propelanlæg (thrusters) er købt og leveret til skibsværft i 2024. Disse udskiftes i forbindelse med værftsbesøg i foråret 2025. Ventilation på færgen står også til udskiftning i 2025. Bæredygtigt perspektiv: En god vedligeholdelse af havnene sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning ved at forlænge levetiden. Desuden skal en god vedligeholdelse være med til at sikre mod fremtidens klimatiske forhold. Afledt drift: Når efterslæbet er forventet indhentet efter 2028, vurderer Teknik og Klima niveauet for driftsbudget i fremtidige år for at sikre kapitalapparatet af kommunens havne. Afledt finans: Projektet kan lånefinansieres.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Cykelsti mellem Gram og Brændstrup med statstilskud

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	4,0	-	-	-
Anlægsindtægt	-2,8	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.				
Beskrivelse: Projektet er et fælles projekt med Vejen Kommune. Projektet forventes samlet set at andrage 11,5 mio. kr., heraf 5,5 mio. kr. for strækningen i Haderslev Kommune og 6,0 mio. kr. for strækningen i Vejen Kommune. 50 % finansieres via statens cykelpulje 2023. Haderslev Kommunes andel på 5,5 mio. kr. i udgift er afsat i budget med 1,5 mio. kr. i 2024 og 4 mio. kr. i 2025. Statsrefusion forventes at tilgå kommunen i 2025. Formålet med projektet er at skabe en tryk forbindelse for de bløde trafikanter på strækningen mellem Gram og Brændstrup bl.a. også til Gram Lergrav. I 2024 udføres myndighedsbehandling, projektering samt arealerhvervelse og der inviteres til et borgermøde om projektet sammen med Vejen Kommune. Cykelstien forventes anlagt i 2025. Anlæg omfatter etablering af en 2,5 meter bred dobbeltrettet cykelsti mellem Gram og Brændstrup. Der er i dag enkeltrettede cykelstier langs Slotsvej fra Gram by mod nord til Vester Lindetvej. På Slotsvej ved Vester Lindetvej etableres et krydsningspunkt, hvor cyklister kan krydse vejen til/fra de eksisterende				

Projekt: Cykelsti mellem Gram og Brændstrup med statstilskud

enkeltrettede cykelstier til/fra den nye dobbeltrettede cykelsti. Cykelstien anlægges i den vestlige vejside langs Slotsvej/Låsledvej fra Vester Lindetvej til Brændstrup i Vejen Kommune.

Bæredygtigt perspektiv:

Flere cykelstier er med til at fremme en mere grøn transportform, reducerer CO₂-udledningen og trængsel på vejene, samtidig med at det forbedrer folkesundheden ved at fremme motion.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Cykelsti Hejsager – Starup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,5	16,0	0,5	-
Anlægsindtægt	-0,2	-0,2	-6,6	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Teknik- og Klimaudvalget besluttede den 5. februar 2024 at søge om medfinansiering fra den statslige cykelpulje 2024 til fire cykelstiprojekter i kommunen. Vejdirektoratet har meddelt tilsagn om 40 % medfinansiering til etablering af cykelsti mellem Starup og Hejsager.

Projektet omfatter etablering af en 2,5 meter bred dobbeltrettet cykelsti i den nordøstlige vejside mellem Starup og Hejsager langs Lundingvej/Hejsagervej. Strækningen er ca. 5,0 kilometer lang. I Starup tilsluttes stien det eksisterende stinet vest for Starup Skolevej ved den eksisterende krydsningshelle på Lundingvej. I Hejsager forbindes stien med den eksisterende dobbeltrettede cykelsti til Gretbjerghus ved Hejsager Strandvej. Cykelstien krydser den befærdede Hejsager Næsevej. Her føres stien væk fra vejen og den eksisterende helle ombygges til en krydsningshelle, hvor cyklister kan krydse vejen af to omgange.

Formålet med projektet er at skabe en tryk forbindelse for de bløde trafikanter på strækningen mellem Hejsager og Starup herunder bl.a. også til rideskolen, som ligger på strækningen.

For at kunne realisere projektet, skal der erhverves jord fra de tilgrænsende matrikler langs Lundingvej og Hejsagervej. Når skitseprojektet er udarbejdet, forelægges der en sag om ekspropriationsbeslutning.

Projektet forventes at andrage 17,5 mio. kr., heraf er Haderslev Kommunes andel 10,5 mio. kr.

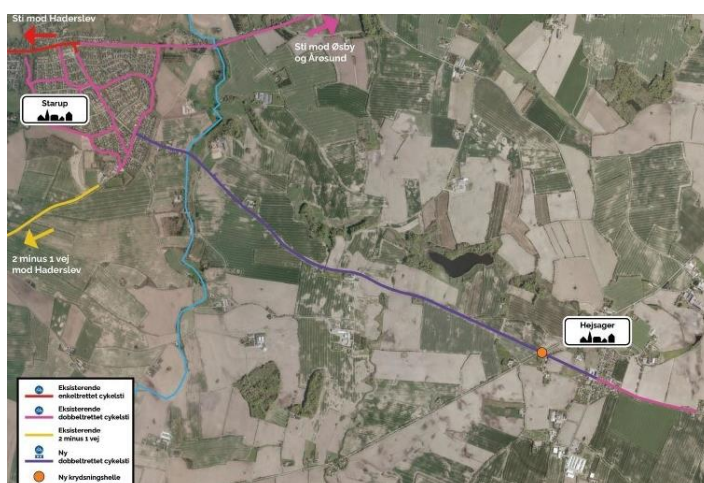
I 2024 og 2025 udføres myndighedsbehandling, projektering og arealerhvervelse. Projektet forventes anlagt i 2026.

Bæredygtigt perspektiv:

Flere cykelstier er med til at fremme en mere grøn transportform, reducerer CO₂-udledningen og trængsel på vejene, samtidig med at det forbedrer folkesundheden ved at fremme motion.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Sikre skoleveje i Haderslev Sydby

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	5,5	0,1	-	-
Anlægsindtægt	-0,3	-2,8	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Teknik- og Klimaudvalget besluttede den 5. februar 2024 at søge om medfinansiering fra den statslige cykelpulje 2024 til fire cykelstiprosjekter i kommunen. Vejdirektoratet har meddelt tilsagn om 50 % medfinansiering til projektet, der omhandler at sikre skoleveje i Haderslev Sydby.

Der er i dag enkeltrettede cykelstier langs Vandlingvej fra Aarøsundvej til Kløvervej. Fra Kløvervej mod syd er der en strækning på ca. 0,5 kilometer, hvor der ikke er faciliteter for cyklister. Strækningen udgør et hul i stisystemet, da der kort efter byzonens afslutning er etableret 2 minus 1 vej på Vandlingvej fra Haderslev til Vandling. Fra Vandling er der 2 minus 1 vej videre til Starup via Starup Skolevej. Projektet omfatter tydeliggørelse af byzonens start ved etablering af bump og øget belysning samt anlæg af enkeltrettede cykelstier i begge sider af Vandlingvej fra Eskærhøjvej til Kløvervej.

Projektet omfatter desuden ombygning af krydset Grønningen/Vandlingvej, som er et sortplet kryds, se bilag 3. Det eksisterende firbenede kryds ombygges til et højre forsat kryds (to t-kryds) med en mere vinkelret tilslutning. Dette vil forbedre oversigten samt tydeliggøre vigepligten i krydset. Der etableres samtidigt krydsningsheller på Vandlingvej og Grønningen for at skabe sikre krydsningsmuligheder for de bløde trafikanter.

Formålet med projektet er at skabe trygge og sikre skoleruter i Haderslev Sydby og dermed få flere til at vælge cyklen til skole og fritidsaktiviteter.

Projektet forventes at andrage 6,1 mio. kr., heraf er Haderslev Kommunes andel 3,050 mio. kr.

I 2024 udføres myndighedsbehandling og projektering. Projektet forventes anlagt i 2025.

Bæredygtigt perspektiv:

Flere cykelstier er med til at fremme en mere grøn transportform, reducerer CO₂-udledningen og trængsel på vejene, samtidig med at det forbedrer folkesundheden ved at fremme motion.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Cykelsti over matr. Nr. 319 Bramdrup, Moltrup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	3,1	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

I forbindelse med udbygning af erhvervsområdet nord for Moltrup Landevej skal der etableres signalanlæg i rampekrydsene, og mellem krydsene opstribes til kanaliseringssbaner. For at det kan lade sig gøre, skal hele broens tværprofil udnyttes, hvorved cyklisteres mulighed for at krydse over motorvejen forsvinder.

En forudsætning for at Vejdirektoratet kan godkende en ombygning i deres rampekryds bl.a. vil være, at der er sikret gode og trafik sikre løsninger for cyklisterne under krydsning af motorvejen.

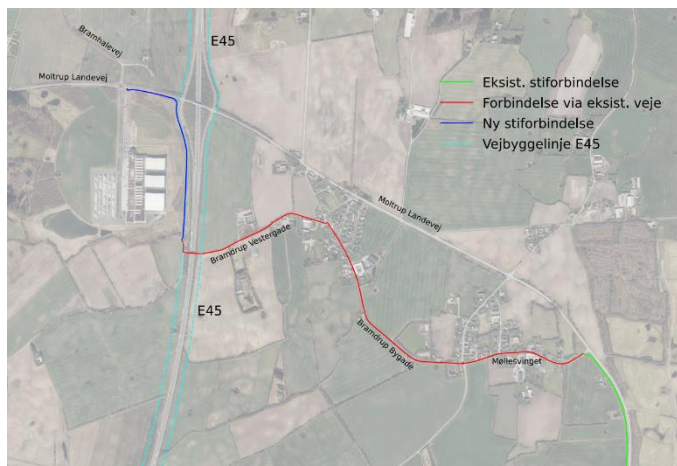
Projekt: Cykelsti over matr. Nr. 319 Bramdrup, Moltrup

Teknik og Klima har haft en god og konstruktiv dialog med Bestseller med henblik på, at undersøge muligheden for at etablere en cykelstiforbindelse over deres ejendom og langs med motorvejen. Bestseller har oplyst, at de gerne vil arbejde med en model, hvor kommunen etablerer cykelstien, og at der ikke afstås jord, hvis dette er muligt. Det vurderes, at råden over det nødvendige areal til cykelstien kan ske ved tinglyst rådhedsaftale.

Omkostningerne til stiens etablering beløber sig overslagsmæssigt til 3,1 mio. kr. ekskl. moms. Det vurderes, at anlægsarbejdet iværksættes i umiddelbar forlængelse af afslutningen på ombygningsarbejderne ved rampekrydsene, som forventes afsluttet ultimo 2026, sådan at cykelstien kan anlægges i 2027.

Bæredygtigt perspektiv:

Flere cykelstier er med til at fremme en mere grøn transportform, reducerer CO₂-udledningen og trængsel på vejene, samtidig med at det forbedrer folkesundheden ved at fremme motion.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vores Kyst - kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	1,6	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen besluttede i 2019 at indgå i et kommunalt fælles projekt med borgere i Hejsager og Kelstrup for at igangsætte udarbejdelse af et kystbeskyttelsesprojekt ved Hejsager og Kelstrup Strand.

Projektet indeholder installation af højvandslukker, forhøjning af diger og erosionsbeskyttelse. Projektet arbejder med kystsikring af området for at imødegå stormfloder på størrelse med stormflod set i oktober 2023.

Kystbeskyttelse skal som udgangspunkt betales af de parter, som har nytte af tiltagene. Derfor er kommunen lige nu i gang med at udarbejde en såkaldt bidragsfordeling. Da det forventes, at Haderslev Kommunes infrastruktur, såsom veje og stier beskyttes af projektet, er det forventet, at kommunen bidrager finansielt til projektets anlægsudgifter og afledte drift.

Midlerne går til kommunens andel i kystbeskyttelsesprojektet.

Bæredygtigt perspektiv:

Ved at etablere kystbeskyttelse beskyttes kommunens infrastruktur ved stormfloder. Det betyder, at indsatser ved stormfloder op til 2,75 meter ikke bliver nødvendige i fremtiden, og at kommunens infrastruktur i området ikke behøver akut sikring eller genopbygning efter stormfloder. Dette vil dels spare ressourcer både i en akut situation, hvor en indsats før var nødvendig, og dels spare ressourcer og materialer til genopbygning af skadede veje og stier.

Afledt drift:

Ca. 0,1 mio. kr. pr. år til kommunens andel til vedligehold af kystsikring (dige, pumper o.lign.)

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Over Kestrup – sydlig vejstrækning udvides med vigelommer

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	0,3	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Vejen over Kestrup, der går igennem den lille landsby Over Kestrup, har i de senere år haft et større behov for ekstra vedligehold grundet en stigning af tung trafik. Og borgerne har et stort ønske om at få ledt den tunge trafik udenom landsbyen.

Forslaget indebærer, at en sydvestlig vejstrækning ved Over Kestrup udvides med 4 vigelommer med en længde på 35 meter og en dybde på ca. 1,5 meter. Vejen bliver den direkte primære vej, og vejen ind til Over Kestrup landsby bliver en sekundær sidevej. Etablering af vigelommer kan medføre behov for erhvervelse af jord.

For at gøre det endnu mere uhensigtsmæssigt for trafikanter at benytte vejen igennem Over Kestrup by anbefales det, at der etableres nogle fysiske foranstaltninger, som kan understøtte et gennemkørselsforbud.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Nedlæggelse af overflødige brandhaner

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	0,3	0,3	0,3
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur**Anlægsbevilling:** Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.**Beskrivelse:**

Anlægsprojektet sikrer, at kommunen over en årrække kan nedlægge overflødige brandhaner, der alle kan udgøre en risiko overfor drikkevandsforsyningen.

Brand & Redning Sønderjylland har i 2021 vedtaget plan for vandforsyning til brandslukning. Med planen fastholdes et væsentligt mindre antal brandhaner i de tre ejerkommuner. Kun 36 af i alt 467 brandhaner ønskes bevaret i Haderslev Kommune. 431 brandhaner bør sløjfes. Vandværkerne er i forbindelse med f.eks. renovering af ledningsnettet tvunget til at afholde udgifter til enten at genetablere eller nedlægge de pågældende brandhaner.

En brandhane koster mellem 18.-25.000 kr. at nedlægge, afhængig af dens placering. Det er udgifter til opgravning af stikledning, afpropning af vandledning, reetablering af asfalt, fortov m.v.
Totalomkostning for nedlæggelse af 431 brandhaner er skønnet til ca. 9 mio. kr. i 2024-priser.

Nedlæggelse af brandhaner foreslås at ske over en længere årrække, hvor der kan ske refusion, hvis det sker i forbindelse med, at der alligevel foretages gravearbejde ved den enkelte brandhane. Alternativt kan nedlæggelse ske over en kort årrække, f.eks. over 2-4 år med dertil højere årlige udgifter.

Der er en række problemer ved de overflødige brandhaner:

- tapning fra hydranterne giver trykstød i ledningsnettet, som medfører urent vand hos forbrugerne

Projekt: Nedlæggelse af overflødige brandhaner

- hydranterne giver mulighed for vandtyveri, som kan føre til forurening af drikkevandet, hvis der anvendes snavset udstyr
- jo flere hydranter, des større risiko for forurening af drikkevandet og dermed af den kritiske infrastruktur som drikkevand udgør.

Der ønskes etableret en refusionsordning, hvor man i forbindelse med korrekt sløjfning af brandhaner, kan få refunderet udgiften. Udbetaling af refusion sker efter en puljeordning, og fordelingen sker, som udgangspunkt efter først til mølle-princippet.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til oprensning af sejlbende Haderslev Inderhavn og fjord

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	3,0	3,0	3,0	3,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der er ikke meddelt anlægsbevilling til projektet.

Beskrivelse:

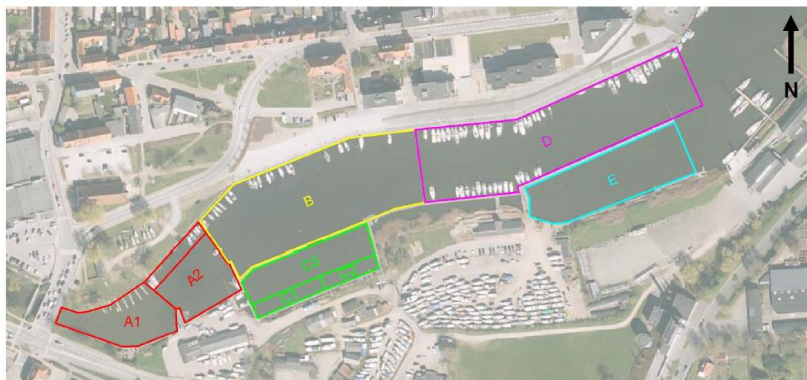
Fjordens sejlbende er vigtig for at adgangsvejen til Haderslev fra Lillebælt kan bibeholdes. Sejlbenden skal oprenses cirka hver 10. år for at sikre vanddybden og sejlsads ind og ud af Haderslev Havn og fjord. Forslaget sikrer aktivitet i havnen og i fjorden for erhverv, borgere, fastliggere og turister.

Puljen skal anvendes til oprensninger af inderhavn og fjorden. Det er ikke en god ide at dele de enkelte oprensninger op over flere år, dels fordi en oprensning koster en del i anstillingsudgift, og dels fordi sediment vil flytte sig fra et ikke-oprenset område til oprenset område, hvis der kun oprenses områder lidt ad gangen.

Nedenfor er skitseret tidligere overslag på oprensninger:

Oprensning inderhavnen overslag ca. 13 mio. kr. i 2024 priser:

I 2019 blev delområderne A1, A2, C1, C2, C3 og E delvis oprenset.

Delområderne B og D blev ikke en del af oprensningsprojektet.

Som følge af den reducerede mængde oprenset sediment i 2019, opleves problemer med for lave vanddybder på pladserne især i områderne B og D. Især fordi turisterne kommer med større og større både.

Oprensning af hele inderhavnen, område A-E, til dybdekrav angivet

på søkortet er skønnet til at koste 13 mio. kr. i 2024-priser inklusive rådgiverhonorar. Løsningen sikrer, at der oprenses helt i bund, så koter i søkortet overholdes. Der er 133 bådpladser på nordsiden plus kajanlæg til skibe over 15 meter. På sydsiden forefindes Haderslev Sejlforening, Haderslev Sejl og X-Yacht. I 2022 er der derudover registreret indtægter fra 554 gæstesejlere.

Oprensning fjorden overslag 9 mio. kr. i 2024 priser

Ligeledes bør der ske en oprensning i Haderslev fjord. Hvis Haderslev havn skal kunne få besøg af for eksempel større skibe som Kongeskibet Dannebrog, der stikker 4,2 meter, så er der udfordringer nu. Fra Djævnleøen og 200-300 mod øst er der kun en vanddybde på 3,5-3,7 meter.

Projekt: Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord

Sejlrenden er udfordret på flere del-punkter. Delpunkterne er markeret med rødt kryds.

Prisen for oprensning er afhængig af i hvor høj grad sedimentet er forurenet. Det tager op til 9 måneder at få en eventuel klaptilladelse.

Der vil blive undersøgt om der er alternative muligheder for at bortskaffe sediment, hvis sediment ikke kan "klappes".

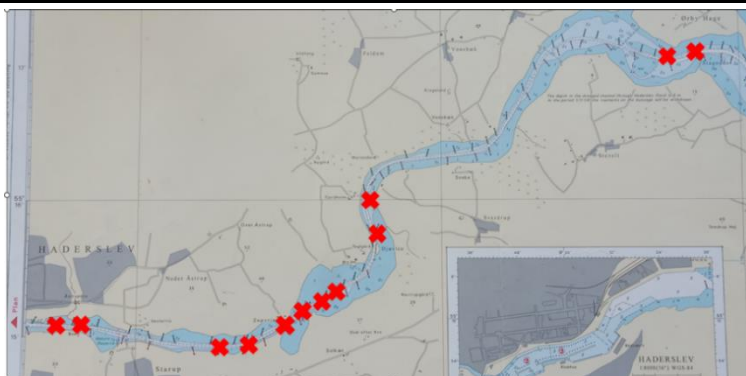
Hvis sediment skal køres i depot i Ålborg, vil projektet blive dyrere. Der betales pr. tons sediment, og priser på deponi i Ålborg ligger på 995 kr. og op inkl. afgifter.

Tidsplan:

- Før 2026 Ansøgning om eventuel klaptilladelse..
- 2026 projektering, indhentning af tilladelser og udbud oprensning.
- 2027 Oprensning af valgt område foretages, forudsat at der flyttes budgetmidler fra 2026 og 2028.

Afledt drift:

Det er vigtigt, at der fremover afsættes midler til opretholdelse af tilstanden i Haderslev Havn og fjord.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.7. Vækst- og Udviklingsudvalget

I Vækst- og Udviklingsudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Strategiske udviklingsplaner i Haderslev	U	2,0	2,5	3,0	-
Basen – Et formidlingscenter ved Skrydstrup	U	1,0	2,0	2,0	-
Aarø Turismeudvikling	U	4,0	5,0	-	-
Belysning i byrum	U	0,5	1,0	1,0	1,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	U	-	2,0	4,0	4,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	I	-	-	-2,0	-2,0
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt		7,5	12,5	8,0	3,0
- heraf indtægter		-	-	-2,0	-2,0

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner i Haderslev				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	2,0	2,5	3,0	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Formål Der er afsat i 8,6 mio. i perioden 2024-2027 til at udarbejde strategiske udviklingsplaner for Haderslev by. Der er en lang række potentialer for den fremtidige udvikling af Haderslev, der understøtter ambitioner om vækst, levende forbindelser og attraktive byområder. I de kommende år vil der være et øget behov for at sikre sammenhæng og synergi imellem de igangværende, og i forhold til kommende, udviklingsprojekter. Der udvikles vision og principper for den overordnede strategiske udvikling af Haderslev by og der er fuld gang i en række større og definerende udviklingsprojekter, som fx Jomfrusti-projektet og omdannelser af det tidligere rådhus og sygehusområdet. Konkret kan den strategiske byudvikling de kommende år understøttes af: • Klargøring, salg af og planlægning for arealet på Haderslev Havn, hvor Driftsafdelingen i øjeblikket er placeret • Udviklingsplan for Haderslev Havn (sydsiden) • Udvikling af den historiske bymidtes kvaliteter, så den understøtter turisme, det gode liv og detailhandlen, som i øjeblikket er under forandring • Planlægning for Campus området • Understøtte private investorers omdannelsesprojekter i byen, fx boliger og boksbutikker • Realisering af allerede vedtagne planer, fx fysisk omdannelse afledt af helhedsplanen for Damparken Midlerne anvendes til projektledelse, borgerinddragelse, planlægning og anlæg, således der sikres en strategisk og sammenhængende byudvikling fra plan til indsats. I videst muligt omfang søges byudviklingen i Haderslev medfinansieret via fundraising.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Basen – Et formidlingscenter ved Skrydstrup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	2,0	2,0	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Projekt Basen er et udviklingsprojekt med formålet at skabe et oplevelsescenter i tilknytning til Flyvestation Skrydstrup og F35 Campus, som inkluderer erhvervs-, uddannelses-, møde- og conferencefaciliteter. Et center, som faciliterer mødet mellem det militære og det civile samfund med faciliteter til virksomheder, Forsvaret og uddannelsesinstitutioner.

Visionen er, at der etableres et center ved Flyvestation Skrydstrup med faciliteter, der er så attraktive, at centeret;

- understøtter Forsvarets og forsvarsindustriens fremtidige udvikling og Haderslev Kommunes rolle som forsvarskommune
- bidrager til at opfylde Haderslev Kommunes vækstambitioner og understøtter den grønne omstilling
- bliver et formidlings- og turismefyrtårn, der tiltrækker gæster og øger turismeomsætningen.

For at kunne realisere projekter af denne type og størrelse, viser erfaringer, at der skal være dedikerede ressourcer igennem en årrække til projektudvikling, fremdrift, analyse, rådgivning, dialog med relevante eksterne parter m.v.

Der er afsat i alt 6 mio. kr. til i 2024-2027 at afsøge muligheder for etablering af et oplevelsescenter ved Skrydstrup med tilknyttede erhvervs-, uddannelses-, møde- og conferencefaciliteter. Der er søgt om anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. til indledende afdækninger af juridiske og økonomiske organisationsmodeller.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udvikling af Aarø

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	4,0	5,0	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Der er afsat 10 mio. kr. i årene 2024-2026 til udvikling af Aarø – og i forlængelse af den strategisk-fysiske udviklingsplan for øen.

Den oprindelige projektbeskrivelse skulle understøtte en specifik puljeansøgning, som Haderslev Kommune ikke fik tilsagn om. Ligeledes indeholdt den mulighed for at "nettobudgettet anvendes til at realisere udvalgte mindre indsatser fra Strategisk-fysisk Udviklingsplan for Aarø" hvis man ikke opnåede støtte.

Tilrettet beskrivelse: Projektet skal understøtte en generel udvikling af Aarø. I den Strategisk-fysiske Udviklingsplan for Aarø arbejdes med visionen om Aarø Naturø - en bæredygtig ø i særklasse, hvor naturen er en løftestang for udviklingen af Aarø som et ø-samfund i balance - til gavn for beboere, erhvervsaktører og besøgende. I den Strategisk-fysiske Udviklingsplan arbejdes med skitsering af konkrete tiltag, hvori et kommende nyt fondsprospekt tager sit afsæt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Belysning i byrum

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,5	1,0	1,0	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Vækst- og Udviklingsudvalget har besluttet at igangsætte en indledende afdækning af perspektiver for effekt- og kunstbelysning af bygninger, pladser, gader, mv.

I forlængelse heraf foreslås at afsætte 3,5 mio. kr. i årene 2025-2028 til at identificere muligheder for – og at realisere konkrete installationer – der kan bidrage til at skabe tryghed i byrum, passager, parker eller stier, eller som kan fremhæve eller guide til byens funktioner, attraktioner, monumenter og lignende.

Effekt- og kunstbelysning kan fx indtænkes i udviklingsprojekter for Haderslev by mhp. evt. udbredelse af erfaringer og evt. strategi/plan til kommunens øvrige byer. Realiseringer baseres på forberedende afdækninger af teknologiske løsninger, økonomi og effekter, herunder perspektiver for bidrag til at styrke byens identitet, til at fremhæve og lette adgangen til byens rum, bygninger, funktioner og attraktioner og til øget tryghed og sikkerhed for borgere og gæster. Belysningsinitiativerne kan desuden fremme turismen og understøtte kommunens vækstambitioner om +250 i uddannelse, +500 borgere og +1.000 arbejdspladser. Evt. belysning på private bygninger og veje skal ske efter aftale med ejere.

Det forslås at afsætte finansiering på 0,5 mio. kr. i 2025 og 1,0 mio. kr. i årene 2026-2028 til effekt- og kunstbelysning.

Bæredygtigt perspektiv:

Belysning med moderne LED-teknologier og med korrekte installationer er vigtige elementen, når der skal skabes kvalitetsmiljøer, som understøtter velfærd (sunde og trygge omgivelser) og brug af så lidt energi som muligt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Opførelse af legepladser i Haderslev og Vojens

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	2,0	4,0	4,0
Anlægsindtægt	-	-	-2,0	-2,0

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

For at understøtte kommunens bosætningspolitik og udvikling af byerne foreslås opført 2 nye legepladser i henholdsvis Haderslev og Vojens. Målet er at fastholde, og tiltrække nye, borgere og fremme børns trivsel og fysiske aktivitetsniveau samt styrke familierelationer gennem samvær og leg.

Legepladserne foreslås udført som temalegepladser med flere aktivitetszoner, så små og store børn naturligt søger mod hver deres interesseområder. Opholdspladser med borde-/bænkesæt, enkeltbænke og solpladser, hvilket kunne være med til at fastholde forældrene i længere tid. Både børn og forældre skal få lyst til at komme igen og føle, at de får en særlig oplevelse.

Projektets udformning, herunder tema samt placering bør ske i tæt samarbejde med borgerforeninger og andre væsentlige interessenter.

Ovenstående vil kunne opfyldes med et anlægsbudget på ca. 5 mio. kr. pr. legeplads excl. eventuelt køb eller langtidsleje af egnet grund til placeringen. Der skal afsættes 2% af anlægssummen til at drifte

Projekt: Opførelse af legepladser i Haderslev og Vojens

legepladserne. For at et evt. legepladsprojekt, hvor Haderslev Kommune er projektholder skal kunne opnå ekstern finansiering er det en forudsætning, at kommunen dedikerer en vis medfinansiering, der som hovedregel ligger på minimum 50 % af det samlede projektbudget.

En legeplads kan forventes at have en levetid på 10-25 år afhængig af kvaliteten af de opstillede elementer og de afsatte driftsmidler til vedligehold.

Afledt drift:

0,1 mio. kr. pr. legeplads fra det år, som legepladsen ibrugtages (vil overgå til Teknik og Klima).

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.8. Økonomiudvalget

I Økonomiudvalget er der i budget 2025-2028 nedenstående anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Byudvikling	U	1,6	7,7	11,9	2,8
Erhvervsjord	U	-	8,0	8,0	5,0
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	U	1,9	1,9	1,9	1,9
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	I	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	U	1,4	1,4	1,4	1,4
Bygningsvedligeholdelse m.v.	U	28,3	28,3	28,3	28,3
Energibesparende foranstaltninger.	U	5,0	5,0	5,0	5,0
Strukturelle ændringer på borgernære områder BBU, SSU, SHU	U	0,0	9,0	10,0	10,0
Udmøntet anlægspulje	U	-	10,0	20,0	40,0
Økonomiudvalget, I alt		36,8	69,9	85,1	93,0
- heraf indtægter		-1,4	-1,4	-1,4	-1,4

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Projektbeskrivelser

Projekt: Byudvikling				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,6	7,7	11,9	2,8
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Midlerne i puljen Byudvikling benyttes til igangværende og kommende boligbyggemodninger, herunder opkøb af arealer til byggemodning af parcelhusgrunde. Derudover skal puljen være med til at sikre udmøntningen af bosætningsstrategien de kommende år. Puljen skal også dække udgifter til projektudvikling og ejendomsudvikling, hvor der særligt i Haderslev er områder, der står over for omdannelse. Midlerne skal understøtte øget bosætning og vækst i kommunen ved at sikre et varieret udbud af attraktive arealer til boligbyggeri mv. som kan være med til at tiltrække tilflyttere og fastholde indbyggere i kommunen. I de kommende 4 år er der fokus på udbygning af eksisterende byggemodninger reguleret af salg suppleret med udvikling af andre områder. Ved budgetlægningen for 2022-2025 blev der godkendt en "Model for geninvestering i Byudvikling". Det er en jordforsyningsmodel, som går efter at byggemodne ud fra en efterspørgselsdrevet tilgang, og derefter geninvestere indtægterne fra salget af grunde i kommende udstykninger. På den måde skabes et kredsløb, som i de kommende år forventes at løbe rundt. Salgsindtægterne på 2,8 mio. kr. fra regnskabsår 2023 er geninvesteret i år 2028 jf. Budgetstrategien.				
Bæredygtigt perspektiv: I lokalplanerne for nye boligområder indtænkes biodiversitet herunder grønne områder samt om muligt lokal regnvandshåndtering.				
Afledt drift: Såfremt nye veje får status som private fællesveje, er der udelukkende kommunale driftsudgifter til gadelys. Offentlige veje driftes af kommunen. Ved offentlige veje skal der afsættes budget til afledte driftsudgifter til renhold af vejene sommer og vinter på 1,5% af anlægssummen. Har arealet tidligere været forpagtet ud, kan der være afledte mindreindtægter for den manglende indtægt ved bortforpagtning. Fremadrettet afsættes der ikke midler til drift i samme sag som bevillingen godkendes.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Erhvervsjord

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	8,0	8,0	5,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Erhvervsudvikling herunder opkøb af erhvervsjord er et led i at sikre attraktive erhvervsarealer til virksomheder, som kan understøtte og fastholde arbejdspladser i kommunen, som led i kommunens Vækststrategi.

I det tekniske budget er der på anlægsprojektet Erhvervsjord afsat 6,0 mio. kr. i 2025 og 5,0 mio. kr. i henholdsvis 2026 og 2027. Disse midler anvendes til bl.a. jordkøb, opkøb, byggemodning og baneinfrastruktur i forlængelse af erhvervspolitikken.

Desuden foreslås det at periodeforskyde budgettet på 6,0 mio. kr. fra 2025 til 2026 med 3 mio. kr. og 2027 med 3 mio. kr.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til byggemodning og salg af grunde

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,9	1,9	1,9	1,9
Anlægsindtægt	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4

Kategori: Basisbudget

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Der er i basisbudgettet afsat en pulje på netto 0,5 mio. kr. til færdiggørelsesarbejder på ikke solgte og regnskabsafsluttede udstykninger fremadrettet. Formålet med puljen er at sikre, at boligbyggemodninger, hvor der er aflagt anlægsregnskab, kan afsluttes med etablering af slidlag, overkørsler, ramper samt færdiggørelse af grønne områder. Denne færdiggørelse er en forpligtigelse, som kommunen har i henhold til købsaftalen med de enkelte lodsejere.

Anlægsprojektet skal ligeledes finansiere forundersøgelser og diverse udgifter i de tidligere stadier på kommende udstykninger.

De forventede indtægter kommer fra salg af mindre kommunale arealer eller grunde, som kommunen har til salg fra regnskabsafsluttede udstykninger.

Kommunen etablerer boligbyggemodninger med henblik på at fastholde og tiltrække borgere og indgår som en del af vækststrategien.

Bæredygtigt perspektiv:

I lokalplanerne for nye boligområder indtænkes biodiversitet herunder grønne områder samt om muligt lokal regnvandshåndtering.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægstilskud Brand og Redning

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,4	1,4	1,4	1,4
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Kommunen er som del af samarbejdet mellem Brand & Redning Sønderjylland og Haderslev, Tønder og Aabenraa Kommuner forpligtet til at bidrage til drifts- og anlægsbudgettet.

Drifts- og anlægsudgifter for 2025 bliver fremskrevet med anbefalingerne i KL's budgetvejledning for 2025 jf. selskabets vedtægter, pkt. 14.3.

Projekt: Anlægstilskud Brand og Redning

Såvel drifts- som anlægstilskud for 2025 skal betales til selskabet i to halvårige rater, henholdsvis 1. januar og 1. juli, jf. Brand & Redning Sønderjyllands vedtægter, pkt. 16.3.

Beredskabskommissionen godkender budgettet for Brand & Redning Sønderjylland. Eventuelle prisreguleringsændringer vil blive indarbejdet senere.

Der er afsat særskilt driftsbudget på 14,1 mio. kr. årligt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygningsvedligeholdelse m.v.

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	28,3	28,3	28,3	28,3
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.

Beskrivelse:

Haderslev Kommune har ca. 185 ejendomme med ca. 650 bygninger på og med et samlet etageareal på ca. 305.000 m². Der er tale om en meget blandet bygningsmasse bestående af skoler, børnehaver, plejecentre, administrationsbygninger, offentlige toiletter, entreprenørbygninger, sportshaller m.v.

Det politiske styringsredskab er "Retningslinjer for vedligeholdelse af Haderslev Kommunes bygninger".

Midlerne til bygningsvedligehold anvendes primært til større vedligeholdelsesopgaver på klimaskærm og tekniske installationer i de kommunale bygninger inkl.:

- Asbestreoveringer af skoler, børnehaver m.v.
- Undersøgelse og radon-sikring af bygninger
- Kloaksepareringer
- Opgravning af gamle olietanke på kommunale ejendomme
- Energibesparende foranstaltninger, herunder understøttelse af klimaplanen, hvor opvarmning med fossile brændsler skal udfases og belysning skal skiftes til LED i kommunens bygninger
- AT-påbud. Sikring af et godt arbejdsmiljø og sikring af et godt indeklima, samt håndtering af ny brandsynsbekendtgørelse (januar 2022)
- Mindre anlægspulje, som primært bruges til at forebygge arbejdsskader og AT-påbud.
- Pulje til færdiggørelse af byggeopgaver, hvor der er aflagt anlægsregnskab
- Egne tiltag som supplement til støjkompensation (F-35 fly Flyvestation Skrydstrup).

Der kommer en orienteringssag på Økonomiudvalget om disponeringen af midler i 2025.

Bæredygtigt perspektiv:

Hvis bygninger ikke vedligeholdes løbende, vil der opstå flere og større skader på vores bygninger. Dette vil medføre, at udgifterne vil blive større, da det er dyrere at udbedre skader, fremfor løbende vedligehold. Derudover er en del af pulje reserveret til energibesparende foranstaltninger, som understøtter Haderslev Kommunes klimaplan.

Afledt drift:

Den afledte drift vil være negativ, da en del af puljen bruges til energibesparende foranstaltninger. Denne besparelse tilbageføres til bygningsvedligeholdelsespuljen, så besparelserne skal finansiere nye tiltag.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Energibesparende foranstaltninger

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	5,0	5,0	5,0	5,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til beløb i 2025.**Beskrivelse:**

Kommunalbestyrelsen vedtog i 2022 klimaplanen, som satte fart på den grønne omstilling i kommunens bygninger. For at nå i mål med klimaplanen, om at udfase opvarmning med fossile brændsler, løfte bygnin- gernes energimærker, så ingen bygninger er under mærke E og konvertering til LED-belysning i kommu- nens bygninger, er de 5 mio. kr. som normalt afsættes til energibesparende foranstaltninger ikke tilstræk- keligt. Fra 2025 skal der afsættes 10,0 mio. af bygningsvedligeholdelsespuljen, for at indfri klimaplanen, hvilket medfører en løbende øgning af efterslæbet for vedligehold af kommunens bygninger.

Udover kommunens egen klimaplan vedtog EU, i efteråret 2023, en revision af direktivet om energieffekti- vitet (EED), som stiller krav til at medlemsstaterne hvert år renoverer mindst 3 % af det samlede etageareal i bygninger, der ejes af offentlige organer. Dette direktiv lægger endnu et lag oven på klimaplanen som Haderslev Kommune allerede har og stiller konkrete krav om, for Haderslev Kommunes vedkommende, at over 9.000 m2 bygningsmasse energirenoveres hvert år.

Konvertering fra fossile brændsler til vedvarende energi berører i alt 44 af kommunens 188 ejendomme og forventes at koste i omegnen af 40 mio. kr. i alt. Konvertering forventes af medføre besparelser på forbrugs- udgifterne, og i energistrategien for kommunale er det vedtaget, at disse overføres til bygningsvedligehol- delsespuljen, til at understøtte fremtidige projekter. De årlige besparelser forventes af ligge i et niveau på ca. 0,3 mio. kr.

Bæredygtigt perspektiv:

Den ønskede tillægsbevilling skal dække det øgede finansieringsbehov som opstår på baggrund af krav i klimaplanen og fra EU.

Afledt finans:

Udgift til energibesparende foranstaltninger kan lånefinansieres.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strukturelle ændringer på borgernære områder BBU, SSU, SHU

Økonomi (i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,0	9,0	10,0	10,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Omstillingspulje til lokalbyer med henblik på understøttelse af strukturelle ændringer for at afhjælpe konse- kvensen af lokale ændringer i befolknings sammensætningen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udmøntet anlægspulje

Økonomi (i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	10,0	20,0	40,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Der er afsat en udmøntet anlægspulje, som kan udmøntes i en senere budgetlægning.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7. Grundkapitalindskud

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Det kommunale grundtilskud vil være mellem 8% og 12% for familieboliger afhængig af den gennemsnitlige boligstørrelse, således kommunerne skal indskyde færrest penge ved byggeri af små boliger og flest penge ved byggeri af store boliger. Det kommunale grundkapitalindskud for ungdomsboliger og ældreboliger er på 10%. Nedenfor følger beskrivelser af forslag til indskud i Landsbyggefonden.

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Der er i årene 2025, 2026 og 2028 afsat 0,9 mio. kr. og i 2027 er der afsat 10,9 mio. kr. til kommunens andel til kapitaltilførsel ud fra 1/5-ordningen.

Grundkapitalindskud (Beløb i mio. kr. i lb.priser)	2025	2026	2027	2028
Årlig pulje til grundkapital	0,9	0,9	10,9	0,9
Mossing-Jensens Vej i Vojens	1,7	-	-	-
Grundkapitalindskud, i alt	2,6	0,9	10,9	0,9

Projektbeskrivelser

Projekt: Grundkapital				
Økonomi (i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Finansudgift	0,9	0,9	10,9	0,9
Finansindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Boligselskaberne har mulighed for at søge om godkendelse af ombygningsprojekter m.v. i henhold til reglerne om støttet boligbyggeri.				
På den baggrund er der afsat 0,9 mio. kr. i 2025, 2026 og 2028 samt 10,9 mio. kr. i 2027.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Mossing-Jensens Vej i Vojens – familieboliger				
Økonomi (i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	1,7	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Kommunalbestyrelsen godkendte den 28. marts 2023 skema A for et boligprojekt på Mossing-Jensens Vej i Vojens. Vojens Andels-Boligforening har efterfølgende fremsendt justeret skitseforslag, økonomi og finansiering. Det reviderede projekt er ændret ift. boligantal og boligtyper.				
Det reviderede projekt: 59 familieboliger fordelt på 1-plans-rækkehuse og lejligheder. Grundkapital 13,0 mio.kr.				
Revideret skema A skyldes, at boligorganisationen forudser, at det kan blive vanskeligt at udleje 2-plans-boligerne, og der er derfor et ønske om at kunne tilbyde flere 1-plans-boliger.				

8. Bevillings- og flerårsoversigt

Finansiering

(Beløb i løbende priser og i mio. kr.)	2025		2026		2027		2028	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Renter af likvide aktiver	0	-9	0	-9	0	-9	0	-9
Renter af kortfristede tilgodehavender i øvrigt	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristede tilgodehavender	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af udlæg vedr. forsyningsvirksomheder	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristet gæld	10	0	9	0	10	0	11	0
Kurstab og kursgevinster	0	-4	0	-4	0	-4	0	-4
Afdrag på lån	85	0	87	0	89	0	52	0
Optagne lån	0	-43	0	-44	0	-36	0	-13
Tilskud og udligning	39	-1.665	41	-1.742	43	-1.801	42	-1.899
Grundskyld mv.	0	-174	0	-168	0	-165	0	-173
Købsmoms	-	-	-	-	-	-	-	-
Skatter	8	-2.929	8	-3.009	8	-3.149	8	-3.164
Balanceforskydninger	16	0	1	0	35	0	1	0
Finansiering, i alt	157	-4.823	147	-4.975	186	-5.163	114	-5.261

Drift

(Beløb i mio. kr.)	2025		2026		2027		2028	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Alle udvalg skattefinansieret område inkl. puljer	5.307	-800	5.302	-801	5.302	-801	5.303	-801
Driftsudgifter	3.489	-455	3.484	-455	3.484	-455	3.485	-455
Aktivitetsbestemt medfinansiering	270	0	270	0	270	0	270	0
Overførselsudgifter	1.548	-346	1.548	-346	1.548	-346	1.548	-346
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.620	-341	1.620	-341	1.620	-341	1.620	-341
Driftsudgifter	123	-6	123	-6	123	-6	123	-6
Overførselsudgifter	1.497	-335	1.497	-335	1.497	-335	1.497	-335
Børne- og Familieudvalget	1.048	-142	1.048	-142	1.047	-142	1.047	-142
Driftsudgifter	1.048	-142	1.048	-142	1.047	-142	1.047	-142
Kultur- og Fritidsudvalget	136	-26	136	-26	136	-26	136	-26
Driftsudgifter	136	-26	136	-26	136	-26	136	-26
Land- og Byudviklingsudvalget	2	0	2	0	2	0	2	0
Driftsudgifter	2	0	2	0	2	0	2	0
Senior- og Sundhedsudvalget	1.156	-88	1.156	-88	1.158	-88	1.157	-88
Driftsudgifter	866	-88	867	-88	870	-88	870	-88
Aktivitetsbestemt medfinansiering	270	0	270	0	270	0	270	0
Social- og Handicapudvalget	753	-145	724	-145	724	-145	724	-145
Driftsudgifter	732	-134	703	-134	703	-134	703	-134
Overførselsudgifter	21	-11	21	-11	21	-11	21	-11
Teknik- og Klimaudvalget	220	-16	220	-16	219	-16	220	-16
Driftsudgifter	220	-16	220	-16	219	-16	220	-16
Ungeudvalget	56	-2	56	-2	56	-2	56	-2
Driftsudgifter	51	-2	51	-2	51	-2	51	-2
Overførselsudgifter	5	0	5	0	5	0	5	0
Vækst- og Udviklingsudvalget	15	0	15	0	15	0	15	0
Driftsudgifter	15	0	15	0	15	0	15	0
Økonomiudvalget	301	-42	324	-42	325	-42	325	-42
Driftsudgifter	276	-42	299	-42	300	-42	300	-42
Overførselsudgifter	25	0	25	0	25	0	25	0
Det brugerfinansierede område	-	-	-	-	-	-	-	-

Anlæg

(Beløb i mio. kr.)	2025		2026		2027		2028	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Det skattefinansierede område	173	-15	204	-14	182	-17	191	-5
Det brugerfinansierede område	-	-	-	-	-	-	-	-
Anlæg, i alt	173	-15	204	-14	182	-17	191	-5

Pris- og lønskøn

(Beløb i mio. kr.)	2025		2026		2027		2028	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Skattefinansieret	-	-	177	-29	357	-57	543	-86
Pris- og lønskøn, i alt			177	-29	357	-57	543	-86

Likviditetsforskydning

(Beløb i mio. kr.)	2025		2026		2027		2028	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Likviditetsforskydning	1			-10	10		2	

Balance

(Beløb i mio. kr.)	2025		2026		2027		2028	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Balance	5.638	-5.638	5.830	-5.830	6.038	-6.038	6.153	-6.153

9. Oversigt over totalbudgettet 2025-2028

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
DET SKATTEFINANSIEREDE BUDGET				
Indtægter:				
Personskatter	-2.870	-2.944	-3.082	-3.102
Selskabsskatter	-51	-57	-59	-53
Grundskyld	-174	-168	-165	-173
Generelle tilskud	-1.626	-1.701	-1.759	-1.857
Købsmoms	-	-	-	-
Lånoptagelse	-43	-44	-36	-13
Indtægter i alt	-4.764	-4.914	-5.100	-5.199
Udgifter:				
Renter	-2	-3	-2	-1
Afdrag	85	87	89	52
Balanceforskydninger	16	1	35	1
Pris- og lønfremskrivninger	-	148	300	457
Skattefinansieret anlæg	158	190	165	186
Skattefinansieret drift	4.507	4.501	4.502	4.502
Totaler - skattefinansieret drift:	4.507	4.501	4.502	4.502
Driftsudgifter i alt	3.035	3.029	3.029	3.030
Aktivitetsbestemt medfinansiering i alt	270	270	270	270
Overførselsudgifter i alt	1.202	1.202	1.202	1.202
Specifikationer - skattefinansieret drift:				
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.279	1.279	1.279	1.279
Driftsudgifter	117	117	117	117
Overførselsudgifter	1.162	1.162	1.162	1.162
Børne- og Familieudvalget	906	906	905	905
Driftsudgifter	906	906	905	905
Kultur- og Fritidsudvalget	111	111	111	111
Driftsudgifter	111	111	111	111
Land- og Byudviklingsudvalget	2	2	2	2
Driftsudgifter	2	2	2	2
Senior- og Sundhedsudvalget	1.068	1.069	1.070	1.070
Driftsudgifter	798	798	800	800
Aktivitetsbestemt medfinansiering	270	270	270	270
Social- og Handicapudvalget	608	579	580	579
Driftsudgifter	598	569	569	569
Overførselsudgifter	10	10	10	10
Teknik- og Klimaudvalget	204	204	204	205
Driftsudgifter	204	204	204	205
Ungeudvalget	55	55	54	54
Driftsudgifter	49	49	49	49
Overførselsudgifter	5	5	5	5
Vækst- og Udviklingsudvalget	15	15	15	15
Driftsudgifter	15	15	15	15
Økonomiudvalget	259	283	283	283
Driftsudgifter	234	258	258	258
Overførselsudgifter	25	25	25	25
Udgifter i alt skattefinansieret	4.764	4.924	5.090	5.197
Netto skattefinansieret budget	-1	10	-10	-2
DET BRUGERFINANSIEREDE BUDGET				
Brugerfinansieret drift netto	-	-	-	-
Brugerfinansieret anlæg netto	-	-	-	-
Pris- og lønfremskrivninger	-	-	-	-
Udgifter, i alt brugerfinansieret	-	-	-	-
Netto udgifter i alt	4.764	4.924	5.090	5.197
Nettoeffekt på kassen	-1	10	-10	-2

10. Takstoversigt for Haderslev Kommune 2025

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

(Beløb i kr. i 2025 pl)

Oplysninger	2024	2025
Bopælsattester	75	90
Genudskrivning af sundhedskort/lægeskift	215	225
Legitimationskort til unge (ungdomskort)	150	150
Folkeregisteroplysninger efter CPR-loven (oplysninger der ikke er elektronisk tilgængelige)	75	90
Sprogbilag	200	200
Pris for foto taget i Borgerservice til pas/kørekort	130	140
Gebyr for vielse uden for rådhuset ekskl. kørsel	550	550
Leje af Dramaten (pr. døgn)	3.069	3.200
Leje af Dramaten (3 timer)	1.535	1.600

Børne- og Familieudvalget

(Beløb i kr. i 2025 pl)

Dagtilbud	2024	2025
Dagpleje		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	2.901	3.082
Deltidspladser 32 timer, betaling i 11 måneder	2.466	2.620
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	1.892	2.014
Daginstitutioner 0 – 2-årige		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	3.962	4.190
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder	2.377	2.514
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	2.793	2.919
Daginstitutioner 3 - 6-årige		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	2.509	2.629
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder	1.505	1.577
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	1.903	1.963

Taksten udgør 25 procent af bruttodriftsudgiften jfr. dagtilbudslovens § 31-§34.

Taksten opkræves over 11 måneder, idet juli måned er betalingsfri.

Fra 2019 har forældre på barsel ret til en deltidsplads på 30 timer om ugen til børn i husstanden – indgår i regelforenklingsforlag. Lov ikke vedtaget endnu.

2024-beløbene er de genberegnete takster jf. Kommunalbestyrelsen 19. december 2023

Tilskud til privatinstitutioner	2024	2025
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 0- 2 år		
Driftstilskud pr. fuldtidsplads	9.504	9.570
Driftstilskud pr. deltidsplads 20 timer	3.879	3.906
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 3-6 år		
Driftstilskud pr. fuldtidsplads	6.706	6.859
Driftstilskud pr. deltidsplads 20 timer	2.737	2.800
Tilskud til private børnepassere og pasning af egne børn	2024	2025
Tilskud til privat pasning 0 - 2 år pr. måned		
Tilskud til privat børnepasning	5.983	6.357
Tilskud til pasning af egne børn	6.987	7.491
Tilskud til privat pasning 3-6 år pr. måned	2024	2025
Tilskud til privat børnepasning	4.730	4.971
Tilskud til pasning af egne børn	5.174	5.422

Forældre kan få tilskud til pasning af egne børn. Tilskuddet til pasning af egne børn må maksimalt udgøre 85 % af den billigste nettodriftsudgift i et dagtilbud i samme aldersgruppe i kommunen. I Haderslev Kommune er besluttet 75 % af nettodriftsudgiften.

2024-beløbene er de genberegnete tilskud jf. Kommunalbestyrelsen 19. december 2023.

SFO	2024	2025
Heldagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	1.855	1.935
Eftermiddagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	1.495	1.572
Morgenmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	785	838

Takster i juli måned

Sommerferieordning, betaling pr. uge i ferieperioden	1.160	1.198
--	-------	-------

Ungdomsklubber

	2024	2025
Ungdomsklubber kr. pr. halvår	108	113
<i>Derudover betaling ved deltagelse i aktiviteter afhængig af aktivitet</i>		

Ungdomsskole

	2024	2025
Førstehjælp til knallertkørekort	420	438
Jagttegn	840	877
Speedbåds kørekort	800	800
Naturskolen (<i>andre brugere end kommunale folkeskoler</i>) pr. time (<i>mindst 2 timer pr. gang</i>)	569	594

Kultur- og Fritidsudvalget

(Beløb i kr. i 2025 pl)

Musikskole

	2024	2025
Tumlerytmik & Musikalsk Legestue – 1 rate	800	836
Max Musik I & II – 4 rater á 418 kr.	1.600	1.672
Musikklub – 4 rater á 418 kr.	1.600	1.672
Juniormusik - 8 rater á 330 kr.	2.520	2.640
Instrumentalundervisning (individuel) – 8 rater á 680 kr.	5.200	5.440
Holdundervisning 3-6 elever – 8 rater á 366 kr.	2.800	2.928
Ung musik fra august 2024 – 8 rater á 250 kr.	-	2.000
Sammenspil – uden individuel undervisning – 8 rater á 250 kr.	1.920	2.000
Talentlinje/PerformanceAkademi – 8 rater á 935 kr.	7.160	7.480
<i>Fælles aktiviteter, sammenspil, teori, hørelære, jam m.m. er inkl. i ovennævnte.</i>		
Voksen instrumentalundervisning over 25 år – 8 rater á 883 kr.	6.760	7.064
Voksenkor – 8 rater á 303 kr.	2.320	2.424
Instrumentleje - 8 rater á 147 kr.	1.120	1.176
Administrationsgebyr pr. elev	90	95
Dagtilbud. Institutioner faktureres:	5.485	-
Dagtilbud, institutioner, ordinært	-	5.733
Dagtilbud, special	-	3.397
Musikklasser. Skoler faktureres:		
Musikklasser: Model A	6.855	7.160
Musikklasser: Model B	7.485	7.823
Musikklasser: Model C	8.120	8.486
Musikklasser: Model D	8.965	9.370
Musikklasser: Model E	9.700	10.138
Musikklasser: Model F	10.545	11.020

Gram Svømmebad

	2024	2025
Enkeltbillet børn	30	30
Enkeltbillet voksne	40	40
10 klipskort børn	240	250
10 klipskort voksne	340	350
Sæsonkort børn	450	450
Sæsonkort voksne	830	850
Sæsonkort familier	1.450	1.500

Kulturhuset Bispen	2024	2025
Håndværkeriet		
Brugerbetaling pr. dag	30	30
Klippekort - 12 klip til 12 dage	300	300
Årskort - kom så tit du vil	600	600
<i>Diverse materialer betales efter forbrug</i>		
Schaumanns værksteder (Det nye Træværksted)		
Brugerbetaling pr. dag	30	30
12 klip til 12 dage (tidligere 10 turs kort)	300	300
Årskort (kom så tit du vil)	600	600
<i>Diverse materialer betales efter forbrug</i>		
Historisk Arkiv	2024	2025
Digitale kopier, Digital kopi af film, video, pr. påbegyndt time	475	475
Undersøgelser, Research, undersøgelser	475	475
Slægtsforskning, Slægtsforskning, pr. påbegyndt times forundersøgelse	375	375
Fotografiske billeder		
Til brug for annoncer, reklamer m.m.	650	650
Til film- og videoproduktion (pr. sek.)	100	100
Digitale billeder til privat brug	100	100
Museum (Ehlers Samlingen/Von Oberbergs Hus)		
Entre til et museum – voksne	70	70
Entre til et museum – studerende	40	40
Entre til et museum – gruppe (min. 10 personer), pr. person	50	50
Rundvisning		
Rundvisning	425	425
Kultur og Fritid		
Leje af festsalen pr. time	180	185
Leje af øvrige lokaler pr. time	180	185
Teknik- og Klimaudvalget (Beløb i kr. i 2025 pl)		
Gebyrer på bidragsbillet (momsfri) opkræves 1 gang årligt fra 2024	2024	2025
Skorstensfejerbidrag. Kommunen opkræver på vegne af skorstensfejerne og tillægger et administrationsgebyr på 5%.		
Rottegebyr. Omkostninger til skadedyrsbekæmpelse opkræves i henhold til gældende bekendtgørelse om bekæmpelse af rotter mv.		
Jordflytning for boliger, pr. bolig	2	2
Jordflytning erhverv (momsfri)	2024	2025
Jordflytning for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktører §18 stk. 5:		
-Pr. anmeldelse, grundgebyr	230	230
-Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	630	635
Anvisning af affald (momsfri)	2024	2025
Anvisning af affald for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktør § 18 stk. 4;		
Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	630	635
Miljøtilsyn, virksomheder (momsfri)	2024	2025
Gebyr opkræves som timepris efter medgået tid, pr. time	678	682

Gebyr for vandløbsreguleringssager (momsfri)	2024	2025
I henhold til bekendtgørelse om vandløbsregulering og -restauration opkræves et minimumsgebyr pr. sag, herunder for krydsningstilladelser	7.449	7.487
Ved større og komplicerede sager, der kræver megen sagsbehandling inkl. tilsyn, opkræves et højere gebyr med op til max. 2% af anlægsudgiften		
Åbning af rørlagte vandløb, som har et miljømæssigt formål er frataget gebyr. Det samme gælder krydsning af vandløb med broer, som indgår i stianlæg, hvor der er sikret offentlig adgang.	>7.449	>7.487
Vand, spildevand og affald (inkl. moms)	2024	2025
Takster for vand, spildevand og affald fremgår af det kommunale selskab Provas' hjemmeside www.provas.dk		
Færdselsskader (momsfri)	2024	2025
Administrationsgebyr i fm. erstatningskrav som følge af færdselsskader		
Pr. sag i alt	1.055	1.060
Kommerciel servicevejvisning (momsfri)	2024	2025
Pr. skilt	2.285	2.300
Udeservering, stadepladser, torvedage (momsfri)	2024	2025
Udeservering på lejet areal – Gågaden i Haderslev - 4 m2 eller derover pr. m2 pr. halvår	280	290
Udeservering på lejet areal– Gågaden i Haderslev - under 4 m2 pr. halvår	1.075	1.080
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Gågaden i Haderslev by pr. dag	580	590
Stadepladser – Gågaden i Haderslev pr. dag	580	590
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i Haderslev by - 4 m2 eller derover pr. m2 pr. halvår	130	135
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Øvrige gader i Haderslev by pr. dag	580	590
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i Haderslev by pr. dag	580	590
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i kommunen - 4 m2 eller derover pr. m2 pr. halvår	75	75
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal - Øvrige gader i kommunen pr. dag	580	590
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i kommunen - pr. dag	580	590
Arrangementspladser - Store pladser og parker (Gravene/cirkuspladser/ Damparken/Høttepladsen) pr. dag	1.075	1.200
Mobilt gadesalg, køretøj under 2,5 m licens pr. måned	800	810
Torvedag - Lejlighedsstadeplads - på torvet på Gravene pr. dag	180	190
Torvedag - Fast plads - på torvet på Gravene pr. m2 pr. halvår pr. torvedag	130	135
Byggesagsbehandling (momsfri)	2024	2025
Sekundær bebyggelse, såsom garager, carporte, udhuse, drivhuse og lignende mindre bebyggelser på højst 50 m2, fast gebyr pr. sag	1.220	1.175
Øvrige sagstyper, herunder byggetilladelser og ibrugtagningstilladelser. Gebyr opkræves som timepris efter medgået tid, pr. time	870	880
Togkørsel på Skrydstrup-sporet (momsfri)	2024	2025
Infrastrukturafgift pr. transporteret ton gods	1	1,50
Færgedrift - Aarø overfarten	2024	2025
Personbefordring - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (momsfri)	Før / efter 1.5.2024	
Voksne, t/r	30/24	30
Voksne, 10-turskort	200/160	180
Voksne, 30 turskort	500/400	450
Voksne, månedskort	275/220	250
Voksne, gruppe	20/16	18
Børn 4-15 år, t/r	15/10	15

Børn 4-15 år, 10-turskort	100/80	90
Børn 4-15 år, 30 turskort	250/200	225
Børn 4-15 år, månedskort	130/104	117
Børn 4-15, gruppe	10/8	9

Personbefordring - takster i skolernes sommerferieperiode (momsfri)	Før / efter 1.5.2024	
Voksne, t/r	55/44	50
Voksne, 10-turskort	400/320	360
	1.000/	
Voksne, 30 turskort	800	900
Voksne, månedskort	500/400	450
Voksne, gruppe	35/28	32
Børn 4-15 år, t/r	25/20	25
Børn 4-15 år, 10-turskort	200/160	180
Børn 4-15 år, 30 turskort	500/400	450
Børn 4-15 år, månedskort	260/208	234
Børn 4-15, gruppe	20/16	18

Personbefordring hele året (momsfri)		
Årskort – Helårsbeboere på Aarø	2.400	2.495

Køretøjer - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)	Før / efter 1.5.2024	
Cykler og knallerter t/r	-	-
Motorcykler t/r	25/15	15
Køretøjer t/r	60/50	50
10-turskort, køretøjer	500/250	250
	1.050/	
30-turskort, køretøjer (inkl. trailer/campingvogn)	600	600

Køretøjer - takster i skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)	Før / efter 1.5.2024	
Cykler, knallerter t/r	-	-
Motorcykler t/r	40/30	30
Køretøjer t/r	85/75	75
10-turskort, køretøjer	650/250	250
	1.500/	
30-turskort, køretøjer (inkl. trailer/campingvogn)	600	600

Større køretøjer og gods (inkl. moms)		
Varebiler under 3.500 kg og under 6 m i længde, t/r	14	15
Varebiler under 3.500 kg og over 6 m i længde, t/r	39	41
Køretøjer over 3.500 kg totalvægt t/r, inkl. op til 6 tons gods t/r	59	61
Gods herunder betales pr. ton	11	11

Ekstra sejlads ved akuttillfælde (betales af det offentlige) (momsfri)		
Kl. 06.00-18.00 t/r	580	585
Kl. 18.00-06.00 t/r	2.350	2.365

Private ekstra ture sejles kun, hvis det er muligt, og kun efter aftale med færgefarten. Bestilles senest en uge før (momsfri)	2024	2025
Bilfærge ekstratur nat kl. 23.15-02.00, hele året	3.600	3.750
Bilfærge ekstratur dag, skolernes sommerferie	2.100	2.185
Bilfærge ekstratur dag, udenfor skolernes sommerferie	1.200	1.250
Brug af Magda 3 til bugsering, begravelse etc. pr. påbegyndt time	1.000	1.050

Bestillingsture kl. 23.15 fra Aarø og kl. 23.30 fra Aarø Sund bestilles inden kl. 22 af personer over 18 år (momsfri)		
Normal t/r takst pr. tur, dog min.	220	230

Havne og lystbådehavne	2024	2025
Arealleje pr. år: (inkl. moms)	Markedspris	
Redskabsrum på Vindhængen		
Redskabsrum, stort, årligt	2.365	2.400
Redskabsrum, normalt, årligt	1.975	2.000
Vinteropbevaringsplads (inkl. moms)		
Vinteropbevaringsplads for de kommunale pladser Vindhæng og Pakhuskajen er undertaget for gebyrer		
Vinteropbevaringsplads for andre:		
Både på land 1. maj – 30. april for fastliggere pr. år	7.000	8.400
Både på land 1. maj – 30. april for fastliggere pr. måned	-	1.200
<i>Vinteropbevaring på land tildeles af kommunen jf. aftale med havnen.</i>		
Faste pladser i Haderslev Havn ekskl. el, takster afhænger af bådpladsens størrelse (inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser HH1-HH16	3.000	3.100
Takst 2 Bådpladser HH17-HH28	3.300	3.400
Takst 3 Bådpladser HH29-HH45	4.300	4.500
Takst 4 Bådpladser HH46-HH69	5.500	5.700
Takst 5 Bådpladser HH100-HH130 korte både	8.500	8.850
Takst 6 Bådpladser HH100-HH130 lange både	12.400	12.890
Pakhuskajen (Strækning E og F), Kulkajen samt Godskajen (inkl. moms)		
Både over 15 m:		
Bådpladser, årligt	12.400	12.890
Bådpladser, månedligt	2.600	2.700
Store både, erhvervsbåde, månedligt	2.950	3.050
Faste pladser i Aarøsund Havn inkl. el 12 måneder, takster afhænger af bådpladsens størrelse (inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser AS210-AS231	3.200	3.200
Takst 2 Bådpladser AS232-AS239	4.100	4.100
Takst 3 Bådpladser AS240-AS251	5.500	5.500
Faste pladser i Aarø Havn inkl. el 7 måneder, takster afhænger af bådpladsens størrelse (inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser AA163-AA172, AA300-AA304	3.200	3.200
Takst 2 Bådpladser AA150-AA152, AA155-AA162	3.850	3.850
Takst 3 Bådpladser AA173-AA206, AA305-AA328	4.100	4.100
Takst 4 Bådpladser AA153-AA154	5.600	5.600
Gæstebåde Haderslev Havn ekskl. el (inkl. moms)	2024	2025
0 – 9,99 m	155	175
10 - 11,99 m	195	215
12 – 14,99 m	235	255
Over 15 m	470	500
Ugekort til 7 sammenhængende dage koster 5 gange dagsprisen		
Honnørkajen, Godskajen og Kulkajen kun for både over 15 meter i længde		
Gæstebåde Aarø og Aarøsund Havn inkl. el (inkl. moms)	2024	2025
– 9,99 m	165	175
10 - 11,99 m	205	215
12 – 14,99 m	245	255
Over 15 m	480	500
Ugekort til 7 sammenhængende dage koster 5 gange dagsprisen		
Haderslev Trafikhavn og Aarøsund Fiskerihavn (inkl. moms)	2024	2025
Skibsafgifter		
Afgift pr. anløb pr. BT	6	6

Afgift pr. måned pr. BT	29	30
Afgift rutefartøjer pr. anløb pr. BT	19	20
Vareafgifter pr. ton (inkl. moms)		
Hovedtaksten	12	13
Konventionelle fisk 2,45 % ved salg i første hånd		
Opdrætslaks 0,75 % ved salg i første hånd		
Passager afgifter (inkl. moms)		
Pr. døgn	6	6
4-30 anløb pr. uge	13	13
Over 30 anløb pr. uge	24	25
Levering af vand (inkl. moms)		
Levering af vand pr. m3 ekskl. vandafledningsafgift inkl. miljøafgift og målerleje	Dagspris + 25%	
Storkunder, levering af vand pr. m3 ekskl. vandafledningsafgift inkl. afgifter m.v.	Dagspris + 25%	
Betjeningsgebyr – Inden for normal arbejdstid pr. gang	325	330
Tillægsgebyr pr. påbegyndt time uden for normal arbejdstid pr. gang	1.250	1.260
Levering af el: (inkl. Moms)		
El pr. kWh inkl. afgifter	El-pris + 25 %	
Storkunder, levering af el pr. kWh inkl. afgifter	El-pris + 25 %	
Betjeningsgebyr inden for normal arbejdstid pr. gang	325	330
Tillægsgebyr ved levering udover normal arbejdstid pr. gang	1.250	1.260

Senior- og Sundhedsudvalget

(Beløb i kr. i 2025 pl)

Plejecentrene	2024	2025
Forplejningspakken pr. måned	4.113	4.224
Forplejningspakke pr dag	137	142
Forplejning aflastningsplads pr. dag	137	142
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. vinduesvask pr. måned	98	95
Servicepakke 3 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	135	140
Servicepakke 4 - Egen bolig ekskl. vinduesvask pr. måned	153	139
Vaskepakke 1 - Inkl. leje og vask af linned, pris pr. måned	328	307
Vaskepakke 2 - Vask i leve/bo miljø, pris pr. måned	33	31
Madservice i eget hjem	2024	2025
Hovedret pr. måltid inkl. udbringning	61	63
Biret pr. måltid	11	11
I alt pr. måltid	72	74
Dagcentre	2024	2025
Heldagsforplejning ekskl. morgenmad, pris pr. dag	94	95
Formiddagsplads – pris pr. dag	75	77
Eftermiddagsplads – pris pr. dag	80	82
Betaling for kørsel til dagcenter pr. tur/retur	46	47

Social- og Handicapudvalget

(Beløb i kr. i 2025 pl)

Bostederne under Handicap, Socialpsykiatri og Myndighed	2024	2025
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. vinduesvask	69	67
Servicepakke 2 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	127	120
Vaskepakke - Vask i leve/bo miljø pr. måned	58	37

Økonomiudvalget

(Beløb i kr. i 2025 pl)

Rykkergebyrer ved for sen betaling	2024	2025
Rykkergebyr ved udsendelse af rykkerskrivelser	250	250
Rykkergebyr ved regningskrav	100	100

11. Investeringsoversigt

Investeringsoversigt	U/I	2025	2026	2027	2028
Børne- og Familieudvalget					
Børnecenter Nustrup	U	8,9	-	-	-
Kapacitetstilpasninger på Louiseskolen - Pavillon	U	5,1	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Myretuen i Bevtøft	U	0,8	-	-	-
Kløvermarksskolen	U	0,3	-	-	-
Bygningsvedligehold og mindre anlæg	U	2,0	4,0	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget					
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	U	0,8	-	-	-
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	U	3,0	-	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	U	0,5	9,5	25,0	55,0
Anlægs- og facilitetspulje	U	2,3	2,3	2,3	2,3
Svømmefaciliteter Vojens	U	5,2	14,9	-	-
Vojens Hallerne – udskiftning af CTS-styring i Frøs Arena	U	0,4	-	-	-
Renovering af kunstgræsbane i Hammelev	U	1,4	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget					
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,4	1,4	1,4	1,4
Landdistriktpulje	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Område- og landsbyfornyelse	U	2,5	2,6	2,6	2,6
Forum Vojens og Vision Gram	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	U	0,7	0,7	0,7	0,7
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	4,0	4,0	4,0	4,0
Områdefornyelse Vojens By	U	0,5	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget					
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Samling af Tandplejen – forundersøgelse	U	0,3	-	-	-
Social- og Handicapudvalget					
Investering i fysiske rammer SHU	U	10,0	-	-	-
Renovering af køkken og bad på værestedet Kolibrien	U	0,5	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget					
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	U	2,0	1,2	-	-
Jomfrusti-projektet	U	32,0	35,6	23,9	-
Jomfrusti-projektet	I	-10,0	-10,0	-7,0	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	U	0,5	-	-	-
Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi	U	2,0	2,0	-	-
Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning	U	-	-	-	2,0
Klimaplan 2022-2050	U	3,0	3,0	3,0	3,0
Flytning af driftsafdelingen	U	9,1	4,5	-	-
Broer og bygværker	U	3,8	2,7	2,7	1,0
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	U	1,9	-	-	-
Tilgængelighedspulje	U	0,4	0,4	0,4	0,4
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	U	-	-	4,1	7,0
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	I	-	-	-	-2,0
Pulje til trafiksikkerhed	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Oversvømmelsessikring af Fole	U	2,0	3,5	-	-

Investeringsoversigt	U/I	2025	2026	2027	2028
Haderslev Dam og Fjord	U	1,0	1,0	-	-
Pulje til oprensning af Havne (Aarø)	U	-	1,2	-	-
Pulje til prioritering af havne og færge	U	1,9	0,5	5,0	5,0
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup	U	4,0	-	-	-
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup	I	-2,8	-	-	-
Cykelsti Hejsager – Starup	U	0,5	16,0	0,5	-
Cykelsti Hejsager – Starup	I	-0,2	-0,2	-6,6	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby	U	5,5	0,1	-	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby	I	-0,3	-2,8	-	-
Cykelsti over matr. Nr. 319 Bramdrup, Moltrup	U	-	-	3,1	-
Vores kyst – kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup	U	-	1,6	-	-
Over Kestrup – sydlig vejstrækning udvides med vigelommer	U	-	0,3	-	-
Nedlæggelse af overflødige brandhaner, ubenyttede borer og brønde	U	-	0,3	0,3	0,3
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	U	3,0	3,0	3,0	3,0
Vækst- og Udviklingsudvalget					
Strategiske udviklingsplaner i Haderslev	U	2,0	2,5	3,0	-
Basen – Et formidlingscenter ved Skrydstrup	U	1,0	2,0	2,0	-
Aarø Turismeudvikling	U	4,0	5,0	-	-
Belysning i byrum	U	0,5	1,0	1,0	1,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	U	-	2,0	4,0	4,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	I	-	-	-2,0	-2,0
Økonomiudvalget					
Byudvikling	U	1,6	7,7	11,9	2,8
Erhvervsjord	U	-	8,0	8,0	5,0
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	U	1,9	1,9	1,9	1,9
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	I	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	U	1,4	1,4	1,4	1,4
Bygningsvedligeholdelse m.v.	U	28,3	28,3	28,3	28,3
Energibesparende foranstaltninger.	U	5,0	5,0	5,0	5,0
Strukturelle ændringer på borgernære områder BFU, SSU, SHU	U	0,0	9,0	10,0	10,0
Uudmøntet anlægspulje	U	-	10,0	20,0	40,0
Teknisk budget – Nettoanlæg, I alt		158,2	189,5	165,3	185,6
Teknisk budget – Bruttoanlæg, I alt		172,8	203,9	182,3	191,0